

Te Pire o Te Awa Tupua (mō Te Whakataunga o Ngā Kerēme e pā ana ki Te Awa o Whanganui)

Pire Kāwanatanga

Tā Te Komiti Whiriwhiri Take Māori i whakatakoto

Ngā kōrero

Tūtohutanga

Kua āta tirohia e Te Komiti Whiriwhiri Take Māori Te Pire a Te Awa Tupua (mō Te Whakataunga o Ngā Kerēme e pā ana ki Te Awa o Whanganui), ā, tūtohu ai kia wha- kaaetia me ngā whakatikatika kua oti te whakaatu.

Ngā mōhiohio mō ngā kōrero ō-mua

Te Awa o Whanganui me Te Iwi o Whanganui

Ko Te Awa o Whanganui te awa roa rawa atu e whakateroa ana e te waka i Aotearoa, taketake mai ai i Te Maunga Tongariro, mutu ai i Te Moana-tāpokopoko-ā-Tāwhaki. He roa te hītori o Te Awa e hoatu tautoko ana ki Te Iwi o Whanganui me ōna hapū mōi te tinana me te wairua.

E ai ki tērā i tautuhitia i rara 8, ko Te Iwi o Whanganui, ko ia tangata tērā:

- Kua whakamahia ngā tika papatū me ngā haepapa e pā ana ki Te Awa o Whanganui; ā,
- He uri i heke iho mai i a Ruatipua, Paerangi, Haunui-ā-Pāpārangī rānei.

Ka uru atu ai anō hoki ngā kohinga rohe tūpuna, hapū o Te Iwi o Whanganui.

Kei roto i ngā rara 1 me te 2 o Te Kupu Āpiti 1 ngā kohinga nei e takoto ana. Kua kite mātou, kāore te takune o ngā kohinga i whakarārangihia i te kī, he tangetange ngā ko- hinga.

He maha ngā iwi i tua atu i Te Iwi o Whanganui, he pānga ō rātou i roto i Te Awa o Whanganui me ōna kautawa. Ka whakarārangī te pire i ēnei iwi ka whai ake,:

- a Ngā Rauru Kitahi

- a Ngāti Apa
- a Ngāti Maniapoto
- a Ngāti Maru
- a Ngāti Rereahu
- a Ngāti Ruanui
- a Ngāti Tūwharetoa
- Te Iwi o Whanganui.

Nā, mō te karangatanga “iwi me hapū he pānga ō rātou i roto i Te Awa o Whanganui,” kōrero ai tēnei mō ngā iwi nei, me tētahi hapū o ēnei iwi he pānga ō rātou i roto i Te Awa o Whanganui.

Te Pou Tarāwaho i raro i Te Ture (Te Pā Auroa) kua marohitia.

I rerekē ai Te Pire o Te Awa Tupua (mō Te Whakataunga o Ngā Kerēme e pā ana ki Te Awa o Whanganui) nā te mea, whakapuaki ai he āhuetanga Te Awa Tupua, (Te Awa o Whanganui), “e kore taea te wehewehe, e ora katoa ana, ā, e whakakomokomo ana i te katoa o ōna pūmotu¹ tinana, hanga tinana ki roto.” Ko tērā ka hua mai i tēnei whakaritenga rerekē, ko te marohi a te pire i tētahi pou tarāwaho i raro i ture, kia mōhiotia ko Te Pā Auroa, hei tautoko i Te Awa Tupua.

Ka marohi te pire ki te whakatū i Te Pou Tupua (te kanohi tangata o Te Awa) hei māngai mō Te Awa Tupua. E rua ngā māngai ka kopoua mō Te Pou Tupua. Ko tētahi mā Te Karauna e kōwhiri, ā, ko tētahi atu mā ngā Iwi, he pānga o rātou i roto i Te Awa e tīpako. Nōnā nō Te Pou Tupua te haepapa mō te tiaki me te oranga o Te Awa Tupua, tae atu ki te āta titiro ka mau tonu ngā whanaungatanga i te taha o ngā iwi me ngā hapū katoa he pānga ō rātou i roto i Te Awa Tupua.

Ko te koronga, kia whiwhi kohinga whakamāherehere hei tautoko i Te Pou Tupua, ā, ka karangahia ko Te Karewao. Mā Te Iwi me Te Hapū e kopou he mema o Te Karewao ka whakaaroaro ana te kohinga, ka pā he take ki tō rātou ake takiwā noa iho o Te Awa. Ka whiwhi māngai anō hoki ngā mana whakahaere ā-kāinga i roto i Te Karewao.

Hoatu wāhi ai te pire mō te whakatū kohinga rautaki mahitahi, ka karangahia ko Te Kōpuka. Māna mā Te Kōpua e whakahiato, e pupuri tētahi tuhinga, ka mōhiotia ko Te Heke Ngahuru mā Te Awa Tupua. Me kanorau ngā pānga o ngā māngai e hiahiatia ana e Te Kōpuka, kua oti rā te tautuhi i roto Wāhanga 2, wāhanga tuarua 4 o te pire.

Kupu Whakataki

Marohi ai Te Pire o Te Awa Tupua (mō Te Whakataunga o Ngā Kerēme e pā ana ki Te Awa o Whanganui), kia whakatūria tōna ake tuakiri (Te Awa Tupua) i raro i te

¹ Wāhanga 2 (“Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua – Te Pou Tarāwaho nā Te Awa Tupua”), Wāhanga tuarua 2, Rara 12

Ture. Mā te pire e whakamana Te Whakaaetanga Whakataunga mō Te Awa o Whanganui (Te Ruruku Whakatupua), nā Te Karauna me Te Iwi o Whanganui i haina. Whakatatū ai tēnei Whakaaetanga i ngā kerēme hītori mō Te Tiriti o Waitangi o Te Iwi o Whanganui e pā ana ki Te Awa o Whanganui. Tuhia anōtia ai hoki i roto i te pire ngā whākinga me te whakapāha a Te Karauna i tukua rā e ia ki Te Iwi o Whanganui e pā ana ki Te Awa o Whanganui.

Pā ai te nuinga o te māharahara mō ngā kerēme hītori o Te Iwi o Whanganui ki ngā mahi me ngā hapa o Te Karauna i te wā i riro atu ai te mana o Te Awa ki a ia. Ka uru atu ki tēnei te tangohanga atu o ngā kohuke me ngā whakatakotoranga tuku iho o Te Awa māna, te hanganga ture i whakamanatia i ngā rau tau 19 me te 20, ā, me te mahi whakakaupare i ngā hōkikitanga o Te Awa mō ngā take mahi hiko.

Whakatakoto ai a Wāhanga 1 o te pire i ngā tono tuatahi. Ka uru atu ki ēnei, te tautuhi ko wai ka āhei hei “iwi o Whanganui” mō ngā take e pā ana ki te pire, ko ēhea kerēme hītori i roto i te pire ka whakatatūhia, ā, te tautuhi i te koronga mō te pire.

Whakamana ai a Wāhanga 2 i Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua, te pou tarāwaho hou i raro i te ture, tērā ka hoatu wāhi ai mō te rangatiratanga ki ngā mahi ā-ture katoa, ngā mana me ngā tāke e pā ana ki Te Awa o Whanganui.

Meingia ai e Wāhanga 3 o te pire ngā āhuatanga e pā ana ki te whakatika hapa ahurea.

Whakatatū ai a Wāhanga 4 o te pire i ngā kerēme hītori a Te Iwi o Whanganui e pā ana ki Te Awa o Whanganui.

Whaiwhaitia ake ai e Wāhanga 5 o te pire te whakahoutanga o ngā pūnaha whakahaere o Te Awa o Whanganui, tae atu ki te whakakorenga o Te Whiringa Muka Trust, Te Whanganui River Māori Trust Board me Te Pākaitore Trust .

Kei roto i te pire aua wāhanga anake o te whakatika hapa i roto i te mōkihi whakataunga e hiahiatia rā whakamanatanga ā-ture. Whakatakoto ai Te Whakaaetanga Wha- kataunga i te katoa o te whakatika hapa i hoatu ki Te Iwi o Whanganui hei whakatatū i te katoa o ōna kerēme hītori mō Te Tiriti o Waitangi e pā ana ki Te Awa o Whanga- nui.

Kapi ai i te kōrero nei ngā tautohe whakataunga i whakaaroarohia e mātou me te hua o ngā whakatikatika hangarau nā mātou i tūtohu ki te pire.

Te whakawhāitanga i roto i Te Awa Tupua

Kua kite mātou, i whakaputa māharahara ētahi kohinga pērā i a Ngāti Maniapoto, i a Ngāti Hāua, ā, me aua hunga kua whakakapia rā e te mana kōkiri o Uenuku Charitable Trust, he itiiti rawa ō rātou mana i roto mahi whakahaere o Te Awa Tupua. Ka mihi mātou ki ngā pānga o ngā kohinga e haere tonu nei kia whakamahia ō rātou rangatiratanga e pā ana ki te rohenga wai o Te Whanganui inarā, mō aua kohinga kīhai anō ō rātou ake whakataunga i te taha o Te Karauna kia tutuki. Ko tō mātou tūmanako, tatū ana ngā pānga o Maniapoto e tō rātou whakataunga, kātahi anō te roanga atu o tō rātou whai wāhi ki roto i te mahi whakatakotoranga whakaaro mō te rohenga wai ō-runga ka whakamāramatia.

Nā, ko te whakamaherehere ki a mātou a Te Tari Whakatau Take e pā ana ki Te Tiriti, ka whakahuatia e Te Pā Auroa te huhua o ngā momo huarahi wehe kē kia mōhio tū-turu ai Te Iwi o Whanganui me ngā iwi katoa, he pānga o rātou i roto i Te Awa Tupua, ka whai wā rātou ki te whakawhāiti atu ki roto i ngā mahi whakahaere me te tiaki i Te Awa, inarā:

He herenga tō Te Pou Tupua ki te a whakapuāwai, ki te pupuri onu ki ngā whakawhangaungatanga i te taha o ngā iwi me ngā hapū katoa, he pānga o rātou i roto i Te Awa.

Ka whakamaranga tonu Te Pou Tupua i te Tupua te Kawa (ngā uara o Te Awa). Nōna te haepapa hei whakatūturu e whakatairangatia tonutia ana te oranga o Te Awa Tupua me te tiaki mā tētahi huarahi e whakaatu pai ana ko ngā pānga pai ērā o te iwi me te hapū, he pānga o rātou i roto i Te Awa.

Ka whai wā te iwi, he pānga o rātou i roto i Te Awa, ki te kopou mema ki Te Karewao, te rangatōpū tuku whakamāherehere o Te Awa. Kei a rātou anō hoki te tika ki te whakawhāiti atu ki roto i Te Kōpuka, tērā e tuku ai i a rātou kia whakawhāiti atu ki roto i te mahi whakatakoto rautaki mō te whakahaere o Te Awa Nā, mō Te Iwi he pānga o rātou i roto i Te Awa, kei a rātou anō hoki te tika ki te tono ki Te Korotete (he tahua kairapu e \$30 miriona) mō ētahi tahua i kō atu hei tautoko i te hauora me te oranga o Te Awa Tupua.

E ngata ana mātou, mā ngā tātai ine nei e hoatu i te kaha ki ngā iwi me ngā hapū katoa, he pānga o rātou i roto i Te Awa Tupua, kia haere tonu ai tā rātou whakamahi me te whakanikoniko i o rātou kaitiakitanga kia torohū ai pea.

Ngā māharahara mō te whakataunga

Nā ētahi hunga whakatakoto tāpaetanga ētahi ngā māharahara i whakaara ake ka raru pea i te pire nei ētahi āhuatanga o ngā wā mō tā rātou whakataunga i ngā rā āpōpō. Ka rapu whakamaherehere mātou i Te Tari Whakatau Take e pā ana ki Te Tiriti o Waitangi mō ngā māharahara nei.

Hei horopaki i te kōrero, kua kite mātou he ahurei ngā whaiawa i tukua roto i te pire nei i te mea, i tukua kēngia ki Te Awa Tupua. Nā runga i tērā, ka noho mai Te Awa Tupua hei tino hinonga i raro i te ture, motuhake mai i Te Karauna rāua tahi ko Te Iwi.

Ngā māharahara o Te Maniapoto Māori Trust Board

I rongō mātou he māharahara tō Te Maniapoto Maori *Trust Board*, tērā pea ka raru i te whakataunga o ngā kerēme hītori e pā ana ki Te Awa o Whanganui, ngā wā whakataunga mō Ngāti Maniapoto i ngā rā āpōpō. Ko te māharahara a Te Poari, tērā pea ka kore wātea mai te whaiawa i tukua rā i raro i te pire, tae atu ki tērā i roto iho o te rohe o Ngāti Maniapoto, mō nga whiriwhiringa whakataunga a tōna wā. Ko tā Te Poari anō hoki, ka ngaro pea tā rātou whakatika hapa i whiriwhiria rā e rātou, ka rere ana te awa ki wāhi kē āpōpō.

Kua kite mātou, e whā ngā hapū o Ngāti Maniapoto i whakatakoto kerēme ki Te Tari-aipiunara o Waitangi i te tau 2014. He rite anō ngā tautohe i whakaaratia e te kerēme

nei ki ērā i whakaaratia i roto i te tāpaetanga a Te Poari. Whakapuaki ai te kerēme ka kapi e te whakataunga o Te Awa o Whanganui ngā rerenga wai o Te Awa o Whanganui, nā Ngāti Maniapoto i tōna katahi anake i whakahaere. Ko te mea kē, i whakaurua ngā arawai nei me te kore whakamanahia e Ngāti Maniapoto.

Nā te tono “tukunga aunoa” o Te Awa Tupua, tērā i hoahoatia rā kia uru atu ai he wāhi mō ngā panonitanga ao tūroa noa nei ki te ara o te awa, kia whai wāhi ai mō ngā panonitanga ao tūroa ka puta mō te ara rere o Te Awa, ka kore te whenua i tukua i roto i te whakataunga i ahatia. Ko tētahi whenua Karauna anake ka ahatia e te “tukunga aunoa”. Ko tētahi whenua tūmataiti pērā i te whenua ka hoatu hei whakatika hapa ki te iwi, ka katia atu ki waho i raro rara 46(2) (b) tukunga whenua.

Ko te whakamaherehere ki a mātou, mārāma ana te whakapuaki a te pire, kīhai te pire e whakatatū i ngā kerēme hītori o Ngāti Maniapoto mō te Awa (i ngā kerēme rānei a tētahi atu iwi kerēme rānei he pānga o rātou). Kua kite mātou, kāore ngā whiriwhiringa i raro i te ture a Ngāti Maniapoto me Te Karauna e katia e te pire, mō whākinga me ngā whakaaetanga whakamihī mō Te Awa o Whanganui me ōna hikuawa. Tua atu ki tērā, ko te whakamaherehere ki a mātou a Te Tari Whakatau Take e pā ana ki Te Tiriti o Waitangi, ka herea te whakatika hapa a Ngāti Maniapoto a tōna wā ki ngā whakari- tanga o te hātepe mō ngā kerēme inaki. Ka whakawhāiti mai Te Iwi o Whanganui ki roto i tēnei rapunga whakamāherehere, ā, kua oti tana tūtohi i mua atu kē, e tuwhera ana a ia ki te whakawhāiti mai ki roto i te hātepe nei.

Ngā māharahara o Te Rūnanga o Ngāti Maru

He rite anō ngā māharahara i whakaarahia ake e Te Rūnanga o Ngāti Maru ki ērā o Te Maniapoto *Māori Trust Board*. Rite anō ki a Ngāti Maniapoto, kāore Te Whakataunga o Te Awa o Whanganui e whakatatū i ngā kerēme hītori a Ngāti Maru.

I roto i te pire kua mōhiotia a Ngāti Maru, he “iwi he pānga ōna i roto i Te Awa”. Whakatūturu ai tēnei i tōna tūranga i roto i te whakahaerenga o Te Awa Tupua ka haere tonu.

Te tūranga o Te Whanganui River Māori Trust Board āpōpō

Ka tūtohi Te Whanganui River Māori Trust Board tautoko ai a ia i te pire. Heoi, ka mea ake i te mea ka whakakorea Te Poari e te pire, he pai kē kia karohia te hiahia kia whakatūhia ētahi atu kōwhiringa pōti mō Te Poari i mua o te pire e tūmatanga ana. I te mea kua oti te nuinga o tōna tūranga, ā, e hāngai kē ana te aro ki te mahi whakakorenga me te mahi whakawhitinga, ko tāna ka tautohe, he itiiti noa te uara mō kōwhiri mema hou. Ka karohia anōtia hoki e Te Poari ngā whakapaunga utu nunui mō te whakatū kōwhiringa pōti kē atu.

Ka whakaae mātou he huarahi mahi matawhāiti pai tēnei, ā, ka whakatau kia whakaurua atu he rara hou hei whakamana i tēnei. Heoi, ko te whakamaherehere ki a mātou, mō tētahi momo whakatikatika pērā, ka hiahiatia he whakaaetanga mai i Te Minita nōna te haepapa mō Te *Māori Trust Boards Act 1955*. Kīhai tēnei whakataunga i taea te rapu i mua mai o te wā e whakatakoto pūrongo ai mātou ki mua i te aroaro o

Te Whare. Kua kite mātou ka taea pea te whakamahi i tētahi Pepa Whakataunga Tāpiri hei whai ake i te take nei.

Kua kite mātou ka whakawhitia ki Ngā Tāngata Tiaki ngā hua nō mai i Te Whiringa Muka *Trust*, ā, ko ia anō nei kei te whakahaere i te whakataunga *Fisheries* (i raro i Te Māori *Fisheries Act 2004*).

Te Whare Herehere o Waikune

He pae whare herehere kei te nohoa e te tangata, Te Whare Herehere o Waikune, e tū rā i Te Papa Rehia o Te Motu i te pūtake o Ruapehu Maunga. Kei roto te whare herehere e tū ana i te takiwā pānga o Uenuku *Charitable Trust*. I te wā nei, kei roto te whare herehere i ngā ringaringa o te pēke whenua o Toitū Te Whenua ēngari, nō mai anō i te tau 2002 e rīhitia ana e Te Whanganui Māori *Trust Board*.

Kua kite mātou i te māharahara kua whakapuakinatia e Te *Uenuku Charitable Trust*, tērā pea, ka kore te pae nei e wātea mai mō āna whakataunga a tōna wā. Ka whakatū-turu mātou i Te *Trust*, kua whiwhi whakamaherehere mātou mō te take nei. Ki tō mātou mōhio, nā te mea kei runga whenua Karauna e pupuritia ana i te pēke whenua o Toitū Te Whenua, te whare herehere e tū ana, kei te wātea mō ngā whakataunga tiriti a tōna wā. Ka noho ngā whakataunga nei i runga i ngā whiriwhiringa i te taha o Te Karauna me te hātepe mō ngā kerēme inaki

Ngā panonitanga kua tūtohua ki te pire

Te whakamāramatanga o Te Iwi o Whanganui mō ngā take e pā ana ki te pire nei Ka tonono Te *Uenuku Charitable Trust* mō te taha o Uenuku me Tamahaki, kia whai whakaaro te pire i tō rātou tūranga hei iwi – ka mahara te kōrero he hapū rātou o Whanganui. He rite anō ngā māharahara i whakaarahia e Te *Charitable Trust* o Te Iwi O Ngāti Hāua, mō te raweke i a Ngāti Hauā i roto i te pire

Ko tā mātou kua kite, taketake mai ai te whakamāramatanga o te pire mō te iwi o Whanganui mai i te rārangi ingoa o aua hapū e kori ana i te wā o Te *Royal Commission of Inquiry into the Bed of the Whanganui River i te tau 1950*. Mō te whakataunga anake o ngā kerēme e pā ana ki Te Awa o Whanganui te whakamāramatanga, kāore mō tētahi atu take.

Heoi anō rā, ka tūtohu mātou kia whakamahukitia Te Pitopito Kōrero Whakamahukitanga i Kupu Āpiti 1, kia kore ai e pōrarutanga a tōna wā. Inarā, ka whakaurua a Ngāti Tamahaki ki roto i ō mātou whakatikatika, hei tauira mō tētahi kohinga i whakaho-no atu ki Te Iwi o Whanganui ahakoa, kīhai i āta tautuhia. Ka tūtohu anō hoki mātou, kia tino arotia ngā kohinga i whakarārangitia i roto rara 1 o te kupu āpiti 1, ka uru atu Ngāti Uenuku me Ngāti Hāua, tērā pea ka arotakea hei iwi i roto i te horopaki whānui o “Whanganui Iwi”.

Ngā kopounga o Te Pou Tupua

I te wā rapunga whakamaherehere mō te pire nei, ka mārama ake mātou ki tētahi takarepa i roto i te hātepe kopounga o Te Pou Tupua. Nā te mea, kāore te tūrangā o Te Minita mō Ngā Whiriwhiringa e pā ana ki Te Tiriti o Waitangi e tū mō ake tonu atu, ka tūtohu mātou kia whakatikaina a rara 20(1)(b). Ka tūtohu mātou e tika ana kia hoatu e te rara he wāhi kia riro ai e Te Minita mō Ngā Whiriwhiringa e pā ana ki Te Tiriti o Waitangi te haepapa mō te kopounga tuatahi anake o tētahi māngai Karauna ki Te Pou Tupua. Ka tūtohu mātou kia noho ki Te Minita mō Te Taiao te haepapa mō ngā kopounga ka whai ake.

I tūtohu ai mātou i tēnei Minita nā te mea he rangatōpū wai māori Te Awa Tupua, ā, i te nuinga o te wā whakahaerea kēngia ai e Te *Resource Management Act 1991*.

Tua atu i tērā, ka tūtohu mātou kia rapu whakamaherehere Te Minita mō Ngā Whiriwhiringa e pā ana ki Te Tiriti o Waitangi rāua tahi ko Te Minita mō Te Taiao, i Te Minita Whanaketanga Māori, i Te Minita Papa Atawhai, ā, i ētahi atu Minita e hāngai ana. Mihi kau ana te whakaritenga kia rapu whakamaherehere i Te Minita Whakanaketanga Māori, i te hiranga o Te Pou Tupua nā runga i ngā karangatanga o te rangapū Tiriti. Mihi ai te whakaritenga kia rapu whakamaherehere i Te Minita Papa Atawhai nā te mea, e 50 ōrau tata atu o te rohenga wai o Te Awa o Whanganui he wāhanga o tētahi pānga whenua atawhai rahi

Tapiritanga

Hātepe komiti

Nō te 24 o Haratua tau 2016 Te Pire o Te Awa Tupua (mō Te Whakataunga o Ngā Kerēme e pā ana ki Te Awa o Whanganui) i tonoa ai ki te komiti. Ko te 6 o Hōngon- goi tau 2016 te rā katinga mō ngā tāpaetanga. I whiwhi, i whakaaroarohia e mātou ngā tāpaetanga e 20 nō mai i ngā kohinga whai pānga me te hunga takitahi. I rongo taunakitanga ā-waha mātou nō mai i te hunga whakatakoto tāpaetanga e tekau mā tahi i ngā whakawātanga i Whanganui me Te Whanga-nui-a-Tara.

I whiwhi whakamahere mātou nō mai i Te Tari Whakatau Take e pā ana ki Te Tiriti o Waitangi.

Ko ngā mema o Te Komiti, ko

Tūtehounuku Kōrako (Heamana)

Hōnore Chester Borrows

Mārama Davidson

Kelvin Davis

Mārama Fox

Joanne Hayes

Hōnore Nanaia Mahuta

Pita Paraone

Metiria Turei

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui)

Te Awa Tupua

Llei Governamental

Com ha informat la Comissió d'Assumptes Maoris

Comentari

Recomanació

La Comissió d'Assumptes Maoris ha examinat la Llei Te Awa Tapua (de liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) i recomana que siga aprovada amb les modificacions presentades.

Informació prèvia

El riu Whanganui i Whanganui iwi

El riu Whanganui és el riu navegable més llarg de Nova Zelanda, naix al Mont Tongariro i acaba al mar de Tasmània. El riu té una llarga història ja que proveeix d'un suport físic i espiritual els Whanganui iwi i els seus hapū.

Whanganui iwi, tal com recull la clàusula 8 de la Llei, és definit com cada individu que:

- Ha exercit els seus costums i les seues responsabilitats respecte al Riu Whanganui; i
- Siga descendent de Ruatipua, Paeringi o Haunui-ā-Pāpārang.

De més a més, inclou els grups hapū i tuḗpuna de Whanganui iwi.

Aquests grups queden establits en les clàusules 1 i 2 de l'apèndix 1. Convé aclarir que la llista que conté els grups enumerats no és exhaustiva.

Diversos iwi, incloent-hi el Whanganui iwi, tenen interessos en el Riu Whanganui i els seus afluents. L'esmena enumera aquests iwi de la manera següent:

- Ngā Rauru Kītahi
- Ngāti A
- Ngāti Maniapoto
- Ngāti Maru

- Ngāti Rereahu
- Ngāti Ruanui
- Ngāti Tūwharetoa
- Whanganui iwi.

El terme “iwi i hapū amb interessos en el Riu Whanganui” es refereix a aquests iwi i a qualsevol hapū d’aquests iwi que tenen interessos en el Riu Whanganui.

Marc legal proposat (Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua)

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) és un fet poc comú perquè declara el Riu Whanganui com Te Awa Tupua ‘un ens en el seu conjunt indivisible i viu, que incorpora tots els seus elements físics i metafísics’. Com a resultat d’aquest acord únic, la Llei proposa un marc legal, conegut com a Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua, per a donar suport a Te Awa Tupua.

La Llei proposa establir Te Pou Tupua (El rostre humà del riu) per a representar Te Awa Tupua. Te Pou Tupua es componria de dos representants electes. Un representant seria elegit per la Corona i l’altre seria seleccionat pels iwi amb interessos en el Riu. Te Pou Tupua seria responsable de la cura i el benestar de Te Awa Tupua, a més mantindria relacions amb tots els iwi i hapū amb interessos en Te Awa Tupua.

Es pretén que hi haja un grup consultiu denominat Te Karewao per a donar suport a Te Pou Tupua. Iwi i els hapū nomenarien un fideïcomissari de Te Karewao si el grup considera que l’assumpte només és aplicable a les seues àrees específiques del Riu. Les autoritats locals també tindrien un representant en el Te Karewao.

La Llei ofereix la creació d’un grup de col·laboració estratègic que es denominaria Te Kōpuka. Te Kōpuka desenvoluparia i mantindria un document estratègic, conegut com al Te Heke Ngahuru, per a Te Awa Tupua. Te Kōpuka requeriria tindre representants amb diversos interessos, definits en la part 2, apartat 4 de la Llei.

Introducció

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) Te Awa Papua estableix el Riu Whanganui amb una entitat legal pròpia (Te Awa Papua). La Llei donaria efecte a l’Acta dels acords sobre el Riu Whanganui (Ruruku Whakatupua) signat per la Corona i Whanganui iwi el dia 5 d’agost de 2014. L’Acta estableix la relació dels Whanganui iwi amb el Riu Whanganui sobre la base del Tractat històric Waitangi. La Llei també registra els reconeixements i la disculpa de la Corona envers els Whanganui iwi en relació amb el Riu Whanganui.

Les reclamacions històriques dels Whanganui iwi respecte al Riu Whanganui concerneixen, principalment, les accions i les omissions de la Corona sobre el control del Riu. Això inclou la retirada dels minerals i de les estructures tradicionals del Riu, la legislació que l’empara va ser promulgada en els segles XIX i XX, i la desviació de les capçaleres del riu per a fins hidroelèctrics.

La part 1 de la Llei estableix les disposicions preliminars. Aquestes inclouen la definició de qui són els “Whanganui iwi” per als objectius de la Llei, quines reclamacions històriques recull la Llei i quina és la finalitat de la Llei.

La part 2 de la Llei fa efectiu Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua, el nou marc legal que preveu l'exercici de les funcions estatutàries, els poders i les obligacions en relació amb el Riu Whanganui.

La part 3 de la Llei tracta de les reparacions culturals.

La part 4 de la Llei estableix les reclamacions històriques de Whanganui iwi respecte al riu Whanganui.

La part 5 de la Llei aborda la reorganització del govern dels sistemes del Riu Whanganui, inclosa la dissolució del Fons Te Whiringa Muka, el Fons fiduciari del Riu Whanganui Māori i el Fons Pakaitore.

La Llei inclou únicament les parts de les reparacions que són part del conjunt de mesures que requereixen l'aprovació d'una autoritat legislativa. L'Acta d'acords estableix, íntegrament, les compensacions previstes per als Whanganui iwi per a resoldre les seues reclamacions històriques recollides en el tractat històric de Waitangi en relació amb el Riu Whanganui.

Aquest comentari inclou les qüestions de l'acord que hem considerat i diverses modificacions tècniques que hem recomanat per a la Llei.

La participació en Te Awa Tupua

Volem assenyalar que alguns grups, per exemple, Ngāti Maniapoto, Ngāti Hāua i els que estan inclosos en els Estatuts del Fons fiduciari benèfic Uenuku, van expressar la seua preocupació sobre la limitada influència que exercirien sobre la gestió de Te Awa Tupua. Reconeixem els interessos d'aquests grups en l'exercici continu del seu *kaitiakitanga* respecte a la conca Whanganui, en particular, per a aquests grups que no han aconseguit els seus propis acords amb la Corona. Esperem, que una vegada que s'hagen resolt els interessos de Maniapoto amb el seu acord, s'esclarisca l'abast de la seua participació en les decisions sobre les conques superiors.

La Dependència de solució de disputes sobre els acords que Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua ens ha informat que esbossaria diversos mecanismes per a assegurar que Whanganui iwi, i tots els iwi amb interessos en Te Awa Tupua, tinguen oportunitats de participar en el govern i en la cura del Riu. En particular:

- Seria una obligació de Te Pou Tupua desenvolupar i mantindre relacions amb tots els iwi i els hapū amb interessos en el Riu.
- Te Pou Tupua defensaria Tupua te Kawa (els valors del riu). Seria responsable d'assegurar que el benestar del Te Awa Tupua siga promogut i protegit de la manera que més bé reflectisca els interessos dels iwi i els hapū amb interessos en el Riu.

- Els Iwi amb interessos en el riu tindrien l'oportunitat de nomenar un fideïcomissari per a ser part de Te Karewo, l'òrgan consultiu del Riu. A més, tindrien el dret de participar en el Te Kōpuka, fet que els permetria prendre part en el desenvolupament de l'estratègia del Riu (Te Heke Ngahuru). Això també els permetria treballar amb l'objectiu de millorar la salut i el benestar de Te Awa Tupua.
- Els Iwi amb interessos en el Riu també tindrien dret de dotar Te Korotete (un fons negociable de 30 milions de dòlars) de fons addicionals destinats a la salut i el benestar de Te Awa Tupua.

Estem convençuts que aquestes mesures proporcionaran a tots els iwi i els hapū amb interessos en Te Awa Tupua els mitjans per a continuar exercint i potencialment millorant els seus *kaitiakitanga*.

Les preocupacions relatives a l'acord

Alguns peticionaris han expressat les seues preocupacions respecte al fet que aquesta llei podria comprometre alguns aspectes de futures oportunitats d'acord. Hem demanat assessorament a la Dependència de solució de disputes sobre els acords en relació amb aquestes preocupacions.

Per tal de contextualitzar-ho, assenyalem que els llits dels rius establits en aquesta llei són els únics establits en Te Awa Tupua. Te Awa Tupua seria una entitat legal diferent, separada tant de la Corona com dels iwi.

Les preocupacions de la junta directiva del Fons fiduciari Maniapoto Maori

Hem sentit que la junta directiva del **Fons fiduciari Maniapoto Maori** està preocupada perquè l'acord de les reclamacions històriques respecte al Riu Whanganui pugui comprometre futures oportunitats d'acord de Ngāti Maniapoto. La junta està preocupada perquè els llits dels rius que consten en la Llei, inclosos els llits del Ngāti Maniapoto rohe, no estiguessen previstos en futures negociacions de l'acord. La junta també ha manifestat que les reparacions negociades podrien perdre's en el futur si el curs del Riu canviara.

Assenyalem que quatre hapū de Ngāti Maniapoto van presentar una reclamació davant del Tribunal Waitangi l'any 2014. Aquesta reclamació va posar en relleu assumptes similars als presentats pel Consell en el seu moment. La reclamació declarava que l'acord del Riu Whanganui cobria ramificacions del Riu Whanganui que eren gestionades de manera exclusiva per Ngāti Maniapoto o els seus hapū. Reclamava que aquestes vies fluvials foren incloses dins del mandat de Ngāti Maniapoto.

L'única disposició de "concessió automàtica" de Te Awa Tupua, dissenyada per a informar de canvis naturals en el curs del Riu, no afectaran les terres adquirides per mitjà d'altres acords sobre tractats. Únicament les terres de la Corona podrien ser susceptibles de "concessió automàtica". Terres privades, com les entregades als iwi com a reparacions, serien excloses de ser considerades concedides en la clàusula 46 (2)(b).

Ens van aconsellar que la Llei declarara explícitament que no resoldria les reclamacions històriques de Ngāti Maniapoto respecte al Riu (o les reclamacions de qualsevol altre iwi amb interès en aquest). Vam observar que la Llei no impediria a Ngāti Maniapoto i a la Corona la negociació de reconeixements estatutaris i actes de reconeixement sobre el Riu Whanganui i els seus afluents. És més, la Dependència de solució de disputes sobre els acords ens va informar que les futures compensacions de Ngāti Maniapoto estarien subjectes a un procés de reclamacions superposades. Aquesta consulta involucraria els iwi Whanganui disposats a participar en aquest procediment.

Les preocupacions de Te Rūnanga o Ngāti Maru

Te Rūnanga o Ngāti Maru van expressar preocupacions similars a les de la junta directiva del Fons fiduciari Maniapoto Māori. Igual que Ngāti Maniapoto, l'Acord del Riu Whanganui no resoldrà les reclamacions històriques de Ngāti Maru.

En la Llei, Ngāti Maru està reconeguda com un “iwi amb interessos en el Riu.” Això assegura el seu paper en la gestió continuada de Te Awa Tupua.

L'estatus futur de la junta directiva del Fons Fiduciari del Riu Whanganui

La junta directiva del Fons Fiduciari del Riu Whanganui va indicar que dona suport a la Llei, tot i que va suggerir que, com que la Llei dissoldria la junta, convindria evitar la necessitat de convocar noves eleccions a la junta abans de l'entrada en vigor de la Llei. Com que la junta ha complert àmpliament amb la seua funció, i s'està centrant en el treball transitori i de separació, argumenta que no val la pena elegir nous fideïcomissaris. Així mateix, la junta estalviaria despeses quantioses per la convocatòria de noves eleccions.

Estem d'acord que això és un pla prudent d'actuació, i s'ha considerat incloure-hi una nova clàusula. No obstant això, ens van informar que aquesta modificació necessitaria l'aprovació del ministre responsable de la Llei 1955 del Fons fiduciari maori. No ha sigut possible sol·licitar aquesta decisió abans d'informar el Parlament. Per tant, no hem recomanat que es modifiqui la Llei. Assenyalem que aquest assumpte podria ser tractat en un ordre del dia addicional.

Assenyalem que els actius del Fons Whiringa Muka, que administra l'Acord de Pesca (a l'empara de la Llei de pesca maori de 2014) seran transferits a Nga Tangata Tiaki.

La presó Waikune

La presó Waikune és un emplaçament carcerari en ús situat al Parc Nacional de Tongariro, al peu del Munt Ruapehu. La presó està situada en la zona d'interès del Fons fiduciari benèfic Uenuku. Actualment, la presó és responsabilitat del banc de terres de la *Land Information New Zealand (Linz)*, però ha sigut arrendada per la junta directiva del Fons fiduciari del Riu Whanganui Maori des de 2002.

Observem la preocupació expressada per la junta directiva del Fons benèfic Uenuku que aquest emplaçament no s'haja inclòs en acords futurs. Volem de tranquil·litzar la junta directiva del Fons que hem sigut informats sobre aquest assumpte. Comprenem que, ja que la presó es troba en una terra propietat de la Corona sota la responsabilitat del banc de terres de LINZ, s'incloga en futurs acords del tractat. Aquests acords estarien subjectes a negociacions amb la Corona i al procés de reclamacions superposades.

Canvis recomanats en la Llei

La definició de Whanganui Iwi per als objectius d'aquesta llei

El Fons benèfic Uenuku, en nom d'Uenuku i Tamahaki, va sol·licitar que la Llei reflectisca el seu estatus com a iwi –en lloc de referir-se a ells com a Whanganui hapū. El Fons benèfic Te Iwi O Ngāti Hāua va expressar preocupacions similars sobre el tractament de Ngāti Hāua en la Llei.

Assenyalem que la definició de 'Whanganui iwi' en la Llei té el seu origen en la llista d'aquells hapū que van ser actius en la Comissió Reial d'Investigació sobre el llit del Riu Whanganui. La definició no té la intenció que siga utilitzada per a una finalitat diferent de les de la Liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui.

No obstant això, recomanem esclarir la nota explicativa en l'apèndix 1 per a evitar confusions en un futur. Els nostres canvis inclouen, específicament, Ngāti Tamahaki com un exemple de grup afiliat amb els Whanganui iwi, encara que no hi estiga expressament identificat. També, recomanem que es faça èmfasi en el fet que els grups esmentats en la llista de la clàusula 1 de l'apèndix 1, que inclouen Ngāti Uenuku i Ngāti Hāua, siguen també considerats com els iwi dins del context més ampli de "Whanganui iwi".

El Fons benèfic Uenuku, el Fons Ngāti Hāua i Ngā Tāngata Tiaki van indicar als nostres consellers que donen suport al propòsit d'aquests canvis suggerits. Assenyalem que els consellers hi investiguen riscos possibles.

Els nomenaments de Te Pou Tupua

Durant la consulta sobre aquesta llei, vam ser conscients d'un error en el procediment de nomenament de Te Pou Tupua. Com que el paper del ministre per a les Negociacions del Tractat Waitangi no existirà indefinidament, recomanem modificar la clàusula 20 (1)(b). Recomanem que la clàusula hauria d'establir que el ministre per a les Negociacions del Tractat Waitangi només siga responsable del primer nomenament d'un representant de la Corona per a Te Pou Tupua. Recomanem que, posteriorment, el ministre de Medi Ambient hauria de ser el responsable dels nomenaments.

Recomanem aquest ministre perquè Te Awa Tupua és una entitat d'aigua dolça gestionada principalment per la Llei de gestió de recursos de 1991.

Fins i tot, recomanem que tant el ministre per a les Negociacions del Tractat Waitangi com el ministre de Medi Ambient siguen requerits per a consultar amb el ministre de Desenvolupament Maori, el ministre de Conservació i qualsevol altre ministre rellevant. Els requisits per a consultar amb el ministre de Desenvolupament Maori reconeixen la importància de Te Pou Tupua en relació amb la col·laboració amb el Tractat. Els requisits per a consultar amb el ministre de Conservació reconeixen que prop del cinquanta per cent de les conques del riu Whanganui són part d'una gran reserva de conservació natural.

Apèndix

El procediment de la comissió

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) Te Awa Tupua ha sigut consultada per la Comissió el dia 24 de maig de 2016. La data límit per a fer-hi al·legacions va ser el dia 6 de juliol de 2016. Hem rebut i considerat vint al·legacions procedents de grups interessats i d'individus. Hem oït proves orals procedents d'onze sol·licitants en vistes orals a Whanganui i Wellington.

Hem sigut aconsellats per la Dependència de solució de disputes sobre els acords.

Els membres de la Comissió

Tutehounuku Korako (president)

Hon Chester Borrows

Marama Davidson

Kelvin Davis

Marama Fox Joanne Hayes

Hon Nanaia Mahuta

Pita Paraone

Metiria Turei

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui)
Te Awa Tupua

Claus dels símbols utilitzats en l'esmena reimpressa

Acta d'un comité seleccionat

Text inserit per unanimitat

~~Text eliminat per unanimitat~~

Honorable Christopher Finlayson

**La Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) Te Awa Tupua
Llei Governamental**

		Pàgina
Continguts		
1.	Títol	8
2.	Entrada en vigor	8
Part 1		
<u>Ngā Pānui Whakamārama—Disposiciones</u> preliminars		
3.	Finalitat	8
4.	Disposicions que entren en vigor el dia de l'acord	9
5.	Llei que obliga la Corona	9
<i>Disposicions interpretatives</i>		
6.	Interpretació general de la Llei	9
7.	Interpretació	9
8.	Significat de Whanganui Iwi	12
9.	Significat de les reclamacions històriques	13
Part 2		
Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua—Marc de Te Awa Tupua		
Apartat 1—Abast i efecte jurídic de Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua		
10.	Abast d'aquesta part	14
11.	Efecte i interpretació de Te Pā Auroa	14
Apartat 2—Te Awa Tupua <i>Te Awa Tupua i Tupua te Kawa</i>		
12.	Reconeixement de Te Awa Tupua	15
13.	Tupua te Kawa <i>Personalitat jurídica de Te Awa Tupua</i>	15
14.	Te Awa Tupua declara tindre personalitat jurídica	15

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui)
Te Awa Tupua

15.	Efectes legals de la declaració de la personalitat jurídica de Te Awa Tupua	16
16.	Límits a l'efecte d'aquesta llei i de l'Acta dels acords	16
17.	Aplicació d'altres lleis a Te Awa Tupua	17
	Apartat 3—Te Pou Tupua	
	<i>Creació, finalitat, funcions i poders</i>	
18.	Creació, finalitat i poders de Te Pou Tupua	17
19.	Funcions de Te Pou Tupua	17
	<i>Nomenaments</i>	
20.	Nomenaments de Te Pou Tupua	19
	<i>Assumptes administratius</i>	
21.	Obligacions	19
22.	Suport administratiu	19
23.	Aplicació de les lleis benèfiques de 2005	20
24.	Aplicació de la Llei d'auditoria pública de 2001	20
25.	Tractament fiscal de Te Awa Tupua i Te Pou Tupua	20
	<i>Modificacions a la Llei d'impostos sobre la renda 2007</i>	
26.	Modificacions a la Llei d'impostos sobre la renda 2007	21
	<i>Altres despeses diferents de les despeses per als fins de l'entitat</i>	
	CH 11 Te Awa Tupua i Te Pou Tupua	21
	CW40C Te Pou Tupua	21
	<i>Te Karewao</i>	
27.	Creació i finalitat de Te Karewao	21
28.	Nomenaments de Te Karewao	21
	Apartat 4-- Te Kōpuka nā Te Awa Tupua i Te Heke Ngahuru ki Te Awa Tupua	
	<i>Te Kōpuka nā Te Awa Tupua</i>	
29.	Naturalesa i finalitat de Te Kōpuka	22
30.	Funcions de Te Kōpuka	22
31.	Poders generals	23
	<i>Composició de Te Kōpuka</i>	
32.	Designació dels membres	23
	<i>Personalitat jurídica de Te Kōpuka</i>	

**La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui)
Te Awa Tupua**

33.	Personalitat jurídica de Te Kōpuka	24
	<i>Col·laboració en la planificació en les aigües dolces</i>	
34.	Procediment col·laboratiu de planificació	24
	<i>Te Heke Ngahuru ki Te Awa Tupua</i>	
35.	Finalitat de Te Heke Ngahuru	24
36.	Continguts de Te Heke Ngahuru	24
37.	Efectes legals de Te Heke Ngahuru	25
38.	Revisió dels documents de planificació RMA	25
	Apartat 5—Kia Matara Rawa—Interessos de les parts del l·lit del Riu Whanganui en Te Awa Tupua	
39.	Interpretació	26
	<i>Concessió</i>	
40.	Retirada de l'estatus actual	27
41.	Concessions	28
42.	Restabliment de la l'estatus previ	28
	<i>Terres que no han de ser alienades</i>	
43.	Límits a l'alienació de les terres concedides de Te Awa Tupua	29
	<i>Aplicació d'una determinada legislació i normes jurídiques</i>	
44.	Aplicació d'una determinada legislació	30
45.	Aplicació de determinades lleis a les terres contigües	31
	<i>Estatus de determinats drets i interessos</i>	
46.	Assumptes no afectats per les concessions	31
47.	Interessos existents que continuen aplicant-se	31
	<i>Futures adquisicions i interessos</i>	
48.	Llit del Riu sobre terres que no són propietat o possessió de la Corona	32
49.	Llit del Riu sobre la terra de lliure domini maori	32
50.	Registre i assumptes relacionats	33
51.	Devolució de terres transferides o concedides d'acord amb l' article 48 o 49	34
52.	Aplicació d'altres promulgacions	35
53.	Terres que es converteixen en part del llit del Riu Whanganui	35
54.	Terres que deixen de ser part del llit del Riu Whanganui	36
55.	Terres posseïdes d'acord amb la Llei d'obres públiques de 1981 i que ja no són requerides per a obres públiques	36

**La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui)
Te Awa Tupua**

Obligacions i responsabilitats

56.	Exclusions	37
	Apartat 6—Te Korotete o Te Awa Tupua, el fons de Te Awa Tupua Fud	
57.	Creació de Te Korotete	38
58.	Administració de Te Korotete	38
59.	Sol·licitud de finançament	38

Apartat 7-- Ngā Ritenga Whakaū—Altres acords en relació amb
Te Awa Tupua

Protecció del nom Te Awa Tupua

60.	Protecció del nom	39
-----	-------------------	----

Registre de Te Awa Tupua

61.	Registre de Te Awa Tupua	40
62.	Persones que poden estar incloses en el Registre de Te Awa Tupua	40

Conseqüència de Te Pou Tepua com a persona afectada

63.	Aplicació de la Llei de gestió de recursos de 1991	40
-----	--	----

Activitats en la superfície del Riu Whanganui

64.	Gestió de les activitats sobre la superfície de l'aigua 41	
65.	Poder de legislar les activitats sobre la superfície de l'aigua	42

Pesca

66.	Coordinació de la pesca en la conca del Riu Whanganui	42
-----	---	----

Recol·lecció d'aliments segons el costum

67.	Poders per a regular la gestió de la recol·lecció d'aliments segons el costum	43
-----	---	----

Taonga tūturu

68.	Taonga tūturu	43
-----	---------------	----

Part 3

Te Mana o Te Iwi o Whanganui—Les reparacions Whanganui Iwi

Apartat 1-- Hei pounga wai hoe mai nā hō mātua—

Reconeixements i disculpes de la Corona

69.	Reconeixements	44
70.	Disculpes	45

**La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui)
Te Awa Tupua**

Apartat 2—Ko au Te Awa, ko Te Awa ko au—Posició de Whanganui Iwi

Relació de Whanganui Iwi i Te Awa Tupua

71. Relació entre Whanganui Iwi i Te Awa Tupua 46

Estatus dels fideïcomissaris d'acord amb altres lleis

72. Reconeixement dels interessos dels fideïcomissaris per a les finalitats de la Llei de gestió de recursos de 1991 46
73. Aplicació d'altres lleis als fideïcomissaris 47
74. Límits a l'aplicació dels **articles 72 i 73** 47

Apartat 3-- Rangahau e Tāne, miroi e Tāne—Activitats autoritzades segons el costum

75. Interpretació 48

Reconeixement i dret a realitzar activitats autoritzades segons el costum

76. Reconeixement 49
77. Autorització 49
78. Desenvolupament i aplicació dels protocols i dels procediments 49

Criteris

79. Requisits que s'han de complir abans de la realització d'activitats determinades 50

Disposicions de salvaguarda, aplicació i excepcions

80. Drets existents preservats 50
81. Aplicació d'una altra legislació 51

Apartat 4- Te Riu Māeneene—Altres reparacions culturals
Ngā Ripō o Te Awa o Whanganui—Significat dels ràpids

82. Reconeixement de la declaració de Whanganui Iwi 51

Noms geogràfics oficials

83. Interpretació 51
84. Noms geogràfics oficials 51
85. Publicació dels noms geogràfics oficials 52
86. Alteració posterior dels noms geogràfics oficials 52

Part 4

Te Tatā Whakairoiro—Liquidació de les reclamacions històriques i altres assumptes

Reclamacions històriques liquidades i jurisdicció dels tribunals, etc., retirades

87. Liquidació definitiva de les reclamacions històriques 52

Modificació del Tractat de la Llei Waitangi 1975

88. Esmena a la Llei del Tractat Waitangi 1975 53

Algunes promulgacions que ja no s'apliquen

89. Algunes promulgacions que ja no s'apliquen 53

Assumptes diversos

90. No aplicació de la regla contra les perpetuïtats 53

91. Accés a l'acta de l'acord 54

Part 5

Te Hoeroa—Reorganització del govern i assumptes fiscals transitoris

Apartat 1—Reorganització del govern

92. Interpretació 54

Dissolució de la junta directiva del Fons fiduciari maori

93. Dissolució de la junta directiva del Fons fiduciari maori 55

94. Concessió dels actius i els passius de la junta directiva del Fons fiduciari maori 55

95. Informe final de la junta directiva del Fons fiduciari maori 56

Dissolució de Fons fiduciari Te Whiringa Muka

96. Dissolució de Fons fiduciari Te Whiringa Muka 56

97. Concessió dels actius i els passius de la junta directiva del Fons fiduciari Te Whiringa Muka 56

98. Actius i passius de la filial alliberats de fins benèfics 56

Dissolució del Fons fiduciari Pakaitore

99. Dissolució del Fons fiduciari Pakaitore 57

100. Concessió dels actius i els passius de la junta directiva del Fons fiduciari Pakaitore 57

Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui es converteix en l'organització sota mandat dels iwi

101.	Reconeixement de la nova organització sota mandat dels iwi	57
102.	Tractament temporal dels documents constitucional	58
103.	Alguns efectes del reconeixement de la nova organització sota mandat dels iwi	58
104.	Funcions dels fideïcomissaris limitats del Fons fiduciari Te Ohu Kai Moana	58

Assumpes generals en relació amb la dissolució dels fons fiduciaris Whanganui Iwi

105.	Assumpes no afectats per la transferència	59
106.	Estatus dels instruments existents	59
107.	Estatus de les garanties existents	59
108.	Llibres i els documents admissibles com a prova	60
109.	Retirada dels fons fiduciaris i subsidiaris Whanganui Iwi i filials del registre d'entitats benèfiques	60
110.	Altres registres	60

Els empleats dels Fons fiduciaris Whanganui Iwi

111.	Trasllat d'empleats	61
112.	Protecció de la duració i de les condicions de l'ocupació	61
113.	Continuïtat en l'ocupació	61
114.	No compensació per acomiadament tècnic	61

Apartat 2—Disposicions fiscals transitòries de la reorganització del govern

115.	Aplicació d'aquest apartat	61
116.	Impostos relacionats amb la transferència d'actius i passius dels fons fiduciaris Whanganui Iwi	61

Elecció de l'autoritat maori pels fideïcomissaris

117.	Elecció de l'autoritat maori pels fideïcomissaris	63
------	---	----

Filial

118.	Impostos sobre els actius i els passius de la filial	63
119.	Elecció de l'autoritat maori per la filial	63

Apartat 3—Conseqüències de la derogació, les revocacions i les modificacions

120.	Derogació de la Llei de la junta directiva del Fons fiduciari Maori del Riu Whanganui de 1988	64
121.	Revocació de les ordres	64
122.	Modificació de la Llei de conservació de 1987	64
123.	Modificació de la Llei dels parcs nacionals de 1980	64
124.	Modificació de la Llei d'auditoria pública 2001	64
125.	Modificació de la legislació electoral 2012 (organització Iwi i altres organitzacions maoris)	65
126.	Modificació de la regulació dels fons fiduciaris maoris de 1985	66

Apèndix 1	66
Whanganui hapū Iwi	
Apèndix 2	68
Les lleis a les quals es refereixen en els articles 15 i 37	
Apèndix 3	69
Assumptes administratius relacionats amb Te Pou Tupua i Te	
Karewao	
Apèndix 4	72
Te Kōpuka nā Te Awa Tupua i Te Heke Ngahuru ki Te Awa	
Tupua	
Apèndix 5	77
Disposicions addicionals relatives a les concessions de les parts del llit del	
Riu Whanganui propietat de la Corona	
Apèndix 6	79
Registre de les audiències dels comissaris	
Apèndix 7	81
Disposicions addicionals relatives a les activitats autoritzades segons el costum	
Apèndix 8	84
Ngā Ripo o Te Awa o Whanganui	

El Parlament de Nova Zelanda ha promulgat d'aquesta forma:

1. Títol

Aquesta és la Llei Te Awa Tupua (liquidació de les reclamacions sobre el Riu Whanganui) **2016**.

2. Entrada en vigor

5

Aquesta llei entra en vigor l'endemà de rebre el consentiment reial.

Part 1

Ngā Pānui Whakamārama—Disposicions preliminars

3. Finalitat

La finalitat d'aquesta llei és— 10

(a) registrar els reconeixements i la disculpa de la Corona respecte a Whanganui Iwi en Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Iwi o Whanganui: i

(b) L'entrada en vigor de les disposicions de l'Acta dels acords de Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua; i

(c) L'entrada en vigor de les disposicions de l'Acta dels acords que liquida tant les demandes històriques de Whanganui Iwi com les reclamacions respecte al Riu Whanganui. 15

4. Disposicions que entren en vigor el dia de l'acord

- (1) Les disposicions d'aquesta llei entraran en vigor el mateix dia de l'acord, llevat que quede establert d'una altra manera.
- (2) Amb anterioritat a la data en què la disposició entre en vigor, qualsevol persona pot preparar o signar un document o realitzar qualsevol cosa requerida per tal que:
- (a) La disposició pugui tindre efecte jurídic directe en aquesta mateixa data; o
 - (b) Un poder pugui ser exercit segons la disposició en aquesta mateixa data; o
 - (c) Una tasca pugui ser realitzada segons aquesta disposició en aquesta mateixa data.

5. Llei que obliga la Corona 10

Aquesta llei obliga la Corona.

Disposicions interpretatives

6. Interpretació general de la Llei

La intenció del Parlament és que les disposicions d'aquesta llei siguin interpretades de manera que es respecten els acords expressats en l'Acta de l'acord. 15

7. Interpretació

En aquesta llei, llevat que el context ho requerisca d'una altra manera, --

El llit, respecte al Riu Whanganui, --

- (a) Significa l'espai de la terra que les aigües del Riu Whanganui cobreixen al màxim de la seua capacitat sense sobrepassar-ne les ribes; i 20
- (b) Inclou el subsol, les plantes adherides al llit, l'espai que ocupa el riu, l'espai aeri que hi ha sobre l'aigua.

El significat de l'**autoritat consentida** queda establert en l'article 2(1) de la Llei de gestió de recursos de 1991.

El significat de la **Corona** queda establert en l'article 2(1) de la Llei de finançament públic de 1989. 25

Acta de l'acord significa l'acta que—

- (a) Inclou—
 - (i) Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Awa Tupua; i
 - (ii) Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Iwi o Whanganui; i 30
- (b) Amb data 5 d'agost de 2014 i signada per—
 - (i) L'Honorable Christopher Finlayson i el senyor William English, per la Corona i en representació d'aquesta; i
 - (ii) Dardanella Metekingi-Mato, Julie Te Turi Ranginui, John Niko Maihi, Brendon Te Tiwha Puketapu i Te Kenehi Robert Mair, 35 per Whanganui Iwi i en representació d'aquests.

Director general significa el director general de Conservació.

hapū de Whanganui Iwi inclou la llista dels hapū en la **clàusula 1** de l'**apèndix 1**.

salut i benestar inclouen la salut i el benestar mediambiental, social, cultural i econòmic.

reclamacions històriques tenen el significat que estableix l'**article 9**. 5

lleis d'impostos estatals tenen el significat que estableix l'article 3(1) de la Llei d'administració tributària de 1994.

Els iwi i els hapū amb interessos en el Riu Whanganui inclouen—

- (a) Els iwi amb interessos en el Riu Whanganui: i
- (b) Els hapū d'aquests iwi, si aquests hapū tenen interessos en el Riu Whanganui 10

iwi amb interessos en el Riu Whanganui inclou els següents iwi, quan actuen en relació amb el Riu Whanganui o la seua conca mitjançant el representant de la seua organització iwi:

- (a) Ngā Rauru Kītahi; i
- (b) Ngāti Apa; i 15
- (c) Ngāti Maniapoto; i
- (d) Ngāti Maru; i
- (e) Ngāti Rereahu; i
- (f) Ngāti Ruanui; i
- (g) Ngāti Tuwharetoa; i 20
- (h) Whanganui Iwi; i

àrea marítima i costera té el significat que estableix l'article 9 (1) de la Llei de l'àrea marítima i costera de 2011 (Takutai Moana).

Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui significa el Fons del mateix nom establert en l'Acta del Fons amb data 4 d'agost de 2014. 25

pahoke significa el fang endurit metamorfosat (en altres paraules, conegut com a *argil-lita*).

notificació pública, encara que quede especificada d'una altra manera, té el significat que recull l'article 2(1) de la Llei de gestió de recursos de 1991.

autoritats locals competents signifiquen, en funció del context, una de les següents: 30

- (a) El Manawatu—La Diputació Regional Whanganui:
- (b) El Consell del Districte de Ruapehu
- (c) El Consell del Districte de Stratford
- (d) El Consell del Districte de Whanganui 35

Legislació pertinent de l'administració local significa qualsevol legislació que regule les operacions, els procediments, les preses de decisió i el comportament

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui)

Part 1 art. 7

Te Awa Tupua

dels membres de la comissió conjunta, que inclouen—

- (a) Llei del govern local de 2002;
- (b) Llei de reunions i d'informació oficial del govern local de 1987;
- (c) Llei d'autoritats locals (interessos dels fideïcomissaris) de 1968.

Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Awa Tupua significa la part de l'Acta de l'acord a què es refereix per aquest nom. 5

Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Iwi Whanganui significa la part de l'Acta de l'acord a què es refereix per aquest nom.

data de l'acord significa la data de 30 dies laborables posterior a la data d'entrada en vigor d'aquesta llei. 10

Te Awa Tupua significa la personalitat jurídica creada per l'**article 14**.

registre de Te Awa Tupua i **registre** signifiquen el registre de la vista de les audiències dels comissaris.

L'estatus de Te Awa Tupua significa l'estatus conferit a Te Awa Tupua per— 15

- (a) El reconeixement de Te Awa Tupua documentat en l'**article 12**; i
- (b) La declaració de la personalitat jurídica establida en l'**article 14(1)**

Te Heke Ngahuru ki Te Awa Tupua i **Te Heke Ngahuru** signifiquen l'estratègia requerida per l'**apartat 4** de la **part 2**.

Te Karewao significa el grup consultor que estableix l'**article 27**.

Te Kōpuka nā Te Awa Tupua i **Te Kōpuka** signifiquen l'estratègia grupal establida en l'**apartat 4** de la **part 2**. 20

Te Korotete o Te Awa Tupua i **Te Korotete** signifiquen el Fons de Te Awa Tupua d'acord amb l'**apartat 6** de la **part 2**.

Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua i **Te Pā Auroa** signifiquen el marc descrit en l'**article 10** de la **part 2**. 25

Te Pou Tupua significa la dependència que estableix l'article 18.

Tikanga significa el dret consuetudinari, els valors i les pràctiques.

Fideïcomissaris i fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui signifiquen els fideïcomissaris Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui, que actuen amb capacitat jurídica com a fideïcomissaris. 30

Tupua te Kawa signifiquen els valors intrínsecs establits en l'**article 13**.

Whanganui posseeix el significat que estableix l'**article 8**.

El Riu Whanganui i el Riu, d'altres que els que recull l'**apartat 5** de la

part 2 i de l'apèndix 5, signifiquen—

- (a) El cos d'aigua conegut com el Riu Whanganui que corre de manera contínua o intermitent des de la capçalera fins a la desembocadura del Riu Whanganui fins al Mar de Tasmània i que es troba en la conca del Riu Whanganui; i 5
- (b) Tots els afluents, els rierols i altres cursos naturals de l'aigua que corren de manera contínua o intermitent en el cos d'aigua descrit en l'**article (a)** i que estiguen localitzats en la conca del Riu Whanganui; i
- (c) Tots els llacs i les terres humides connectats de manera contínua i intermitent amb els cossos d'aigua referits en els **articles (a) i (b)** i tots els afluents, els rierols i els cursos naturals de l'aigua que corren per aquests llacs i aquestes terres humides; i 10
- (d) Els llits dels cossos d'aigua descrits en els **articles (a) a (c)**.

Conca del Riu Whanganui i **conca** signifiquen l'àrea mostrada amb el títol de la conca del Riu Whanganui amb referència SO 469123. 15

Dies laborables significa un dia diferent de –

- (a) dissabte, diumenge, Dia de Waitangi, Divendres Sant, Dilluns de Pasqua, Dia d'Anzac, l'aniversari del sobirà, Dia del Treball;
- (b) si el Dia de Waitangi o el Dia d'Anzac cau en dissabte o diumenge, el dilluns següent: 20
- (c) un dia durant el període que comença el 25 de desembre d'un any i acaba el 15 de gener de l'any següent:
- (d) el dia establert com a dia de l'aniversari a Wellington i Waitangi.

8. Significat de Whanganui Iwi

- (1) En aquesta llei, **Whanganui Iwi**— 25
 - (a) significa el grup col·lectiu que comprén tots els individus que descendeixen d'una persona que, en qualsevol moment després del 6 de febrer de 1840, va exercir els seus drets consuetudinaris i les seues responsabilitats respecte al Riu Whanganui per ser descendent de—
 - (i) Ruatipua; 30
 - (ii) Paerangi;
 - (iii) Haunui-ā-Pāpārangī; i
 - (b) inclou aquests individus referits en l'**article (a)**; i
 - (c) inclou els iwi, els hapū i els grups tūpuna rohe els fideïcomissaris dels quals —
 - (i) descendisquen de Ruatipua, Paerangi o Haunui-ā-Pāpārangī; i 35
 - (ii) exerceixen col·lectivament, o en qualsevol moment, els drets habituals en relació amb el Riu Whanganui; i
 - (d) inclou els hapū i els grups tūpuna rohe identificats en les clàusules 1 i 2 de l'apèndix 1; i
 - (e) inclou qualsevol whānau, hapū o altres grups fins els que 40
 - estan compostos d'individus referits en l'**article (a)**, incloent-hi els hapū i els grups de tūpuna rohe identificats en les clàusules 1 i 2 de l'apèndix 1; però
 - (f) no inclou l'iwi identificat en la **clàusula 3 de l'apèndix 1**.

- (2) En aquest article i l'article 9
Els drets consuetudinaris i les responsabilitats signifiquen els drets, els interessos i les responsabilitats exercides en relació amb el Riu Whanganui i la seua conca d'acord amb el *tikanga* maori, incloent-hi els drets, els interessos i les responsabilitats sobre l'ús i l'ocupació del Riu Whanganui i la seua conca. 5

ser descendent de significa que una persona és descendent d'una altra persona per—
 (a) naixement; o
 (b) adopció legal; o
 (c) l'adopció pròpia del costum maori d'acord amb el *tikanga* de Whanganui Iwi. 10

- (3) Els grups tūpuna rohe de Whanganui Iwi estan identificats en la **clàusula 1** de l'**apèndix 1**.

9. Significat de les reclamacions històriques

- (1) En aquesta llei, les reclamacions històriques—
 (a) signifiquen les reclamacions descrites en el punt (2); i 15
 (b) inclouen les reclamacions descrites en el punt (3); però
 (c) no inclouen les reclamacions descrites en el punt (4).
- (2) Les reclamacions històriques són cada reclamació que els Whanganui Iwi o una entitat representativa ha realitzat abans del dia de l'acord, o podia haver-ho fet abans del dia de l'acord, i que—
 (a) en un dret que sorgeix— 20
 (i) el Tractat de Waitangi o els seus principis; o
 (ii) a l'empara de la legislació; o
 (iii) el dret comú (incloent-hi el títol d'aborigen o el dret consuetudinari); i
 (iv) a partir d'una obligació fiduciària; o 25
 (v) d'una altra manera;
 (b) sorgeix de, o es relaciona amb, actes o omissions anteriors al 21 de setembre de 1992—
 (i) representat per la Corona i per a aquesta; o
 (ii) per la legislació i a l'empara d'aquesta; i 30
 (c) es refereix al Riu Whanganui.
- (3) Les reclamacions històriques inclouen aquestes parts de la reclamació 167 al Tribunal en relació amb el Riu Whanganui.
- (4) No obstant això, les reclamacions històriques no inclouen—
 (a) una reclamació d'un individu a què es refereix l'**article 8(1)(a)**, o 35
 als whānau, els hapū o els grups als quals es refereix l'**article 8(1)**, que havia o podia estar basat en un dret derivat del fet de ser descendent d'un ancestre que no està inclòs en l'**article 8 (1) (a)**; o
 (b) una reclamació que Whanganui Iwi tenia o pot ser que tinga, fins i tot que la reclamació no es relaciona amb el Riu Whanganui; o 40
 (c) una reclamació que una entitat representativa tinga o pot ser que estiga basada en una reclamació relacionada amb l'**article (a)**.

- (5) Una reclamació pot ser o no una reclamació històrica si la reclamació sorgeix o ha sigut considerada, investigada, registrada, notificada o realitzada la mateixa data de l'acord o amb anterioritat a aquesta.
- (6) En aquest article, **una entitat representativa** significa—
- (a) Els fideïcomissaris; i 5
 - (b) Qualsevol persona, incloent-hi qualsevol fideïcomissari que actue per a i per—
 - (i) Els grups col·lectius referits en l'**article 8(1)(a)**; o
 - (ii) un o més fideïcomissaris de Whanganui Iwi; o
 - (iii) un o més d'un whānau, un hapū o grups referits en l'article **8(1)(c) o (d)**. 10

Part 2

Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua—Marc legal de Te Awa Tupua

Apartat 1—Abast i efecte jurídic de Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua

10. Abast d'aquesta part

- Aquesta part dona efecte a Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua, un marc legal que proporciona — 15
- (a) el reconeixement jurídic a Te Awa Tupua
 - (b) el reconeixement i efecte jurídic a Tupua te Kawa:
 - (c) l'establiment de Te Pou Tupua, la seua filiació que reflecteix el partenariats en el Tractat de Waitangi/Te Tiriti o Waitangi: 20
 - (d) l'establiment de Te Kōpuka nā Te Awa Tupua:
 - (e) el desenvolupament i l'efecte de Te Heke Ngahuru ki Te Awa Tupua:
 - (f) la concessió de les parts propietat de la Corona del llit del Riu Whanganui i altres terres en Te Awa Tupua:
 - (g) l'establiment de Te Korotete o Te Awa Tupua. 25

11. Efecte i interpretació de Te Pā Auroa

- (1) Te Pā Auroa és una consideració rellevant en l'exercici de totes les funcions estatuàries, els poders i les obligacions relacionades amb el Riu Whanganui o altres activitats en les seues conques que afecten el Riu Whanganui.
- (2) Les funcions estatuàries, els poders i les obligacions als quals es refereix el **punt (1)** han de ser exercits de manera que siguin coherents amb la finalitat de la legislació a l'empara de la qual les funcions estatuàries, els poders, i les obligacions siguin exercides. 30
- (3) Aquesta part ha de ser interpretada de la manera que més bé afavorisca—
- (a) l'objectiu de Te Pā Auroa establert en la clàusula 1.4 de Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Awa Tupua; i 35
 - (b) els acords expressats en l'Acta dels acords de Te Pā Auroa.

Apartat 2—Te Awa Tupua

Te Awa Tupua i Tupua te Kawa

12. Reconeixement de Te Awa Tupua

Te Awa Tupua és un ens viu i indivisible, que comprén el Riu Whanganui des de les muntanyes fins al mar i incorpora tots els seus elements metafísics i físics.

13. Tupua te Kawa

5

Tupua te Kawa comprén els valors intrínsecs que representen l'essència de Te Awa Tupua, és a dir—

Ko Te Kawa Tuatchi

- (a) *Ko Te Awa te mātāpuna o te ora:* el Riu és la font del manteniment espiritual i físic: 10

Te Awa tupua és una entitat espiritual i física que dona suport i sosté tant la vida com els recursos naturals dins del Riu Whanganui, i la salut i el benestar dels iwi, els hapū i les altres comunitats del Riu.

Ko Te Kawa Tuarua

- (b) *E rere ca i te Awa nui mai i te Kahui Maunga ki Tangaroa:* el gran riu corre 15 des de les muntanyes fins al mar: Te Awa Tupua és un tot viu i indivisible des de les muntanyes fins al mar, que incorpora el Riu Whanganui i tots els seus elements físics i metafísics.

Ko Te Kawa Tuatoru

- (c) *Ko au Te Awa ko au:* jo soc el Riu i el Riu soc jo: 20
Els iwi i els hapū del Riu Whanganui posseeixen una connexió inalienable i una responsabilitat amb Te Awa Tupua, la seua salut i el seu benestar.

Ko Te Kawa Tuawhā

- (d) *Ngā manga iti, ngā manga nui e honohono kau ana, ca tupu hei Awa Tupua:* els rierols xicotets i llargs que flueixen de l'un a l'altre componen un sol riu: Te 25
Awa Tupua és una entitat única composta de molts elements i de comunitats, que treballen de manera col·laborativa amb una finalitat comuna de la salut i el benestar de Te Awa Tupua.

Personalitat jurídica de Te Awa Tupua

14. Te Awa Tupua declara tindre personalitat jurídica

30

- (1) Te Awa Tupua és una persona jurídica i posseeix tots els drets, els poders, els deures, les responsabilitats i les obligacions d'una personalitat jurídica.
- (2) Els drets, els poders i les responsabilitats de Te Awa Tupua han de ser exercits o realitzats, i la responsabilitat respecte a les seues obligacions ha de ser presa per Te Pou Tupua en representació i en nom de Te Awa Tupua, en la manera

35 requerida per aquesta part i en Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Awa Tupua.

15. Efectes legals de la declaració de la personalitat jurídica de Te Awa Tupua

- (1) Aquest article s'aplica a les persones que exerceixen i que realitzen una funció, un poder, o una responsabilitat d'acord amb una llei referida en l'**apèndix 2**—
- (a) si l'exercici o la realització d'aquesta funció, poder o responsabilitat es relaciona amb— 5
- (i) el Riu Whanganui; o
- (ii) una activitat dins de la conca del Riu Whanganui que afecta el Riu Whanganui; i
- (b) si, i en la mesura en què, l'estatus de Te Awa Tupua o Tupua te Kawa es relaciona amb aquesta funció, aquesta tasca i aquest poder. 10
- (2) Les persones que exerceixen o realitzen una funció, un poder o un deure (capacitat de decisió) segons aquesta llei en la **clàusula 1** de l'**apèndix 2** han de reconèixer i proveir—
- (a) la personalitat jurídica de Te Awa Tupua: i
- (b) Tupua te Kawa.
- (3) Els prenedors de decisió a l'empara d'aquestes lleis enumerades en la **clàusula 2** de l'**apèndix 2** han de reconèixer i proveir— 15
- (a) L'estatus de Te Awa Tupua; i
- (b) Tupua te Kawa.
- (4) Les obligacions que estableixen els **punts (2) i (3)**— 20
- (a) s'apliquen addicionalment a l'article **11(1)**; i
- (b) s'han de dur a terme de manera coherent amb la finalitat de la llei a l'empara de la qual la funció, el poder o el deure és exercit o realitzat.
- (5) **Els punts (2) i (3)**—
- (a) no retirar o impedir l'exercici de qualsevol discreció que un prenedor de decisions pugui tindre mentre exercisca o realitzi una funció, un poder o un deure a l'empara de la Llei pel que fa als **punts (2) o (3)**; però 25
- (b) permet que un fideïcomissari amb capacitat de decisió considere la personalitat jurídica de Te Awa Tupua i Tupua te Kawa com a factors determinants quan exercisquen o realitzen una funció, un poder o un deure a l'empara de la llei esmentada en l'**apèndix 2**. 30
- (6) Si l'exercici o la realització d'una funció, un poder o un deure recollit en el **punt (2) o 3** requereix una decisió, un document o un informe, aquesta decisió, document o informe ha de declarar com s'ha complert amb els requisits dels **punts (2) o (3)**, com pot ser el cas.

16. Límits a l'efecte d'aquesta llei i l'Acta dels acords 35

Llevat que ho establisca expressament aquesta llei, cap element en aquesta llei—

- (a) limita els drets de propietat existents en el Riu Whanganui; o
- (b) crea, limita, transfereix, extingeix o afecta d'una altra manera qualsevol dret o interès sobre l'aigua, o
- (c) crea, limita, transfereix, extingeix o afecta d'una altra manera els drets de, o els interessos en, la vida salvatge, els peixos, la vida aquàtica, les algues marines o les plantes; o 40
- (d) afecta l'aplicació de qualsevol promulgació.

17. Aplicació d'altres lleis a Te Awa Tupua

Te Awa Tupua ha de ser tractat com a—

- (a) una institució amb la finalitat de sol·licitar ser registrada com a una entitat benèfica a l'empara de les lleis benèfiques de 2005:
- (b) un òrgan públic per a les finalitats de la clàusula 30 i 30 A de l'apèndix 7 de la Llei de govern local de 2002: 5
- (c) una autoritat per als fins de l'article 33X de la Llei de transport marítim de 1994:
- (d) un col·leccionista registrat de *taonga tūturu* per a les finalitats de l'article 14 de la Llei d'objectes protegits de 1975; 10
- (e) una autoritat per als fins de la Llei de gestió de recursos de 1991;
- (f) un òrgan corporatiu amb el propòsit de ser una autoritat per a la protecció del patrimoni que estableix l'article 188 de la Llei de gestió de recursos de 1991:
- (g) un ens públic per a les finalitats dels articles 4 i 35 de la Llei d'accés a la via pública per als vianants de 2008. 15

Apartat 3—Te Pou Tupua

Creació, finalitat, funcions i poders

18. Creació, finalitat i poders de Te Pou Tupua

- (1) L'organisme Te Pou Tupua ha sigut creat.
- (2) La finalitat de Te Pou Tupua és ser el rostre humà de Te Awa Tupua i actuar en representació de Te Awa Tupua. 20
- (3) Te Pou Tupua posseeix plena capacitat jurídica i tots els poders raonablement necessaris per a aconseguir la seua finalitat i realitzar i exercir les seues funcions, els seus poders i els seus deures d'acord amb la Llei.

19. Funcions de Te Pou Tupua 25

- (1) Les funcions de Te Pou Tupua són—
 - (a) actuar i parlar en representació de i per a Te Awa Tupua; i
 - (b) confirmar—
 - (i) la personalitat jurídica de Te Awa Tupua; i
 - (ii) Tupua te Kawa; i 30
 - (c) promoure i protegir la salut i el benestar de Te Awa Tupua; i
 - (d) efectuar, en nom de i per a Te Awa Tupua, les funcions de terratinent per a—
 - (i) les terres concedides de Te Awa Tupua en l'**article 41(1) o a l'empara de l'article 53(3)**, excepte mentre l'**article 42(2)** siga aplicable; i 35
 - (ii) qualsevol terra transferida a, o concedida en, Te Awa Tupua d'acord amb l'article 48; i
 - (e) d'administrar Te Korotete; i
 - (f) mantindre el registre de Te Awa Tupua; 40

- (g) per a les finalitats de l' **article 60**, d'autoritzar l'ús del nom de Te Awa Tupua; i
- (h) introduir-se en els documents relacionats descrits en les clàusules 3.36 a 3.42 de Ruruku Whatakupua—Te Mana o Te Awa Tupua; i
- (i) emprendre qualsevol altra acció raonable i necessària per a aconseguir el seu fi i dur a terme les seues funcions. 5
- (2) Sense limitar el **punt (1)**, Te Pou Tupua, en la realització de les seues funcions, --
- (a) ha de actuar d'acord amb els interessos de Te Awa Tupua i de manera conseqüentment amb Tupua te Kawa:
- (b) ha de desenvolupar els mecanismes apropiats per a comprometre's amb els iwi i els hapū amb interessos en el Riu Whanganui i informar-los en assumptes 10 relacionats amb Te Awa Tupua, com a mitjans per a reconèixer la connexió inalienable entre aquests iwi i aquests hapū i Te Awa Tupua:
- (c) pot informar públicament sobre assumptes relacionats amb Te Awa Tupua;
- (d) pot contractar qualsevol agència rellevant, un altre ens o prenedor de decisions perquè l'ajude a comprendre, aplicar i implementar l'estatus de Te Awa 15 Tupua i de Tupua te Kawa, incloent-hi (si Te Pou Tupua i l'agència, l'ens o el prenedor de decisions hi estan d'acord) el desenvolupament o la revisió de pautes o polítiques rellevants:
- (e) pot participar en el procediment estatutari que afecte Te Awa Tupua en el qual Te Pou Tupua tindria dret a participar a l'empara de qualsevol legislació. 20

Nomenaments

20. Nomenaments de Te Pou Tupua

Designacions

- (1) ~~L'organisme de Te Pou Tupua comprén dues persones nomenades pels que nomenen de tal manera que:~~ 25
- (a) ~~una persona nomenada pels iwi amb interessos en el Riu Whanganui; i~~
- (b) ~~una persona nomenada en nom de la Corona i per aquesta pel ministre del Tractat de les Negociacions Waitangi i el ministre de Justícia (els ministres amb capacitat de nomenar), després d'haver consultat qualsevol altre ministre que els ministres amb capacitat de nomenar consideren rellevant d'acord amb la finalitat d'aquesta part.~~ 30
- (1) L'organisme de Te Pou Tupua comprén dues persones nomenades pels fideïcomissaris amb capacitat de nomenar, tal com queda establert en els punts (1A), (1B) i (1C).
- (1A) Una persona ha de ser nomenada pels iwi amb interessos en el Riu Whanganui i una altra persona en representació de la Corona, tal com es preveu en els punts (1B) i (1C). 35
- (1B) En el cas del primer nomenament després de l'entrada en vigor d'aquesta llei, el ministre del Tractat de les Negociacions Waitangi ha de nomenar una persona en nom de la Corona, una vegada consultats el ministre de Desenvolupament Maori, el ministre de Conservació i el ministre de Medi Ambient. 40

- (1C) Per a tots els nomenaments posteriors, una persona ha de ser nomenada en representació de la Corona pel ministre del Medi Ambient, una vegada consultats el ministre de Desenvolupament Maori, el ministre de Conservació i qualsevol altre ministre que aquests ministres consideren rellevants d'acord amb els fins de Te Pou Tupua.
- (2) En realitzar els nomenaments, ~~qualsevol dels nominadors~~ un nominador ha de saber que la persona nominada en qüestió posseeix el *mana*, la capacitat, el coneixement i l'experiència per a dur a terme els fins i realitzar les funcions de Te Pou Tupua. 5
- (3) No obstant això, abans d'efectuar qualsevol nomenament, el nominador ha de notificar a un altre nominador— 10
- (a) el nom del candidat proposat:
- (b) i demanar que l'altre nominador faci comentaris sobre la idoneïtat del candidat proposat, tenint en compte els requisits del **punt (2)**.

Nomenaments

- (4) Els representants han de designar conjuntament les persones nomenades d'acord amb el **punt (1)**, prenent en consideració les capacitats dels dos nomenats conjuntament per a complir la finalitat i la realització de les funcions de Te Pou Tupua. 15
- (5) Es fa una provisió addicional per assumptes rellevants per a Te Pou Tupua inclosos en la **part 1 de l'apèndix 3**. 20
- (6) En aquest article i en l'**apèndix 3**, el nominador significa, segons ho requerisca el cas,--
- (a) Els iwi amb interessos en el ~~Riu~~ Whanganui
- (b) Els ministres nomenats, ~~ministre~~

Assumptes administratius

- 21. Obligacions** 25
- (1) Les persones nomenades a Te Pou Tupua no són personalment responsables de qualsevol acció o omissió realitzada com a Te Pou Tupua, però només si l'acció o l'omissió està relacionada amb els seus poders i les seues funcions d'acord amb aquesta llei i si han actuat de bona fe.
- (2) Amb l'excepció que recull l'article 56, Te Pou Tupua és responsable de les obligacions de Te Awa Tupua. 30
- 22. Suport administratiu**
- Te Pou Tupua i els fideïcomissaris han de fer un contracte pel qual els fideïcomissaris han de proporcionar suport administratiu a Te Pou Tupua, incloent-hi el suport en l'administració de Te Korotete (el Fons Te Awa Tupua), excepte si Te Pou Tupua i els fideïcomissaris prenen un altre acord. 35

23. Aplicació de les lleis benèfiques de 2005

Les persones nomenades per Te Pou Tupua han de ser tractades com a delegats de Te Awa Tupua, amb la finalitat de ser registrades com una entitat benèfica a l'empara de les lleis de beneficència de 2005.

24. Aplicació de la Llei d'auditoria pública de 2001

5

Te Pou Tupua és una entitat pública, tal com queda definida en l'article 4 de la Llei d'auditoria pública i, d'acord amb aquesta llei, l'auditor general n'és l'auditor.

25. Tractament fiscal de Te Awa Tupua i Te Pou Tupua

- (1) Te Awa Tupua i Te Pou Tupua són considerats la mateixa persona per als fins de les lleis d'impostos estatals i per a les responsabilitats i obligacions imposades sobre una persona d'acord amb aquestes lleis. 10
- (2) En particular, i per a evitar qualsevol dubte, --
 - (a) un ingrés derivat de Te Awa tupua és tractat com un ingrés derivat de Te Pou Tupua; i
 - (b) les despeses en què incorre Te Awa Tupua són tractades com una despesa en què incórrega Te Pou Tupua; i 15
 - (c) l'aplicació dels fons atribuïbles a Te Awa Tupua és tractat com l'aplicació dels fons atribuïbles a Te Pou Tupua; i
 - (d) els productes i els serveis que proporciona Te Awa Tupua són tractats com a productes i serveis que proporciona Te Pou Tupua; i 20
 - (e) les obligacions imposades a Te Awa Tupua, d'acord amb l'article 15B de la Llei d'administració tributària de 1994, són tractades com a obligacions de Te Pou Tupua.
- (3) Qualsevol ingrés, despesa, subministrament, adquisició o ús, tal com com queda descrit en el **punt (2)**, no és un ingrés, despesa, subministrament, adquisició o ús de Te Awa Tupua. 25
- (4) Una notificació emesa pel comissari dels impostos estatals de Te Awa Tupua és tractada, segons les finalitats de la Llei d'impostos estatals, com una notificació emesa per a Te Pou Tupua.
- (5) Malgrat els **punts (1) a (4)**, Te Awa Tupua i Te Pou Tupua són conjuntament i individualment responsables d'acord amb les lleis d'impostos estatals.

Modificacions a la Llei d'impostos sobre la renda de 2007

26. Modificacions a la Llei d'impostos sobre la renda de 2007

- (1) Aquest article modifica la Llei d'impostos sobre la renda de 2007
- (2) Després de l'article CH 10, inclou:

(3) Després de l'article CW 40B, s'ha d'inserir: 5

Te Karewao

27. Creació i finalitat de Te Karewao

- (1) Un grup consultor conegut com a Te Karewao ha sigut creat per aconsellar i donar suport a Te Pou Tupua en l'exercici de les seues funcions.
- (2) Quan aconsella i dona suport a Te Pou Tupua, Te Karewao ha d'actuar en interès de Te Awa Tupua i coherentment amb Tupua te Kawa. 10
- (3) La part 2 de l'apèndix 3 es preveu per a assumptes rellevants de Te Karewao.

28. Modificacions a Te Karewao

- (1) Te Karewao es compon de—
 - (a) una persona nomenada pels fideïcomissaris; i 15

- (b) una persona nomenada pels iwi amb interessos en el Riu Whanganui (diferents dels Whanganui iwi); i
 - (c) una persona nomenada per les autoritats locals rellevants.
- (2) Si Te Pou Tupua exerceix una funció respecte a una part concreta del Riu Whanganui, Te Karewao ha d'incloure una persona nomenada pels iwi i els hapū amb interessos en 5 aquesta part del riu, però només amb la finalitat d'aconsejar i donar suport sobre aquesta funció.
- (3) Malgrat els punts (1) i (2), Te Pou Tupua pot invitar altres persones a assistir a Te Karewao, incloent-hi representants de –
- (a) els iwi i els hapū amb interessos en Whanganui; i
 - (b) les autoritats locals; i 10
 - (c) els departaments pertinents de l'Estat; i
 - (d) altres agències que Te Pou Tupua considere rellevant, segons les circumstàncies.
- (4) Les persones invitades d'acord amb el punt (3) per a donar assistència no es converteixen en membres de Te Karewao.

Apartat 4— Te Kōpuka nā Te Awa Tupua i Te Heke Ngahuru ki 15
Te Awa Tupua

Te Kōpuka nā Te Awa Tupua

29. Naturalesa i finalitat de Te Kōpuka

- (1) Te Kōpuka ha sigut creat com un grup estratègic per a Te Awa Tupua.
- (2) Te Kōpuka comprén representants de persones i organitzacions amb interessos en 20
el Riu Whanganui, incloent-hi els iwi, les autoritats locals rellevants, els departaments d'Estat, els usuaris comercials i recreatius i els grups mediambientals.
- (3) La finalitat de Te Kōpuka és actuar de manera col·laborativa per a avançar en la salut i el benestar de Te Awa Tupua. 25
- (4) Les disposicions addicionals respecte a Te Kōpuka estan establides en la part 1 de l'apèndix 4.

30. Funcions de Te Kōpuka

- (1) La funció principal de Te Kōpuka és desenvolupar i aprovar Te Heke Ngahuru.
- (2) Les funcions addicionals de Te Kōpuka són— 30
 - (a) supervisar i implementar Te Heke Ngahuru; i
 - (b) revisar Te Heke Ngahuru; i
 - (c) proporcionar un fòrum de discussió d'assumptes relacionats amb la salut i el benestar de Te Awa Tupua; i
 - (d) realitzar qualsevol funció que li pugui delegar una autoritat local; 35

- (e) per a fer qualsevol altra acció que Te Kōpuka considere apropiada per a aconseguir els seus fins i realitzar les seues funcions.
- (3) En la consecució de les seues funcions, Te Kōpuka ha de considerar en particular—
 - (a) l'estatus de Te Awa Tupua; i
 - (b) Tupua te Kawa 5
- (4) Te Kōpuka pot determinar, en circumstàncies especials, en quin cas, com i fins a quin punt, exerceix qualsevol funció descrita en **el punt (2)**.

31. Poders generals

Te Kōpuka té la capacitat jurídica plena i tots els poders raonables i necessaris per a aconseguir la seua finalitat i realitzar les seues funcions. 10

Composició de Te Kōpuka

32. Designació dels membres

- (1) Te Kōpuka es compon de no més de dèsset membres, nomenats pels nominadors, tal com s'indica a continuació:
 - (a) un membre designat pels fideïcomissaris: 15
 - (b) fins a cinc membres designats pels iwi amb interessos en el Riu Whanganui:
 - (c) fins a quatre membres designats per les autoritats locals rellevants:
 - (d) un membre designat pel director general de Conservació:
 - (e) un membre designat pel Consell de Nova Zelanda de Caça i de Pesca o els seus successors: 20
 - (f) un membre designat per Genesis Energy Limited o els seus successors: 25
 - (g) un membre designat per a representar els interessos mediambientals i de conservació:
 - (h) un membre designat per a representar els interessos turístics:
 - (i) un membre designat per a representar els interessos recreatius:
 - (j) un membre designat per a representar les indústries del sector primari. 30
- (2) El Consell Regional de Manawatu-Whanganui ha de fer els nomenaments d'acord amb els **punts (1)(g) (j)**, però només després de consultar els grups que representen els interessos als quals es refereix en aquests articles, els departaments pertinents d'Estat i qualssevol altres agències.
- (3) Els delegats han d'esforçar-se al màxim per a designar els fideïcomissaris 35 en un límit temporal de quaranta dies laborables—
 - (a) després de la data de l'acord; o
 - (b) després de l'entrada en vigor de qualsevol termini posterior.
- (4) Abans de dur a terme qualsevol designació d'acord amb el **punt (1)**, cada delegat ha de-- 40

- (a) estar convençut que cada persona que serà nomenada tinga el *mana*, les capacitats, el coneixement o l'experiència –
- (i) per a participar efectivament en el Te Kōpuka; i
 - (ii) per a contribuir a aconseguir la finalitat de Te Kōpuka; i
- (b) tindre en compte que qualsevol dels membres ja designats per Te Kōpuka ha d'assegurar que la composició reflectisca una mescla equilibrada d'habilitats, coneixement i experiència. 5
- (5) En aquest article i l'**article 33(3)**, els delegats signifiquen les persones encarregades de fer les designacions de Te Kōpuka d'acord amb els **punts (1) i (2)**.

Personalitat jurídica de Te Kōpuka 10

33. Personalitat jurídica de Te Kōpuka

- (1) Malgrat l'apèndix 7 de la Llei de governs locals de 2002, Te Kōpuka és una comissió permanent conjunta per a les finalitats administratives de—
- (a) El Consell Regional de Manawatu—Whanganui; i
 - (b) El Consell del Districte de Ruapehu; i 15
 - (c) El Consell del Districte de Stratford; i
 - (d) El Consell del Districte de Whanganui.
- (2) La legislació pertinent de governs locals no s'aplica a Te Kōpuka.
- (3) En aquest article, **la comissió conjunta permanent** significa una comissió permanent conjunta descrita en la clàusula 30(1)(b) de l'apèndix 7 de la Llei de governs locals de 2002, tret que la comissió només ha de complir amb l'acord escrit i unànime dels nominadors. 20

Col·laboració en la planificació de les aigües dolces

34. Procediment col·laboratiu de planificació

Si en el qualsevol moment el Consell Regional de Manawatu-Whanganui adopta, 25 a l'empara de qualsevol legislació, un procediment col·laboratiu de planificació per a desenvolupar una declaració política o un pla en relació amb la gestió d'aigües dolces en la conca del Riu Whanganui, Te Kōpuka és el grup designat pel Consell per a dur a terme aquest procediment.

Te Heke Ngahuru ki Te Awa Tupua 30

35. Finalitat de Te Heke Ngahuru

La finalitat de Te Heke Ngahuru és preveure la col·laboració de persones amb interessos en el Riu Whanganui, amb la finalitat de cuidar i de millorar la salut i el benestar de Te Awa Tupua.

36. Continguts de Te Heke Ngahuru 35

- (1) Te Heke Ngahuru ha de—
- (a) identificar els assumptes rellevants per a la salut i el benestar de Te Awa Tupua: i

- (b) preveure una estratègia per a tractar-los; i
 - (c) recomanar accions per a tractar-los.
- (2) Les disposicions relacionades amb el desenvolupament, l'aprovació, la notificació i la 5 revisió de Te Heke Ngahuru estan establides en la **part 2** de l'**apèndix 4**.
- 37. Efectes legals de Te Heke Ngahuru**
- (1) Les persones en l'exercici de funcions, poders o obligacions a l'empara de qualsevol de les lleis establides en el subparàgraf (2) han de tindre especial consideració amb Te Heke Ngahuru. 10
- (2) Les lleis són les que figuren a continuació:
- (a) Les lleis enumerades en la **clàusula 1** de l'**apèndix 2**; i
 - (b) La Llei del patrimoni de Pouhere Taonga de Nova Zelanda de 2014; i
 - (c) La resta de la Llei de gestió de recursos de 1991.
- (3) Les obligacions recollides en el punt (1) s'apliquen— 15
- (a) si l'exercici o l'acompliment d'aquesta funció, poder o obligació es relaciona amb—
 - (i) El Riu Whanganui; o
 - (ii) Una activitat de la conca del Riu Whanganui que afecta el Riu Whanganui; i 20
 - (b) de manera coherent amb la finalitat de la llei a l'empara de la qual aquesta funció, aquest poder o aquest deure és exercit; i
 - (c) si, i en la mesura que Te Heke Ngahuru es relaciona amb aquesta funció, aquest poder o aquest deure.
- (4) Si l'exercici o l'acompliment d'una funció, un poder o un deure inclòs 25 en aquest article està subjecte a un informe escrit, una decisió o un document, l'informe, decisió o document ha de declarar com s'ha complit amb el **punt (1)**.
- (5) Les persones amb funcions, potestat o el deure als quals és aplicable aquesta secció, discrecionalment poden o implementar, totalment o en part, Te Heke Ngahuru com a part d'un document de planificació RMA, 30 amb l'única condició que concorde amb el procediment estatuari corresponent.
- (6) En aquest article i en l'**article 38, el document de planificació RMA** significa una declaració regional política, un pla regional o un pla de districte, tal com aquests termes queden definits en l'article 43AA de la Llei de recursos de gestió 35 de 1991.
- 38. Revisió dels documents de planificació RMA**
- (1) Sempre que s'aprove Te Heke Ngahuru, o una modificació a aquest, cada autoritat local pertinent—
- (a) ha de considerar els seus documents de planificació RMA tenint en compte la personalitat jurídica de Te Awa Tupua, Tupua te Kawa i Te Heke Ngahuru; i
 - (b) pot, a discreció seua, iniciar una revisió del document de planificació RMA d'acord amb l'article 79 de la Llei de gestió de recursos de 1991 amb el propòsit de complir les seues obligacions segons els **articles 15(2) i (3)** 5

i 37(1).

- (2) Si una autoritat local pertinent inicia una revisió d'acord amb el punt (1), per a completar aquesta revisió, --
- (a) l'autoritat local ha d'informar Te Kōpuka i Te Pou Tupua del resultat de la revisió; i 10
 - (b) si considera que un document de planificació RMA requereix ser alterat, pot proposar canviar el document d'acord amb l'apèndix 1 de la Llei de gestió de recursos de 1991; però
 - (c) si considera que el document de planificació RMA no requereix ser alterat, no necessita emetre una notificació pública d'aquest document, malgrat l'article 79 de la Llei de gestió de recursos de 1991. 15

Apartat 5—Kia Matara Rawa—Interessos de les parts del llit del Riu Whanganui
en Te Awa Tupua

39. Interpretació

- (1) En aquest apartat i en l'apèndix 5— 20

terra contigua significa la terra que immediatament abans de la data de l'acord tenia, o en la mateixa data de l'acord té, una frontera fluvial amb el Riu Whanganui, estiga o no estiga aquesta terra, en la data de l'acord o després d'aquesta, físicament adjacent al llit del Riu.

terra compensada significa la terra que roman en nom de qui cedeix la terra després que haja sigut transferida o cedida a Te Awa Tupua la resta de les terres. 25

cadastre té el significat que recull l'article 4 de la Llei d'enquesta cadastral de 2002.

terra de la Corona té el significat que recull l'article 2 de la Llei de la Corona de 1948. 30

Les parts en propietat de la Corona del Riu Whanganui signifiquen les parts del llit del Riu que van ser, immediatament abans a la data de l'Acta de l'acord, propietat de la Corona i a l'empara de

- (a) la Llei de conservació de 1987; o 35
- (b) la Llei de terres de 1948; o
- (c) la Llei de reserves de 1977; o
- (d) la Llei de parcs nacionals de 1980

interés en relació amb el llit del Whanganui, significa un pacte, un dret de servitud, un arrendament, una llicència, un permís per a ocupar, qualsevol altre dret o obligació en relació amb el llit del Riu Whanganui.

terres maoris regides pel dret consuetudinari posseeix el significat que recull l'article 4 de la Llei maori de Te Ture Whenua de 1993. 5

terres de ple domini maori posseeix el significat que recull l'article 4 de la Llei maori de Te Ture Whenua.

terra maori posseeix el significat que recull l'article 4(1) de la Llei de ferrocarrils de 2005.

infraestructura de ferrocarrils posseeix el significat donat en el paràgraf 4 (1) de la Llei de ferrocarrils de 2005. 10

Registrador general significa el registrador general de la terra designat d'acord amb l'article 4 de la Llei de transferència de terres de 1952.

estructura posseeix el significat que recull l'article 2(1) de la Llei de gestió de recursos de 1991. 15

terres transferides significa les terres a les quals s'aplica el paràgraf 48.

transferent significa la persona en el nom de la qual la possessió amb domini ple en la terra compensada i la terra transferida és registrada immediatament abans de la transferència o la concessió de la terra transferida d'acord amb aquest apartat.

frontera fluvial significa una frontera natural movable establida en direcció de la terra en els marges del llit d'un riu, rierol o llac. 20

Riu Whanganui i el Riu signifiquen—

- (a) la massa d'aigua coneguda com a Riu Whanganui que corre de manera contínua o intermitent des del naixement fins a la desembocadura del Riu Whanganui al Mar de Tasmània i que es troba en la conca del Riu Whanganui; i 25
- (b) tots els afluents, rierols i altres cursos naturals de l'aigua que corren de forma contínua o intermitent dins del curs de l'aigua definit en l'article (a) i que es troben en la conca del Riu Whanganui; i
- (c) tots els afluents, els rierols i altres cursos naturals de l'aigua que corren de manera contínua o intermitent a qualsevol dels llacs que estan connectats de manera contínua o intermitent amb les masses de l'aigua definides en els articles (a) i (c). 30

- (2) Per a evitar qualsevol dubte, en aquest apartat i en l'apèndix 5, el **Riu Whanganui** no inclou cap llac o llit de llac.

Concessions 35

40. Retirada de l'estatus actual

En la data de l'acord, qualsevol part del llit del Riu Whanganui propietat de la Corona que siga—

- (a) una àrea de conservació, segons la Llei de conservació de 1987, deixa de ser possessió de la Corona: 5
- (b) Terres de la Corona, segons la Llei sobre la propietat de la terra de 1948, deixen de ser terres de la Corona:
- (c) un parc nacional, d'acord amb la Llei de parcs nacionals, deixa de ser un parc nacional:
- (d) una reserva, segons la Llei de reserves de 1977, se'n revoca l'estatus de reserva. 10

41. Concessions

- (1) En la data de l'acord, la possessió amb domini ple de les parts del llit del Riu Whanganui propietat de la Corona reverteix en Te Awa Tupua.
- (2) Les concessions del punt (1) no inclouen—
 - (a) camins legals; o 15
 - (b) infraestructures de ferrocarrils; o
 - (c) estructures; o
 - (d) per a evitar qualsevol dubte, qualsevol part del llit del Riu Whanganui—
 - (i) posseïda d'acord amb la Llei d'obres públiques de 1981
 - (ii) situada en les zones costeres i marítimes. 20
- (3) Malgrat l'article 11(1) de la Llei de minerals reals de 1991, les concessions del **punt (1)** inclouen *pahoke*, graveta, arena i cudols en o sobre la terra concedida, però només mentre són propietat de la Corona.

42. Restabliment de l'estatus previ

- (1) En la concessió de la possessió amb domini ple de les parts del llit del Riu Whanganui propietat de la Corona segons l'**article 41 (1)**, qualsevol part que, immediatament abans de la concessió, era—
 - (a) una àrea de conservació és declarada àrea de conservació segons la Llei de conservació de 1987 i està subjecta als mateixos fins de conservació que van ser aplicats amb anterioritat a les concessions de l'**article 41(1)**: 30
 - (b) un parc nacional és declarat parc nacional d'acord amb la Llei de parcs nacionals de 1980:
 - (c) una reserva és declarada reserva segons la Llei de reserves de 1977 i està subjecta a la mateixa classificació de reserva que va tindre immediatament abans de les concessions de l'**article 41(1)**. 35
- (2) Les funcions, els poders i els deures que es deriven d'una llei a la qual es refereix en el punt (1) es continua aplicant malgrat les funcions, els poders i els deures que hagen sigut exercits per Te Pou Tupua d'acord amb l'**article 19(1)(d)(i)** com a resultat de la concessió.

43. Límits a l'alienació de les terres concedides a Te Awa Tupua

- (1) No han de ser alienades les terres que figuren a continuació, mentre continuen pertanyent al llit del Riu Whanganui:
- (a) les terres concedides per l'**article 41(1)**; i
 - (b) qualsevol terra concedida d'acord amb l'**article 53 (3) o 55(3)(a)**. 5
- (2) En aquest article, **alienat**—
- (a) significa vendre, regalar, hipotecar, carregar o, en cas contrari, transferir; però
 - (b) no inclou—
 - (i) l'adquisició o la recaptació, d'acord amb la part 2 de la Llei d'obres públiques de 1981, d'un interès sobre la terra que siga menor que la possessió amb ple domini; o 10
 - (ii) excepte en el cas d'una adquisició o una recaptació descrita en el punt(i), l'atorgament per un període inferior a trenta-cinc anys (incloent-hi qualsevol renovació) d'un contracte, un arrendament, un dret de servitud o un altre impost sobre la terra que siga menor que la possessió amb ple domini. 15
- (3) El **punt (1)** no s'aplica als minerals concedits de Te Awa Tupua d'acord amb l'**article 41(3)**.
- (4) Si sorgeix un assumpte que pot portar a formular una proposta o un interès per adquirir unes terres que siga menor que la possessió amb ple domini segons la part 2 de la Llei d'obres públiques de 1981, la Corona o una autoritat local, tan prompte com siga possible i segons el cas, han de— 20
- (a) informar extensament Te Pou Tupua de l'assumpte que ha sorgit, i
 - (b) comprometre's amb Te Pou tupua a desenvolupar qualsevol proposta que incloga la naturalesa i les condicions de qualsevol adquisició proposada o ocupació de terres que siga menor al ple domini immobiliari en les terres. 25
- (5) En el **punt (4)(b)**, el procés de compromís entre Te Pou Tupua i la Corona o l'autoritat local, segons el cas, comporta el requisit—
- (a) de facilitar a Te Pou Tupua la informació pertinent sobre la naturalesa de l'assumpte que ha sorgit; i 30
 - (b) convidar Te Pou Tupua a participar amb la Corona o l'autoritat local, segons el cas, a desenvolupar la naturalesa i els termes de qualsevol adquisició o concessió en les terres que siga menor que la possessió amb ple domini.

Aplicació d'una determinada legislació i normes jurídiques

44. Aplicació d'una determinada legislació 35

- (1) La legislació següent no s'aplica a les terres concedides en l'**article 41(1)** o l'**article 53(3)**:
- (a) La part 4A de la Llei de conservació de 1987:
 - (b) La Llei d'obres públiques de 1981, llevat del que preveu l'artícle **55(2)(b)**: 40

- (c) els articles 24 i 25 de la Llei de reserves de 1977:
 - (d) la Llei de Te Ture Whenua maori de 1993, llevat que estiga expressament previst en aquesta llei.
- (2) La concessió segons l' **article 41(1)** o l' **article 53(3)**, llevat que estiga expressament previst, no- 5
- (a) posa límit als articles 10 o 11 de la Llei de minerals de la Corona de 1991; o
 - (b) afecta altres drets legítims per a l'extracció dels minerals.
- (3) L'article 11 i la part 10 de la Llei de gestió de recursos de 1991 no s'aplica a— 10
- (a) les terres concedides en l' **article 41(1)** o l' **article 53(3)**; o
 - (b) qualsevol concessió en la Corona segons l' **article 54(2)** o **55(7)**; o
 - (c) qualsevol assumpte imprevist, o llevat que estiga previst per als fins de qualsevol concessió.

45. Aplicació de determinades lleis a les terres contigües

- (1) El **punt (2)** s'aplica sempre i en la mesura que hi haja límits fluvials entre el Riu Whanganui i les terres contigües. 15
- (2) El dret comú d'accessió, erosió i avulsió aplicada als límits fluvials quan les terres contigües estan subjectes a aquestes lleis.
- (3) En relació amb les terres transferides o concedides segons l' **article 48(2)** o l' **article 49(1)**, el límit entre aquestes i qualsevol terra contigua és una frontera fluvial. 20

Estatus de determinats drets i interessos

46. Assumptes no afectats per les concessions

- (1) Les concessions de les parts del llit del Riu Whanganui propietat de la Corona segons l' **article 41(1)** o **53(3)** o **55(3)** no creen o transfereixen— 25
 - (a) un interès de propietat en les aigües; o
 - (b) un interès de la propietat en la vida salvatge, la pesca, la vida aquàtica, les algues o les plantes (excepte en relació amb les plantes adherides al llit del Riu Whanganui).
- (2) Els assumptes següents estan protegits i no estan afectats per la concessió de les parts del Riu Whanganui propietat de la Corona segons l' **article 41(1)** o l' **article 53(3)** o **55(3)(a)**: 30
 - (a) un ús públic existent d'accés al Riu Whanganui i a través d'aquest, que inclou drets de navegació; i
 - (b) drets de propietat privada existents, que inclou els drets i títols consuetudinaris; i 35
 - (c) drets existents d'empreses de propietat estatal i companyies amb models mixtos de propietat; i
 - (d) permisos sobre recursos existents i altres autoritzacions estatutàries; i
 - (e) drets de pesca reconeguts d'acord amb—

- (i) la Llei de conservació de 1987:
 - (ii) la Llei de pesca de 1996:
 - (iii) la Llei de liquidació de reclamacions sobre pesca de 1992 del Tractat de Waitangi; i
 - (f) la propietat existent i els permisos per a les estructures legítimes en o sobre qualsevol part del Riu Whanganui, i qualsevol dret legítim existent per a utilitzar, accedir, ocupar, mantindre, retirar, reparar o demolir aquestes estructures; i 5
 - (g) les funcions estatutàries, els poders i els deures de les autoritats locals pertinents, llevat que estiga previst expressament d'una altra forma en aquesta llei; i 10
 - (h) l'aplicació de qualsevol altra promulgació, llevat que estiga expressament previst d'una altra forma en aquesta llei.
- (3) Malgrat les concessions a què es refereix el punt (1), --
- (a) no es requereix el consentiment de Te Pou Tupua per a usar les aigües, però una autoritat que pugui donar-ne consentiment pot determinar, segons la Llei de gestió de recursos de 1991, que Te Pou Tupua és una persona afectada per les aplicacions dels consentiments sobre els recursos relacionats amb l'aigua; i 15
 - (b) el consentiment de Te Pou Tupua pot ser requerit en relació amb l'ús del llit del Riu Whanganui. 20

- (4) En aquest article, --

Una companyia de model mixt de propietat significa una companyia enumerada en l'apèndix 5 de la Llei de finances públiques de 1989.

Una empresa de propietat estatal significa una companyia enumerada en l'apèndix 1 de la Llei d'empreses de propietat estatal de 1986. 25

Utilitzar l'aigua inclou prendre, embassar, desviar o descarregar en l'aigua, però no inclou l'ús de la terra, inclòs el llit del Riu Whanganui, o la construcció d'estructures.

47. Interessos existents que continuen aplicant-se

- (1) En aquest article, els **interessos existents** signifiquen, en relació amb les terres concedides de l'**article 41(1)** o l'**article 53(3)** o **55(3)(a)**, un interès legítim existent immediatament anterior a la data en què les terres són concedides. 30
- (2) Es continua aplicant un interès existent d'acord amb els seus termes amb qualsevol modificació necessària, fins que—
 - (a) les terres ja no siguin part del llit del Riu Whanganui; o 35
 - (b) l'interès caduque o finalitze, qualsevol dels dos que es produïska primer.
- (3) Excepte si l'**article 42(2)** s'aplica, a partir de la data en què les terres són concedides, --
 - (a) Te Pou Tupua ha de ser considerat com l'atorgant de qualsevol interès que haja sigut cedit en algun moment abans de les concessions que ha fet la Corona com a terratinent; i

- (b) una referència en un document a la promulgació d'acord amb la qual aquest interès va ser cedit ha de ser llegit com una referència a aquesta llei.

Futures adquisicions i interessos

48. Llit del Riu sobre terres que no són propietat o possessió de la Corona

- (1) Aquest article— 5
- (a) s'aplica a les terres—
- (i) que no són propietat o possessió de la Corona a l'empara de qualsevol promulgació; i
- (ii) sobre les quals, en qualsevol moment després de la data de l'acord, estiguen situades en alguna part del Riu Whanganui; però 10
- (b) no s'aplica a les terres maoris.
- (2) La part de la terra sobre la qual està situat el llit del Riu Whanganui pot ser transferida o concedida a Te Awa Tupua mentre l'acord escrit per a la transferència o la concessió és obtingut primerament de Te Pou Tupua i pel propietari de la terra. 15
- (3) Si qualsevol terra és transferida o concedida a Te Awa Tupua segons aquest article, i està subjecta a un arrendament, una llicència, una hipoteca o un càrrec, caldrà el consentiment del posseïdor de l'arrendament, la llicència, la hipoteca o el càrrec.

49. Llit del Riu sobre terra de lliure domini maori

- (1) Si una part del Riu Whanganui es troba en terra maori de lliure domini, el Tribunal sobre propietat de la terra maori pot, a sol·licitud d'una persona referida en el **punt (2)**, emetre una ordre de concessió a Te Awa Tupua la part de qualsevol part de la terra maori de lliure domini sobre la qual està situat el llit del Riu Whanganui. 20
- (2) Les persones que poden sol·licitar al Tribunal sobre la propietat de la terra maori d'acord amb el **punt (1)** són les següents— 25
- (a) els propietaris legals de la possessió amb ple domini de la terra, si els propietaris legals són diferents dels propietaris beneficiaris de la terra:
- (b) qualsevol propietari legal de la possessió amb ple domini de la terra, si els propietaris legals són els mateixos que els propietaris beneficiaris: 30
- (c) Te Pou Tupua.
- (3) El Tribunal sobre la propietat de la terra maori no ha d'emetre una ordre de concessió, d'acord amb el **punt (1)**,—
- (a) sense consentiment, mentre es puga aplicar de—
- (i) almenys el 75% dels propietaris, si cap propietari té una participació definida en les terres; o 35
- (ii) les persones que conjuntament posseeixen almenys el 75% dels interessos de les terres de lliure domini; i
- (b) sense el consentiment dels propietaris legals de la possessió amb ple domini en les terres, si aquest propietari difereix dels propietaris beneficiaris de la terra. 40

- (4) El Tribunal de la propietat de la terra maori no ha d'emetre una ordre de concessió respecte a les terres maoris de lliure domini establides com a reserva maori, segons la part 17 de la Llei de Te Ture Whenua maori de 1993 o qualsevol altra promulgació anterior als mateixos efectes, llevat que—
- (a) la terra com a reserva haja sigut anteriorment rescindida d'acord amb l'article 338 d'aquesta mateixa llei; o 5
 - (b) la terra que serà concedida a Te Awa Tupua segons el **punt (1)** haja sigut exclosa de la reserva d'acord amb aquest article.
- (5) La terra que està subjecta a un contracte, una llicència, una hipoteca o algun càrrec pot ser concedida a Te Awa Tupua segons aquest article, però únicament amb el consentiment del titular del contracte, la llicència, la hipoteca o els càrrecs. 10
- (6) En exercir la seua jurisdicció d'acord amb el **punt (1)**, el Tribunal sobre la propietat de la terra maori pot emetre altres ordres que considere necessàries—
- (a) proporcionar un accés raonable a qualsevol part de les terres compensades:
 - (b) per a repartir o ajustar, entre les terres concedides a Te Awa Tupua segons el **punt (1)** i les terres compensades, tots els drets, les obligacions o les responsabilitats que emanen de qualsevol contracte, llicència, hipoteca o càrrecs als quals la terra està subjecta en la data de la concessió.
- (7) En l'exercici dels seus poders segons el **punt (6)(b)**, el Tribunal sobre la propietat de la terra maori— 20
- (a) pot exercir aquests poders segons considere que és equitatiu; però
 - (b) si la terra està subjecta a una hipoteca o un arrendament, no ha de repartir o ajustar qualsevol dels drets, responsabilitats o obligacions sense el consentiment de l'hipotecat o l'arrendatari.
- (8) Cada ordre emesa d'acord amb el **punt (6) (b)**— 25
- (a) té efecte d'acord amb el seu sentit de la mateixa forma i en tots els aspectes com si totes les transferències, els acords i les convocatòries, i altres disposicions o altres acords, hagueren sigut efectuats per les persones apropiades; i
 - (b) per consegüent, pot ser registrada d'acord amb la Llei de transferències de les 30 terres de 1952.
- (9) Les disposicions següents de la Llei de Te Whenua Maori de 1993 s'apliquen, si escau, a les ordres emeses d'acord amb el **punt (1)**:
- (a) l'article 43 (relacionat amb la revisió de les causes judicials):
 - (b) l'article 44 (relacionat amb els poders especials del president del Tribunal): 35
 - (c) l'article 49 (que confereix un dret d'apel·lació al Tribunal d'Apel·lacions Maori):
 - (d) l'article 77 (previst quan les ordres són concloents):
 - (e) l'article 123 (que estableix ordres que afecten el títol de les terres maoris de lliure domini que seran registrades). 40

50. Registre i assumptes relacionats

- (1) Si la terra és transferida o concedida per Te Awa Tupua segons l' **article 48 (2) o 49(1)**, el registrador general, d'acord amb el registre de la transferència o de la concessió de la terra, ha de--
- (a) cancel·lar el registre informàtic existent, tant de la terra compensada com de la terra que ha sigut transferida o concedida: i 5
 - (b) crear un registre informàtic de l'estat de la terra compensada a nom del propietari registrat immediatament anterior a la transferència o la concessió, segons el cas.
- (2) La terra concedida segons l' **article 49(1)** deixa de ser terra maori de lliure domini d'acord amb el Registre de l'ordre de concessió. 10
- (3) La terra transferida o concedida segons l' **article 48(2) o 49(1)** ha de ser descrita en el cadastre com a part del llit del Riu Whanganui, mentre Te Awa Tupua es mantinga com a propietari legal de la terra.
- (4) La transferència o la concessió de la terra segons l' **article 48(1) o 49(1)** està subjecta a la realització de l'enquesta requerida per tal de crear un registre informàtic de les terres compensades. 15

51. Devolució de terres transferides o concedides d'acord amb l'article 48 o 49

- (1) Aquest article s'aplica—
- (a) a qualsevol part del llit del Riu Whanganui que—
 - (i) haja sigut transferida o concedida a Te Awa Tupua segons l' **article 48(2) o 49(2)**; però 20
 - (ii) ja no és part del llit del Riu Whanganui perquè s'ha produït un canvi en el curs del riu a conseqüència d'un fenomen natural o d'una actuació; i
 - (b) amb la finalitat de permetre a Te Pou Tupua unir la terra que ja no forma part del llit del Riu Whanganui amb la terra contigua propietat dels altres (la terra connexa). 25
- (2) Si les condicions que recull el **punt (1)** es compleixen, --
- (a) Te Pou Tupua pot transferir la terra a la qual es refereix el **punt (1)(a)** al propietari de la terra connexa. 30
 - (b) en el cas que la terra que anteriorment era maori de lliure domini, el Tribunal sobre la propietat de la terra maori, a sol·licitud de Te Pou Tupua, pot emetre una ordre per a concedir la terra al propietari de la terra connexa.
- (3) En emetre l'ordre de concessió d'acord amb el **punt (2)(b)**, el Tribunal sobre la propietat de la terra maori— 35
- (a) ha d'incloure en l'ordre els interessos específics de diversos propietaris de la terra, que han de ser calculats en relació amb els valors relatius dels interessos dels propietaris dels quals posseïsquen terres connexes; i
 - (b) pot concedir les terres a—
 - (i) els propietaris de la terra, de les participacions establides en l'ordre descrita en el **paràgraf (a)**, si aquestes persones són els propietaris legals de la terra connexa. 40

- (ii) si aquestes persones són diferents dels propietaris legals de les terres connexes, es concedeix als propietaris legals de la terra connexa en nom d'aquestes persones; i
- (c) puga cancel·lar els títols segons els quals les terres concedides i la terra connexa són posseïdes, i emetre una ordre de fusió que substituïska aquests títols per un títol per a la totalitat de la terra. 5
- (4) La terra transferida o concedida segons el **punt (2)** es converteix en una terra contigua a la qual s'aplica l'**article 45**.
- (5) La terra concedida segons el **punt (2)(b)** es converteix en una terra maori de lliure domini, una vegada es registra l'ordre de concessió. 10
- (6) Una transferència o una concessió segons el **punt (2)** està subjecta a la realització de l'enquesta requerida amb la finalitat de crear un registre informàtic de les terres que seran transferides o concedides.
- (7) El propietari de la terra connexa pot sol·licitar al registrador general que faci un registre informàtic de la terra connexa i de la terra transferida o concedida segons aquest article. 15
- (8) El registrador general ha de complir amb la sol·licitud rebuda d'acord amb el **punt (7)**.

52. Aplicació d'altres promulgacions

- (1) L'article 11 i la part 10 de la Llei de gestió de recursos de 1991 no s'apliquen a la transferència o a la concessió segons l'**article 48(2), 49(1) o 51(2)** o a qualsevol assumpte imprevist o requerit per als fins d'aquella transferència o concessió. 20
- (2) Una transferència o una concessió a la qual es refereix el **punt (1)** no—
 - (a) limita l'article 10 o 11 de la Llei de minerals de la Corona de 1991; o
 - (b) afecta altres drets legítims per a extraure minerals.
- (3) l'article 123 de la Llei de Te Ture Whenua de 1993 s'aplica a qualssevol altres ordres emeses d'acord amb l'**article 49(1) o (6) o 51(2)(b) o (3)**—
 - (a) mentre Te Awa Tupua és el propietari legal d'aquesta terra a la qual s'apliquen aquestes ordres; i
 - (b) com si les ordres foren les ordres a les quals s'aplica la part 5 de la Llei maori de Te Ture Whenua de 1993. 30
- (4) En relació amb una transferència o una concessió a la qual es refereix el **punt (1)**, no es requereix el permís del Consell, d'acord amb l'article 348 de la Llei de governs locals de 1974, per al disseny, la formació, l'atorgament o la reserva d'una carretera privada, un camí privat o un dret de pas requerit.

53. Terres que es converteixen en part del llit del Riu Whanganui 35

- (1) **El punt (3)** s'aplica a qualsevol part de la terra propietat de la Corona si, després de

la data de l'acord, --

- (a) la terra és posseïda a l'empara de la llei a què es refereix al **punt (2)**;
- (b) la terra, bé perquè hi ha un canvi en el curs del riu a causa d'un fenomen natural o d'un procediment, es converteix en part del llit del Riu Whanganui.

5

(2) Les lleis a què es refereix el **punt (1)(a)** són—

- (a) la Llei de conservació de 1987;
- (b) la Llei sobre la propietat de la terra de 1948;
- (c) la Llei de parcs nacionals de 1980;
- (d) la Llei de reserves de 1977

10

(3) Des de la mateixa data en què la terra a la qual es refereix el **punt (1)** esdevé part del llit del Riu Whanganui, la posició amb ple domini sobre aquesta terra es concedeix a Te Awa Tupua com si aquesta terra haguera sigut concedida d'acord amb l'**article 41(1)**.

54. Terres que deixen de ser part del llit del Riu Whanganui

15

(1) Aquest article estableix, a partir de la data de l'acord, que--

- (a) la terra que va ser part del llit del Riu Whanganui propietat de la Corona deixa de ser part del llit del Riu Whanganui perquè hi ha un canvi en el curs del Riu a causa d'un fenomen natural o d'una actuació; i
- (b) el títol d'aquesta terra no és determinat per una promulgació o pel dret comú d'accessió, erosió o avulsió.

20

(2) Si la terra a la qual s'aplica aquest article ha sigut concedida anteriorment per Te Awa Tupua d'acord amb l'**article 53(3)** o l'**article 41(1)**, a partir de la data en què la terra deixa de ser part del llit del Riu Whanganui, aquesta terra—

- (a) es concedeix a la Corona; i
- (b) reprén l'estatus que tenia immediatament abans que fora concedida a Te Awa Tupua d'acord amb la llei a l'empara de la qual estava en possessió anteriorment.

25

(3) No obstant això, en relació amb la terra a la qual s'aplica aquest article, qualsevol interès existent es continua aplicant d'acord amb la legislació que s'aplicava a aquest interès previ a la concessió o la transferència de la terra de Te Awa Tupua, fins que l'interès 30 s'acabe o caduque, segons el que ocorrega primer.

(4) En el **punt (3)**, els **interessos existents** tenen el significat que recull l'**article 47(1)**.

55. Terres posseïdes d'acord amb la Llei d'obres públiques de 1981 i que ja no són requerides per a una obra pública

35

(1) Aquest article s'aplica a qualsevol de les parts del llit del Riu Whanganui que estan en possessió de la Corona d'acord amb la Llei d'obres públiques de 1981.

(2) Si, en qualsevol moment, una part del llit del Riu Whanganui a la qual s'aplica aquest article ja no és requerida per a una obra pública segons la Llei d'obres públiques de 1981, el director general d'Informació Territorial de Nova Zelanda ha de—

- (a) notificar a Te Pou Tupua per escrit sobre la part del llit que ja no és requerida per a una obra pública; i
 - (b) complir amb els requisits dels articles 40 i 41 de la Llei d'obres públiques de 1981.
- (3) Si qualsevol terra que és part del llit continua en propietat de la Corona després que s'hagen complit els requisits que estableix el **punt (2)(b)**, -- 5
- (a) a partir de la data en què aquest compliment ha sigut respectat, les terres es concedeixen a Te Awa Tupua; i
 - (b) el director general d'Informació Territorial de Nova Zelanda ha de notificar a Te Awa Tupua per escrit que aquestes terres han sigut concedides a Te Awa 10 Tupua segons aquest punt; i
 - (c) aquesta terra ha de ser descrita en el cadastre com a part del llit del Riu Whanganui.
- (4) Terra concedida d'acord amb el **punt (3)(a)**— 15
- (a) no inclou les estructures o qualsevol part dels llits del Riu Whanganui situats en les àrees marítimes i costeres; però
 - (b) malgrat l'article 11(1) de la Llei de minerals de la Corona de 1991, no s'hi inclouen el *pahoke*, la graveta, l'arena i els cudols en la terra concedida, en tant que són propietat de la Corona.
- (5) Part 4A de la Llei de conservació de 1987 i l'article 11 i la part 10 de la Llei de gestió de recursos de 1991 no s'apliquen— 20
- (a) a la concessió de qualsevol part del llit del Riu Whanganui segons el **punt (3)(a)**; o
 - (b) a qualsevol assumpte relacionat o requerit per aquesta concessió.
- (6) **El punt 7** s'aplica si 25
- (a) la terra concedida a Te Awa Tupua pel **punt (3)(a)** deixa de ser part del llit del Riu Whanganui com a resultat d'un canvi en el curs del Riu a causa d'un fenomen natural o una actuació; i
 - (b) el títol d'aquesta terra no és determinat per la legislació o pel dret comú d'accessió, erosió o avulsió. 30
- (7) La terra descrita en el **punt (6)** es concedeix com a terra de la Corona subjecta a la Llei de la propietat de les terres de 1948.

Obligacions i responsabilitats

56. Exclusions

- (1) Les obligacions de Te Awa Tupua envers la terra que posseeix segons l'article **41(1)**, **53(3)**, o **55(3)(a)** estan excloses d'acord amb la **clàusula 1** de l'**apèndix 5**. 35

- (2) Des de la data en què la terra és concedida d'acord amb l'**article 41(1)** o l'**article 53(3) o 55(3)(a)**, la Corona continua tenint les obligacions que estableix la **clàusula 2** de l'**apèndix 5**.

Apartat 6—Te Korotete o Te Awa Tupua, el fons de Te Awa Tupua

- 57. Creació de Te Korotete** 5
- (1) Existeix un fons denominat Te Korotete.
- (2) Te Korotete inclou la contribució de la Corona a Te Korotete, tal com preveu la clàusula 7.1 de Ruruku Whakatupua—Te Mana O Te Awa Tupua.
- (3) La finalitat de Te Korotete és donar suport a la salut i el benestar del Te Awa Tupua.
- 58. Administració de Te Korotete** 10
- (1) Te Korotete ha de—
- ser possessió de Te Awa Tupua; i
 - ser administrat per Te Pou Tupua en nom de Te Awa Tupua.
- (2) En administrar Te Korotete, Te Pou Tupua ha de—
- demanar consell i recomanacions a Te Karewao; però 15
 - prendre totes les decisions finals en relació amb Te Korotete.
- (3) Per a evitar dubtes, --
- les subvencions de Te Korotete poden ser combinades amb fons d'altres fonts:
 - Te Awa Tupua pot demanar i rebre contribucions de Te Korotete procedents de qualsevol font. 20
- (4) Els fideïcomissaris han de donar suport a Te Pou Tupua en l'administració de Te Korotete, en la forma que requereix el contracte signat segons l'**article 22**.
- 59. Sol·licitud de finançament**
- (1) Te Pou Tupua ha d'assignar la contribució de la Corona a Te Korotete sobre una base impugnable d'acord amb el procediment que estableixen les clàusules 7.5 i 7.7 de Ruruku Whakatupua—Te Mana o Te Awa Tupua. 25
- (2) Te Pou Tupua pot assignar, d'acord amb el **punt (3)**, --
- qualssevol diners (diferents de la contribució de la Corona) que siguen previstos per a Te Korotete; i 30
 - ingressos derivats de la contribució de la Corona o altres diners addicionals.
- (3) Els diners a què es refereix el **punt (2)** poden ser assignats—
- tal com queda previst en el **punt (1)**; o
 - segons Te Pou Tupua considere que és coherent amb l'exercici de les seues funcions i la finalitat de Te Korotete, que inclou la cobertura dels costos 35

associats amb la realització de les funcions de Te Pou Tupua segons l' **article 19**.

- (4) En aquest article, la **contribució de la Corona** significa la contribució a què es refereix l' **article 57(2)**.

Apartat 7-- Ngā Ritenga Whakaū—Altres acords relacionats amb Te Awa Tupua

- 60. Protecció del nom** 5
- (1) Sense redactar una petició escrita a Te Pou Tupua i sense rebre una autorització per escrit de Te Pou Tupua, cap persona pot, --
- (a) propiciar que es cree o es registre un organisme, col·legiat o no, amb aquest nom, títol, estil o designació que incloga el nom de Te Awa Tupua: 10
 - (b) dur a terme activitats comercials amb nom, títol, estil, o designació que incloga el nom de Te Awa Tupua:
 - (c) en relació amb béns o serveis comercials, no pot mostrar, exhibir o utilitzar, en la forma que siga, en un negoci, un comerç o una ocupació, un nom, un títol, un estil o una designació que incloga el nom de Te Awa Tupua. 15
- (2) **El punt (1)** s'aplica a l'ús, en la manera descrita en els **paràgrafs (a) a (c)**, o de qualsevol altre nom, títol, estil o designació que s'assemble al nom de Te Awa Tupua que amb tota probabilitat confonga, enganye o faça creure erròniament a una persona que hi ha una associació amb el nom Te Awa Tupua. 20
- (3) El punt **(4)** s'aplica a una sol·licitud d'acord amb el punt (1) per—
- (a) un iwi amb interessos en el Riu Whanganui:
 - (b) qualsevol persona, per a ser utilitzat amb finalitats educatives o benèfiques
- (4) Te Pou Tupua no ha de denegar sense raó l'autorització requerida, si l'ús proposat—
- (a) és coherent amb Tupua te Kawa; i 25
 - (b) promou la salut i el benestar de Te Awa Tupua.
- (5) Si Te Pou Tupua considera que la subvenció d'una autorització pot afectar adversament el *mana* de Te Awa Tupua, Te Pou Tupua ha de—
- (a) notificar als fideïcomissaris l'autorització requerida; i
 - (b) obtindre i considerar les opinions dels fideïcomissaris abans de prendre una decisió sobre qualsevol sol·licitud d'autorització que recull el **punt (1)**. 30
- (6) Si Te Pou Tupua considera que el nom de Te Awa Tupua està sent utilitzat de manera contrària al **punt (1) o (2)**, Te Pou Tupua pot—
- (a) iniciar qualsevol procediment estatutari per a oposar-se a l'ús del nom; i
 - (b) emetre una notificació per escrit a qualsevol persona— 35
 - (i) en què declare que el nom de Te Awa Tupua està sent utilitzat de manera contrària al **punt (1) o (2)**; i
 - (ii) per a reclamar a aquesta persona que pose fi a qualsevol ús posterior del nom;
 - (c) pot sol·licitar a un tribunal—

- (i) una declaració que l'ús del nom de Te Awa Tupua per una persona a qui s'haja notificat d'acord amb el **paràgraf (b)** és contrari al punt **(1) o (2)**; i
- (ii) una ordre que posa fi a l'ús d'aquest nom.

Registre de Te Awa Tupua

5

61. Registre de Te Awa Tupua

- (1) Un registre de les audiències dels comissaris, que es denomina Registre de Te Awa Tupua, ha de ser desenvolupat i acordat, consultant els iwi amb interessos en el Riu Whanganui, per—
 - (a) Te Pou Tupua; i 10
 - (b) el secretari del Medi Ambient; i
 - (c) el director general; i
 - (d) les autoritats locals pertinents.
- (2) La finalitat del Registre és proveir un registre per a les persones qualificades per a oir i determinar les sol·licituds que estableix la Llei de gestió de recursos de 1991 per a consentiments de recursos—
 - (a) en relació amb el Riu Whanganui;
 - (b) per a activitats en la conca del Riu Whanganui que afecten el mateix Riu Whanganui 15
- (3) Te Pou Tupua ha de mantindre el Registre de Te Awa Tupua. 20
- (4) En aquest article, l'**article 62** i l'**apèndix 6, el comissari de la vista** significa una persona acreditada, segons l'article 39a de la Llei de gestió de recursos de 1991, per a actuar com un comissari de l'audiència.

62. Persones que poden estar incloses en el Registre de Te Awa Tupua

- (1) Els iwi amb interessos en el Riu Whanganui poden designar els comissaris de les audiències per a ser inclosos en el Registre de Te Awa Tupua. 25
- (2) El Registre de Te Awa Tupua ha d'incloure persones que tenen—
 - (a) les habilitats, els coneixements i l'experiència en una varietat de disciplines que inclou el *maori tikanga*; i
 - (b) el coneixement del Riu Whanganui; i 30
 - (c) la comprensió de Te Awa Tupua i de Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua.
- (3) Les disposicions addicionals relacionades amb el Registre de Te Awa Tupua estan establides en l'**apèndix 6**.

*Conseqüència de Te Pou Tupua com a persona afectada***63. Aplicació de la Llei de gestió de recursos de 1991**

35

- (1) **El punt (2)** s'aplica si

- (a) una autoritat competent determina que Te Pou Tupua és una persona afectada en relació amb la sol·licitud d'autorització de recursos relacionats amb el Riu Whanganui o activitats dins de la conca del Riu Whanganui que afecten el Riu; i
 - (b) Te Pou Tupua dona un consentiment per escrit a la sol·licitud. 5
- (2) Malgrat el que estipulen els articles 95D(e) i 104(3)(a)(ii) de la Llei de gestió de recursos de 1991, l'autoritat competent no ha de deixar de tindre en compte qualsevol efecte sobre el Riu Whanganui.

Activitats sobre la superfície del Riu Whanganui

- 64. Gestió de les activitats sobre la superfície de l'aigua** 10
- (1) Així que pugui posar-se en pràctica a partir de la data de l'acord, els grups i les organitzacions a què es refereix el **punt (2) (el grup col·laborador)** han d'establir col·lectivament un procediment amb el qual col·laboren per a—
 - (a) revisar com es regulen les activitats sobre la superfície de l'aigua del Riu Whanganui; i 15
 - (b) considerar com millorar i coordinar la gestió d'aquestes activitats.
 - (2) El grup col·laborador es compon de representants de—
 - (a) els iwi amb interessos en el Riu Whanganui; i
 - (b) el Departament de Conservació;
 - (c) Nova Zelanda Marítima; i 20
 - (d) les autoritats locals pertinents.
 - (3) Sense limitar els requisits del **punt (1)**, el grup col·laborador ha de considerar—
 - (a) la naturalesa i abast de possibles activitats futures i les existents sobre la superfície del Riu Whanganui; i
 - (b) les disposicions reguladores existents per a gestionar i controlar les activitats sobre la superfície del Riu Whanganui; i 25
 - (c) la relació entre les activitats sobre la superfície del Riu Whanganui i les activitats en terra adjacent al Riu; i
 - (d) assumptes rellevants a la seguretat i salut pública; i
 - (e) la salut i el benestar de Te Awa Tupua; i 30
 - (f) altres assumptes pertinents.
 - (4) El grup col·laborador ha de—
 - (a) consultar Te Pou Tupua, si escau; i
 - (b) informar els ministres pertinents sobre la finalització dels seus treballs.
 - (5) En el **punt (3)(b), les disposicions reguladores**— 35
 - (a) significa les disposicions de qualsevol estatut previst per als assumptes descrits en aquest paràgraf; i
 - (b) inclou els instruments elaborats d'acord amb l'estatut amb la mateixa finalitat, com ara, reglaments, regles, ordenances, normes i instruments, com les declaracions de política i els plans. 40

- (6) En aquest article i en l' **article 65**, els ministres pertinents inclouen un o més dels següents:
- (a) el ministre de Conservació:
 - (b) el ministre de Medi Ambient:
 - (c) el ministre de Relacions per a la Seguretat en el Treball: 5
 - (d) el ministre de Govern Local:
 - (e) el ministre de Desenvolupament Maori:
 - (f) el ministre de Transport.
- 65. Poder de legislar les activitats sobre la superfície de l'aigua**
- (1) Una vegada que els ministres pertinents hagen considerat l'informe que estableix l' **article 64 (4)(b)**, si estan convençuts que els mètodes reguladors no són adequats per als fins descrits en el punt **(2)**, poden recomanar que el governador general elabore reglaments per a un o més d'aquests fins. 10
- (2) El governador general pot, per mitjà d'un reial decret redactat atenent la recomanació dels ministres pertinents d'acord amb el **punt (1)**, elaborar regulacions en relació amb la gestió d'activitats sobre la superfície de l'aigua del Riu Whanganui amb la finalitat prevista per a— 15
- (a) la sanitat i la seguretat públiques:
 - (b) la salut i el benestar de Te Awa Tupua:
 - (c) qualsevol altre assumpte pertinent per a la gestió d'aquestes activitats. 20
- Pesca*
- 66. Coordinació de la pesca en la conca del Riu Whanganui**
- (1) Així que pugui posar-se en pràctica a partir de la data de l'acord, els grups i les organitzacions a què es refereix el punt **(2)** han d'establir un grup representatiu (**grup de coordinació de la pesca**) per a— 25
- (a) coordinar les activitats de planificació i de gestió de les organitzacions amb responsabilitats sobre la pesca o la gestió de l'hàbitat dels peixos en la conca del Riu Whanganui; i
 - (b) preveure un fòrum per als iwi amb interessos en el Riu Whanganui per a contribuir a la protecció, la gestió i la utilització sostenible de la pesca i del hàbitat dels peixos gestionats en el Riu Whanganui a l'empareda de qualsevol legislació pertinent, que inclou— 30
 - (i) La Llei de conservació de 1987
 - (ii) La Llei de pesca de 1996
 - (iii) La Llei de gestió de recursos de 1991. 35
- (2) Els grups de coordinació de la pesca es componen de representants de —
- (a) els iwi amb interessos en el Riu Whanganui; i
 - (b) el ministre d'Indústries Primàries; i
 - (c) el Departament de Conservació; i
 - (d) el Consell de Nova Zelanda per a la Caça i la Pesca; i 40
 - (e) el Consell Regional Manawatu-Whanganui

- (3) Els membres del grup de coordinació de la pesca han d'acordar sobre els termes de referència per al grup.
- (4) Aquest article, i les accions que es duguen a terme d'acord amb aquest, no limiten els drets de qualsevol iwi segons—
- (a) la Llei de pesca de 1996; o 5
- (b) l'acta de l'Acord de 23 de setembre de 1992 signada per la Corona i el poble maori, i als que es refereix en la dita llei per a resoldre les reclamacions derivades del Tractat de Waitangi de 1992 (reclamacions pesqueres).

Recol·lecció d'aliments segons el costum 10

67. Poder per a regular la gestió de la recol·lecció d'aliments segons el costum

- (1) Tan prompte com es pugui posar en pràctica després de la data de l'acord, els iwi amb interessos en el Riu Whanganui i el ministre d'Indústries Primàries (conjuntament, **els participants**) han d'establir un procediment de col·laboració per a desenvolupar 15 reglaments d'acord amb la Llei de pesca de 1996 per a la gestió de la recol·lecció d'aliments, segons el costum, pels iwi amb interessos en el Riu Whanganui.
- (2) El governador general pot, per mitjà d'un reial decret elaborat per recomanació del ministre d'Indústries Primàries, segons el **punt (3)**, elaborar reglaments a l'empara de la Llei de pesca de 1996 que prevegen— 20
- (a) la gestió de la recol·lecció dels aliments, segons el costum, pels iwi amb interessos en el Riu Whanganui; i
- (b) l'emissió d'autoritacions, segons el costum.
- (3) El ministre d'Indústries Primàries ha de recomanar l'elaboració de reglaments, si els participants hi estan d'acord, i notificar al ministre que els reglaments són 25 necessaris per a la gestió de la recol·lecció d'aliments, segons el costum, en relació amb el Riu Whanganui.

Taonga tūturu

68. Taonga tūturu

- (1) Aquest article s'aplica al Fons Taonga tūturu del Riu Whanganui immediatament 30 a partir de la data de l'acord.
- (2) El Taonga tūturu ha de ser posseït en la custòdia provisional de Te Awa Tupua fins que la propietat del Taonga tūturu siga determinada per la Llei dels béns protegits de 1975, subjecta a les condicions que el director general considere apropiades.
- (3) **El punt (2)** no s'aplica si, en qualsevol moment, el director general, a 35 discreció seua, considera que una alternativa a la custòdia provisional de Te Awa Tupua seria apropiada, en circumstàncies com, per exemple, si és requerit el tractament de conservació

- (4) La discreció del director general, o qualsevol altra persona que estableix l'article 11(2) de la Llei de béns protegits de 1975, per a sol·licitar al Tribunal sobre la propietat de la terra maori, s'aplica d'acord amb aquest article.
- (5) Te Pou Tupua, d'acord amb l'article 11(3) de la Llei de béns protegits de 1975, ha de notificar al director general quan Taonga tūturu es troben en el Riu Whanganui i estiguen en possessió de la custòdia provisional de Te Awa Tupua. 5
- (6) Amb la finalitat de donar una notificació requerida per l'article 11(4)(a)(ii) de la Llei de béns protegits de 1975, Te Awa Tupua ha de ser tractat com una part que té un interès en Taonga tūturu a la qual s'aplica aquest article.
- (7) Aquest article no limita— 10
 (a) la Llei de parcs nacionals de 1980; o
 (b) excepte com preveu la Llei de béns protegits de 1975 per a aquest article.
- (8) En aquest article, el **director general** significa el director general del Ministeri de Cultura i de Patrimoni.

Part 3

15

Te Mana o Te Iwi o Whanganui—Les reparacions de Whanganui Iwi

Apartat 1—Hei pouna wai hoe nā hō mātua—

Reconeixements i disculpes de la Corona

69. Reconeixements

- (1) La Corona reconeix per mitjà d'aquest acord Te Awa Tupua com un tot indivisible i viu, que comprén el Riu Whanganui des de les muntanyes fins al mar, i incorpora tots els seus afluents i tots els elements físics i metafísics—“E rere kau mai Te Awa nui, mai i te Kāhui Maunga ki Tangaroa”. 20
- (2) La Corona reconeix als Whanganui Iwi el concepte permanent de Te Awa Tupua —la inseparabilitat de les persones i el Riu—, sustenta les responsabilitats dels iwi i els hapū de Whanganui en relació amb la cura, protecció, gestió i utilització del Riu Whanganui d'acord amb el *kawa* i el *tikanga* mantinguts pels descendents de Ruatipua, Paerangi i Haunui-a-Paparangi. 25
- (3) La Corona reconeix i respecta la connexió intrínseca entre els iwi i els hapū de Whanganui i el Riu Whanganui reflectit en el Whanganui pepeha “Ko au te Awa, ko te Awa ko au”. 30
- (4) La Corona reconeix la importància del Riu Whanganui com a font de manteniment físic i espiritual per als iwi i els hapū de Whanganui, que inclouen—
 (a) com a llar dels iwi i els hapū de Whanganui, amb 143 *maraes* coneguts al llarg del riu; i 35
 (b) com a mitjà de transport, de comerç i una connexió social i cultural per a les persones del riu; i
 (c) com a cistella de menjar i pesca;

- (d) com una font de *rongoā* i altres recursos.
- (5) La Corona reconeix que els iwi i els hapū de Whanganui, durant moltes generacions des de 1840, han mantingut la posició que mai de manera voluntària o amb coneixement, han renunciat als seus drets i als seus interessos en el Riu Whanganui, i han intentat protegir i atendre la seua relació especial amb el Riu Whanganui de diferents maneres, que inclouen — 5
- (a) elevar les seues queixes directament a la Corona, que inclouen nombroses peticions al Parlament, que van començar en el segle XIX; i
- (b) prosseguir procediments legals en relació amb la propietat del llit del Riu Whanganui per mitjà d'una successió de tribunals i una Comissió Reial d'Investigació entre 1938 i 1962; i 10
- (c) oposar-se a l'establiment i l'operació de l'esquema del poder Tongariro, que inclou un litigi en relació amb els efectes de l'esquema del Riu Whanganui; i
- (d) presentar demandes en relació amb el Riu Whanganui davant del Tribunal Waitangi. 15
- (6) La Corona reconeix que no ha tractat adequadament les queixes antigues dels iwi i els hapū de Whanganui en relació amb el Riu Whanganui.
- (7) La Corona reconeix que des de 1840 ha assumit el control i l'autoritat sobre el riu Whanganui. En particular, la Corona reconeix que ha promogut i aplicat legislació durant el segle XIX i principis del segle XX que tenien poc o cap reconeixement dels interessos de Whanganui Iwi en el Riu Whanganui i que no tenia disposicions per a la involucració dels Wahanganui Iwi en la gestió del riu, que inclouen— 20
- (a) la promulgació de la Llei del fons fiduciari sobre el Riu Whanganui de 1891 i les esmenes corresponents, que donaven poders al fons fiduciari sobre el Riu Whanganui per a erigir passarel·les, dragar el Riu Whanganui amb propòsits de navegació, i controlar i vendre la graveta i els cudols; i 25
- (b) la promulgació de la llei que esmena la Llei de mines de carbó de 1903, que considerava els llits de tots els rius navegables com si hagueren sigut sempre concedits a la Corona sempre que tots els minerals continguts en el llit d'aquests rius pertanyien a la Corona; i
- (c) l'adquisició de més de 6.700 acres de terra riberenca propietat de Whanganui Iwi al llarg del Riu Whanganui a l'empara de la Llei d'obres públiques de 1908 per als fins de preservació del paisatge. 35
- (8) La Corona reconeix que ha fallat a reconèixer, respectar i protegir la relació especial dels iwi i els hapū de Whanganui amb el Riu Whanganui.
- (9) La Corona reconeix que—
- (a) des de mitjans de 1880 va començar a retirar els *pā tuna* i *utu piharau* i a alterar els cursos del Riu Whanganui per a permetre el pas de vaixells de vapor pel riu; i 40
- (b) la retirada de *pā tuna* i *utu piharau* va afectar desfavorablement una important font alimentària i valuosa *toanga* de Whanganui Iwi; i
- (c) Whanganui Iwi s'oposa a les accions del Fons fiduciari del Riu Whanganui, que inclouen la destrucció i els danys de *pā tuna* i *utu piharau*, que va portar a la

- convicció dels membres de Whanganui Iwi de prendre les mesures necessàries per a protegir els seus *toanga*; i
- (d) El desallotjament del Riu va contribuir al declivi en l'exercici de les pràctiques pesqueres habituals dels iwi i els hapū de Whanganui i s'associa a la pèrdua associada dels *mātauranga*. 5
- (10) La Corona reconeix que la Corona i altres parts han extret grans quantitats de graveta dels llits del Riu Whanganui, i que els efectes d'aquesta extracció i la falta de compensació han sigut una font de greuge per als Whanganui Iwi des de finals del segle XIX.
- (11) La Corona reconeix que cap a mitjans del segle XX l'efecte acumulatiu de les accions i omissions de la Corona en relació amb el Riu Whanganui han causat un perjudici significatiu a Whanganui Iwi. 10
- (12) La Corona reconeix que l'efecte acumulatiu d'aquestes accions i omissions han suposat un error per a protegir activament els interessos de Whanganui Iwi i va ser una violació del Tractat de Waitangi i dels seus principis. 15
- (13) La Corona reconeix que l'efecte acumulatiu de les seues accions i omissions ha soscavat l'habilitat dels iwi i els hapū de Whanganui per a exercir els seus drets i les seues obligacions segons el costum en relació amb el Riu Whanganui i, en conseqüència, l'expressió del seu *mana*.
- (14) La Corona reconeix que el litigi entre 1938 i 1962, en relació amb la propietat del llit del Riu Whanganui— 20
- (a) va ser, en part, una reacció a les accions de la Corona que afecten el Riu Whanganui
- (b) va ser requerit per a ser emmarcat en els termes de la llei anglesa com una reclamació per un títol sobre el llit, en lloc del riu com un tot indivisible; i 25
- (c) va resultar en diverses conclusions entre 1938 i 1954 que els Whanganui Iwi havien posseït el llit del Riu Whanganui el 1840 d'acord amb els seus usos i costums; i
- (d) es manté com un dels casos més llargs de la història legal de Nova Zelanda; i 30
- (e) es va dur a terme amb un cost significatiu emocional i financer per als hapū i els whānau de Whanganui.
- (15) La Corona reconeix en relació amb la creació i l'establiment de l'esquema de desenvolupament del poder Tongariro— 35
- (a) la Corona era conscient de les preocupacions de Whanganui Iwi en relació amb l'esquema; i
- (b) la Corona va fracassar en la consulta amb Whanganui Iwi; i
- (c) el fracàs de la Corona per a consultar amb Whanganui Iwi era incoherent amb l'obligació de la Corona d'actuar de bona fe amb els Whanganui Iwi, i va ser una violació del Tractat de Waitangi i dels seus principis. 40
- (16) La Corona reconeix que l'apartament de les capçaleres del Riu Whanganui per a l'esquema de desenvolupament del poder Tongariro—
- (a) és considerat per Whanganui Iwi com a incoherent amb el seu Tikanga;

- (b) hi ha tingut un efecte advers en els valors culturals i espirituals de Whanganui Iwi; i
- (c) ha causat un sofriment i un greuge significatiu per als Whanganui Iwi.
- (17) La Corona reconeix la importància nacional del Riu Whanganui i la seua contribució al desenvolupament de Nova Zelanda a través de— 5
- (a) el seu valor natural, escènic i de conservació; i
- (b) el seu valor recreatiu i turístic; i
- (c) el seu valor històric i econòmic com el riu navegable més llarg de Nova Zelanda i la seua utilització com una “autopista” durant l’Acord Europeu dels segles XIX i de principis del segle XX; i 10
- (d) el seu valor com a recurs d’extracció mineral; i
- (e) el seu valor com un recurs per a la generació d’electricitat, incloent-hi una contribució significativa per a la generació i l’estabilitat del subministrament elèctric de Nova Zelanda.
- (18) La Corona reconeix que gràcies a aquest acord de Whanganui Iwi ha intentat 15 reunir tots els iwi, els hapū i les altres comunitats del Riu Whanganui junts per al propòsit comú de defensar i protegir el *mana* del Riu Whanganui i la seua salut i el seu benestar per al benefici de les generacions futures i, en últim lloc, de tot Nova Zelanda.
- (19) La Corona reconeix que l’enfocament donat pels Whanganui Iwi en relació amb 20 aquest acord representa el compromís significatiu i la generositat de l’esperit dels Whanganui Iwi i promou un enfocament col·laborador i inclusiu del Riu Whanganui i el seu futur govern i la gestió amb el reconeixement i la protecció de Te Awa Tupua en el seu cor.
- 70. Disculpes 25**
- El text de la disculpa oferida per la Corona als Whanganui Iwi, tal com queda establert en el Ruuku Whakatupua—Te Mana o Te Iwi o Whanganui, és com figura a continuació:
- (a) La Corona demana disculpes en relació amb el Riu Whanganui als iwi i els hapū de Whanganui, els seus *tūpuna*, i els uri. 30
- (b) La Corona reconeix per aquest acord que Te Awa Tupua personifica el Riu Whanganui com un tot indivisible des de les muntanyes al mar i la inalienable interconnexió entre els iwi i els hapū de Whanganui i el Riu Whanganui, com queda expressat en el pepeha Whanganui “E rere kau mai Te Awa nui, mai i te Kāhui Maunga ki Tangaroa. Ko au te Awa, ko te Awa ko au” (“El gran riu 35 corre des de les muntanyes fins al mar. Soc el Riu i el Riu soc jo”).
- (c) La Corona demana disculpes, sense reserves, per les seues accions i omissions que han violat el Tractat de Waitangi i els seus principis, i ha danyat la relació especial entre els iwi i els hapū de Whanganui i del Riu Whanganui.
- (d) La Corona sent profundament que haja soccavat l’habilitat de 40 Whanganui Iwi per a exercir els drets i les obligacions segons el costum i en relació amb el Riu Whanganui, i, en conseqüència, l’expressió del *mana*. De més a més, la Corona es penedeix que això haja compromés el benestar físic, cultural i espiritual dels iwi i els hapū de Whanganui Iwi.

- (e) La Corona reconeix que durant generacions els Iwi i els hapū han perseguit la justícia sense treva en relació amb el Riu Whanganui. La Corona reconeix i es penedeix sincerament de les oportunitats que ha perdut, fins ara, per a abordar adequadament aquests greuges. Les reparacions, a través d'aquest acord (Ruruku Whakatupua) i el marc de Te Awa Tupua (Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua), fa molt de temps que estaven pendents. 5
- (f) Amb les disculpes, la Corona intenta esmenar els seus errors passats i començar el procés de reparació. Aquest acord marca el principi d'una renovada i duradora relació entre els Whanganui Iwi i la Corona, que té Te Awa Tupua en el centre i està basada en la confiança mútua i la cooperació, la bona fe i el respecte pel Tractat de Waitangi i els seus principis. 10

Apartat 2—Ko au te Awa, ko te Awa ko au—Posició de Whanganui Iwi

Relació de Whanganui Iwi i Te Awa Tupua

71. Relació entre Whanganui Iwi i Te Awa Tupua

- (1) La Corona reconeix que Whanganui Iwi— 15
- (a) té una interconnexió inalienable amb Te Awa Tupua i la seua salut i el seu benestar; i
- (b) té una responsabilitat envers Te Awa Tupua en relació amb la seua salut i el seu benestar.
- (2) La Corona reconeix, a més, que— 20
- (a) una relació de Whanganui Iwi i Te Awa Tupua és una *taonga* de Whanganui Iwi; i
- (b) el reconeixement de Te Awa Tupua es basa en el *tikanga* i *mātauranga* de Whanganui Iwi; i
- (c) Whanganui Iwi té responsabilitats com a *tāngata tiaki* en relació amb— 25
- (i) el *mana* i el *mouri* de Te Awa Tupua; i
- (ii) el *mātauranga* que sosté aquest *mana* i *mouri*.

Estatut dels fideïcomissaris d'acord amb altres lleis

72. Reconeixement dels interessos dels fideïcomissaris per a les finalitats de la Llei de gestió de recursos de 1991 30

Per a les finalitats de la Llei de gestió de recursos de 1991, els fideïcomissaris—

- (a) han de ser tractats com a—
- (i) una autoritat iwi; i
- (ii) una autoritat pública; i
- (b) tenen dret de presentar un al·legat sobre un assumpte en relació amb el Riu Whanganui o que l'afecte, si és que hi ha un procediment per a la presentació de 35 l'al·legat en relació amb aquest assumpte; i
- (c) tenen dret de ser oïts sobre un assumpte en relació amb el Riu Whanganui i que l'afecte, si una vista, un procediment o una consulta ha de ser realitzada en relació amb aquest assumpte; i 40
- (d) estan reconeguts per tindre un interès més gran en Te Awa Tupua, i a part de qualsevol interès en comú amb el públic en general.

73. Aplicació d'altres lleis als fideïcomissaris

- (1) Per a les finalitats d'altres lleis diferents de la Llei de gestió de recursos de 1991, en relació amb els assumptes que afecten el Riu Whanganui, els fideïcomissaris —
- (a) han de ser tractats com a persones interessades o com a una part; i
 - (b) tenen el dret de presentar un al·legat sobre aquests assumptes; si hi ha un procediment per a presentar aquest al·legat sobre aquests assumptes; i 5
 - (c) tenen dret de ser escoltats sobre aquests assumptes, si una vista, un procediment o una consulta es du a terme en relació amb aquest assumpte; i
 - (d) són reconeguts per tindre un interès major en Te Awa Tupua, i separat de qualsevol interès en comú amb el públic en general. 10
- (2) Els fideïcomissaris han de ser tractats com a un ens públic per a les finalitats de—
- (a) la clàusula 30 de l'apèndix 7 de la Llei de governs locals de 2002;
 - (b) la Llei d'accés per als vianants de 2008.

74. Límits a l'aplicació dels articles 72 i 73

- (1) **Els articles 72 i 73** no atorguen als fideïcomissaris el dret a ser consultats i notificats (incloent-hi notificacions limitades segons la Llei de gestió de recursos de 1991), si els fideïcomissaris no tenien ja aquest dret. 15
- (2) Si existeix una discreció d'acord amb la Llei de gestió de recursos de 1991 o una llei a l'empara de l'**article 73** perquè els prenedors de decisions consulten o notifiquen els fideïcomissaris, -- 20
- (a) aquesta discreció continua malgrat els **articles 72 i 73**, però
 - (b) el prenedor de decisions ha de considerar—
 - (i) el reconeixement atorgat en els **articles 72(d) i 73(1)(d)**; i
 - (ii) el reconeixement de la Corona establert en l'**article 71**. 25
- (3) Els **articles 72 i 73** no—
- (a) limiten o retiren qualsevol requisit processal que s'aplica als fideïcomissaris en relació amb la presentació d'al·legats o que notifiquen la intenció de ser escoltats.
 - (b) impedeixen que qualsevol persona, que inclou qualsevol iwi o els hapū amb 30 interessos en el Riu Whanganui, siga reconeguda com una persona interessada en els assumptes relacionats o que afecten el Riu Whanganui; o
 - (c) reconeix *mana whenua* en relació amb el conjunt o qualsevol part del Riu Whanganui o la seua conca; o
 - (d) obliga, compromet, dona un avantatge o un desavantatge a qualsevol persona; o 35
 - (e) estableix un precedent per a qualsevol altre assumpte.
- (4) En el punt **(3)(a), requisit processal—**
- (a) significa un requisit —
 - (i) per a presentar un al·legat o una notificació d'intenció de comparèixer o ser oït; o 40
 - (ii) pel que fa al temps, la forma, la naturalesa dels serveis o qualsevol procediment aplicable quan es presenta un al·legat o una notificació d'intenció de comparèixer o ser oït; però

- (b) no inclou un requisit fefaent.

Apartat 3-- Rangahau e Tāne, miroi e Tāne—Activitats autoritzades segons el costum.

75. Interpretació

En aquest apartat i l'apèndix 7,-- 5

activitat autoritzada segons el costum significa—

- (a) el llançament i l'ús, en, sobre i damunt del Riu Whanganui de *waka* i d'una embarcació com a suport, i la construcció i l'ús de les estructures temporals associades, que inclou les barcasses i les passarel·les temporals, amb fins cerimonials, tradicionals, recreatius, educatius i 10 esportius, com ara—
- (i) el Te Tira Hoe Waka anual; i
- (ii) jocs tribals; i
- (iii) regates
- (iv) *tangihanga* d'importància per als Whanganui Iwi, que inclouen el transport de *tūpāpaku* (restes humanes); i 15
- (v) altres esdeveniments tribals significatius; i
- (b) la recollida de pedres del riu, cudols, arena i *pahoke* del Riu Whanganui amb finalitats segons el costum; i
- (c) l'ús del Riu Whanganui per a pràctiques, segons el costum, en relació amb la salut i el benestar de les persones, que inclouen el bany, la neteja i el 20 baptisme, i altres pràctiques segons el costum; i
- (d) la instal·lació i l'ús davall, sobre i damunt del Riu Whanganui de *pā tuna* (estacada d'anguila), *utu piharau* (de llamprees), i altres estructures pesqueres tradicionals la finalitat de les quals és revitalitzar, mantindre i dur a terme pràctiques de pesca segons el costum i aplicar-hi el coneixement. 25

legislació de conservació significa la Llei de conservació de 1987 i les lleis enumerades en l'apèndix 1 d'aquesta llei.

activitat pesquera segons el costum significa una activitat descrita en el paràgraf (d) de la definició de l'activitat autoritzada segons el costum.

autoritat pertinent significa, si escau, -- 30

- (a) una autoritat local;
- (b) el ministre de Conservació i el director general en relació amb les activitats regulades per la Llei de conservació de 1987, la Llei de parcs nacionals de 1980, o la Llei de reserves de 1977
- (c) l'ens administrador de qualsevol reserva segons la Llei de reserves de 1977. 35

activitat de pedres del riu significa una activitat descrita en l'article (b) de la definició de l'activitat autoritzada segons el costum.

activitat *tangihanga* significa l'activitat *waka* descrita en els articles (a)(iv) de la definició de l'activitat autoritzada segons el costum.

estructures pesqueres tradicionals significa l'estructura descrita en l'**article (d)** de la definició de l'activitat autoritzada segons el costum.

activitat waka significa una activitat descrita en l'**article (a)** de la definició d'activitat autoritzada segons el costum.

Reconeixements i dret per a realitzar activitats autoritzades segons el costum

76. Reconeixement

- (1) La Corona reconeix que el fet els Whanganui Iwi duguen a terme les activitats segons el costum és una part integral de la relació de Whanganui Iwi amb el Riu Whanganui.
- (2) Totes les persones que exercisquen funcions i poders segons la Llei de gestió de recursos de 1991 han de reconèixer i preveure el reconeixement del **punt (1)**. 10

77. Autorització

- (1) Els membres de Whanganui Iwi poden dur a terme les activitats autoritzades segons el costum sobre el Riu Whanganui, subjectes als requisits d'aquest apartat i de l'**apèndix 7**. 15
- (2) **El punt (1) s'aplica malgrat—**
 - (a) els articles 9 a 17 de la Llei de gestió de recursos de 1991; i
 - (b) qualsevol regla en un pla regional o de districte; i
 - (c) qualsevol requisit per a un permís o una autorització d'acord amb la Llei de conservació de 1987, la Llei de parcs nacionals de 1980 o la Llei de reserves de 1977, llevat que s'aplique l'**article 81 (1) (c)**; i 20
 - (d) qualsevol ordenança de navegació; i
 - (e) requisit per a un permís o una autorització promulgats, excepte en la mesura en què s'aplique l'article **81**.

78. Desenvolupament i aplicació dels protocols i dels procediments 25

- (1) Els fideïcomissaris, consultant els iwi i els hapū amb interessos en el Riu Whanganui, han de desenvolupar protocols i procediments adequats en relació amb—
 - (a) les parts del Riu Whanganui on una activitat autoritzada segons el costum puga ser duta a terme; i
 - (b) a aquells que es permet dur a terme una activitat autoritzada segons el costum; i 30
 - (c) qualssevol de les condicions per a sol·licitar, dur a terme una activitat autoritzada segons el costum que inclou els termes en què l'activitat pot ser limitada o suspesa, íntegrament o en part.
- (2) Una activitat autoritzada segons el costum ha de ser duta a terme en relació amb—
 - (a) els protocols i els procediments que s'apliquen a aquesta activitat; 35

- (b) els criteris als quals es refereix l'article 79.

Criteris

79. Requisits que s'han de complir abans de la realització d'activitats determinades

- (1) Els requisits establits en aquest article han de ser complits abans que les activitats autoritzades segons el costum que figuren a continuació: 5
- (a) activitats de les pedres de riu:
- (b) una activitat pesquera segons el costum.
- (2) Perquè es pugui dur a terme una activitat relacionada amb les pedres de riu en el Riu Whanganui o en qualsevol part d'aquest que és administrat d'acord amb la legislació de conservació, els fideïcomissaris i el director general han de desenvolupar i acordar, 10 segons l'article 78, els criteris que han de complir-se abans que es dugui a terme l'activitat.
- (3) Per a una activitat pesquera segons el costum, --
- (a) els fideïcomissaris, el director general i qualsevol altre oficial pertinent de la Corona, en consulta amb les autoritats locals pertinents, han de, 15
Desenvolupar, a l'empara de l'article 78, i acordar els criteris que han de ser complits abans que l'activitat pugui dur-se a terme sobre o en el Riu Whanganui; i
- (b) si l'activitat es du a terme sobre o en qualsevol part del Riu Whanganui que sigui administrada d'acord amb la legislació de conservació, els fideïcomissaris i el director general han de considerar qualsevol altres criteris que siguin necessaris respecte a aquesta activitat. 20
- (4) Els criteris desenvolupats i acordats en relació amb aquest article poden—
- (a) especificar les parts del Riu Whanganui on es pot dur a terme una activitat autoritzada segons el costum:
- (b) incloure qualsevol condició que permeti dur a terme una activitat autoritzada segons el costum, que inclogui els termes sobre els quals pot ser limitada o suspesa en tot o en part: 25
- (c) ser canviada amb l'acord dels fideïcomissaris i les persones responsables per a desenvolupar i acordar els criteris.

Disposicions de salvaguarda, aplicació i exempció

80. Drets existents preservats 30

El dret dels membres de Whanganui Iwi per a dur a terme activitats autoritzades segons el costum, segons aquest apartat —

- (a) no impedeix o constreny els membres del Whanganui Iwi continuar duent a terme les activitats segons el costum a què tenien dret immediatament abans de la data de l'acord, sense un permís o una autorització a l'empara de qualsevol legislació: 35
- (b) no afecta dur a terme les activitats segons el costum de qualsevol altre iwi amb interessos en el Riu Whanganui.

81. Aplicació d'una altra legislació

- (1) Una activitat pesquera d'acord amb el costum només pot ser duta a terme, si escau, --
- (a) amb l'autorització pertinent d'acord amb (segons el costum de pesca de Kaimoana) les lleis de pesca de 1998: 5
 - (b) per qualsevol mecanisme equivalent d'acord amb la Llei de pesca de 1996 desenvolupat per l'**article 67** per a proporcionar una recol·lecció d'aliments segons el costum:
 - (c) d'acord amb la legislació de conservació, en el cas de les espècies de peixos nadius capturats en una àrea administrada per la legislació de la conservació. 10
- (2) Un acord de reconeixement o una ordre de drets protegits pel costum concedits segons la Llei de l'àrea marítima i costera de 2011 (Takutai Moana) ha d'estar en vigor abans que qualsevol activitat autoritzada pel costum pugui dur-se a terme en l'àrea marítima i costera d'acord amb l'**article 77**. 15
- (3) Cap element en aquest apartat afecta l'obligació de qualsevol persona de complir amb la legislació rellevant en relació amb—
- (a) la salut i la seguretat de les persones; i
 - (b) la seguretat de les estructures a les quals es refereix aquest apartat.
- (4) En aquest article, l'**àrea costera i marítima comuna** tenen el significat donat en 20 l'**article 9(1)** de la Llei de les àrees costeres i marítimes de 2011 (Takutai Moana).

Apartat 4-- Te Riu Māeneene—Altres reparacions culturals

Ngā Ripo o Te Awa o Whanganui—Significat dels ràpids

82. Reconeixement de la declaració de Whanganui Iwi

La Corona reconeix la declaració establida en l'**apèndix 8** sobre la importància de Ngā Ripo o Whanganui (els ràpids del Riu Whanganui) al Whanganui Iwi. 25

Noms geogràfics oficials

83. Interpretació

En els **articles 84 a 86**—

Llei significa la Llei del Consell Geogràfic de Nova Zelanda (Ngā Pou Taunaha o Aotearoa) de 2008 30

Consell posseeix el significat donat en l'article 4 de la Llei.

Nom geogràfic oficial posseeix el significat donat en l'article 4 de la Llei.

84. Noms geogràfics oficials

- (1) Els noms especificats en la segona columna de la taula de la clàusula 8.2 de Ruruku Whakaturua—Te Mana o Te Iwi o Whanganui són els noms geogràfics oficials dels rierols anteriorment coneguts amb els noms de la primera columna d'aquesta taula.
- (2) Cada nom geogràfic oficial ha de ser tractat com si fora un nom geogràfic oficial que entra en vigor el mateix dia de l'acord d'acord amb una determinació del Consell constituït segons l'article 19 d'aquesta llei. 5

85. Publicació dels noms geogràfics oficials

- (1) El Consell, tan prompte com siga publicat després de la data de l'acord, ha de donar una notificació pública, d'acord amb l'article 21(2) i (3) de la Llei, de cada nom geogràfic oficial especificat en l'article 84. 10
- (2) Les notificacions han d'afirmar que cada nom geogràfic oficial ha passat a ser un nom geogràfic oficial en la data de l'acord.

86. Alteració posterior dels noms geogràfics oficials

- (1) En prendre la determinació d'alterar el nom geogràfic oficial dels rierols als quals s'aplica aquest apartat, el Consell— 15
- (a) no necessita complir amb els articles 16, 17, 18, 19(1), o 20 de la Llei; però
- (b) ha de tindre el consentiment per escrit dels fideïcomissaris.
- (2) Per a evitar dubtes, el Consell ha d'emetre una notificació pública de la decisió adoptada segons el punt (1), d'acord amb l'article 21(2) i (3) d'aquesta llei. 20

Part 4

Te Tatā Whakairoiro—Acord sobre les reclamacions històriques i altres assumptes

Reclamacions històriques liquidades i jurisdicció dels tribunals, etc., eliminades

87. Liquidació definitiva de les reclamacions històriques

- (1) Les reclamacions històriques queden liquidades. 25
- (2) La liquidació de les reclamacions històriques és definitiva i, a partir de la data de l'acord, la Corona està alliberada i exonerada de totes les obligacions i les responsabilitats en relació amb aquestes reclamacions.
- (3) Els punts (1) i (2) no limiten l'acta d'aquest acord.
- (4) Malgrat qualsevol promulgació o de l'estat de dret, a partir de la data de l'acord, cap tribunal suprem, tribunal o qualsevol ens judicial, té la jurisdicció (inclosa la jurisdicció per a investigar, constatar o recomanar) en relació amb— 30
- (a) les reclamacions històriques; o
- (b) l'acta de l'acord; o
- (c) aquesta llei; 35

- (d) la reparació prevista en l'acta de l'acord o aquesta llei.
- (5) El **punt (4)** no exclou la jurisdicció d'un tribunal suprem, tribunal o qualsevol ens judicial en relació amb la interpretació o l'aplicació de l'acta de l'acord o aquesta llei.

Esmena a la Llei del Tractat del Waitangi de 1975

88. Esmena a la Llei del Tractat de Waitangi de 1975 5

- (1) Aquest article modifica la Llei del Tractat de Waitangi de 1975.
- (2) En l'apèndix 3, s'hi insereix en l'ordre alfabètic apropiat:

La Llei de Te Awa Tupua de 2016 (liquidació de les reclamacions sobre el Riu Whangnuí), article 87(4) i (5)

Algunes promulgacions que ja no s'apliquen 10

89. Algunes promulgacions que ja no s'apliquen

- (1) Les promulgacions enumerades en el punt (2) no s'apliquen a—
- (a) les parts de la propietat de la Corona en el llit del Riu Whanganui concedides a Te Awa Tupua segons l'**article 41(1)**; o
- (b) la terra transferida o concedida a Te Awa Tupua segons l'**article 53(3) o 53(3)(a)** a partir de la data de la concessió. 15
- (2) Les promulgacions són—
- (a) la part 3 de la Llei dels actius forestals de la Corona de 1989;
- (b) els articles 211 a 213 de la Llei d'educació de 1989;
- (c) la part 3 de la Llei de reestructuració de la corporació de ferrocarrils de 20 Nova Zelanda de 1990;
- (d) els articles 27A a 27C de les lleis d'empreses de propietat estatal de 1986;
- (e) els articles 8A a 8HJ de la Llei del Tractat de Waitangi de 1975.
- (3) Aquest article anul·la els altres articles d'aquesta llei.

Assumptes diversos 25

90. No aplicació de la regla contra les perpetuïtats

- (1) La regla contra les perpetuïtats i les disposicions de la Llei de perpetuïtats de 1964—
- (a) no prescriuen o restringeixen el període durant el qual—
- (i) Ngā Tāngata Tiaki o Whan puga existir per llei; o 30
- (ii) els fideïcomissaris puguin posseir una propietat o tindre ingressos derivats de la propietat; i
- (b) no s'aplica un document subscrit per a donar efecte a l'acta de l'acord si l'aplicació d'aquesta regla o les disposicions d'aquesta llei haurien fet, en cas contrari, el document ineficaç o el dret conferit invàlid. 35

- (2) No obstant això, si Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui és, o es converteix, en un fons benèfic, l'aplicació (si n'hi ha) de la regla contra les perpetuïtats o de qualsevol disposició de la llei de perpetuïtats de 1964 a aquest fons ha de ser determinada per la Llei general.

91. Accés a l'acta de l'acord 5

El director general del Ministeri de Justícia ha de fer còpies de l'acta de l'acord disponibles—

- (a) per a inspeccionar lliure de càrregues, i per a comprar amb un preu raonable, en l'Oficina Principal del Ministeri de Justícia a Wellington entre les 9.00 a.m. i les 5 p. m. qualsevol dia laborable; i 10
- (b) lliure de càrregues en la pàgina web mantinguda pel Ministeri de Justícia i en nom d'aquest.

Part 5

Te Hoeroa—Reorganització del govern i assumptes fiscals transitoris

Apartat 1—Reorganització del govern 15

92. Interpretació

- (1) En aquesta part, --

actius signifiquen actius de qualsevol índole, ja siga una propietat real o personal, diners, drets o interessos.

exempció d'ingressos posseeix el significat que recull l'article YA 1 de la Llei d'impostos sobre la renda de 2007. 20

responsabilitats inclou els deutes, càrrecs, obligacions i altres responsabilitats, ja siguen presents, futures, actuals, contingents, pagables o que siguen observades o realitzades a Nova Zelanda o en un altre lloc.

Fons fiduciari Pakaitore significa el fons whenua tōpū d'aquest nom establert per una ordre del Tribunal de terra maori de data del 28 de febrer de 2007, d'acord amb l'esmena d'una ordre del Tribunal de terra maori de data 21 de juliol de 2009. 25

filial significa una societat limitada de pesca dels Whanganui Iwi, una filial del Fons fiduciari Te Whiringa Muka abans de l'entrada en vigor de la Llei. 30

ingrés imposable té el significat que recull l'article YA de la Llei d'impostos sobre la renda de 2007.

Fons fiduciari Te Whiringa Muka significa el fons d'aquest nom establert per una escriptura de fideïcomís de data 1 d'octubre de 2006.

empleat trasllat significa una persona a qui s'aplica l'article 111. 35

els fons fiduciaris Whanganui Iwi signifiquen—

- (a) La junta directiva Maori del Riu Whnaganui;
- (b) Fons fiduciari Te Whiringa Muka, que inclou els seus fideïcomissaris;
- (c) Fons fiduciari Pakaitore, que inclou els seus fideïcomissaris

la junta directiva del Fons fiduciari maori significa la junta directiva del Fons fiduciari maori constituït d'acord amb l'article 4 de la Llei de la junta directiva del Riu Whanganui de 1988. 5

- (2) En aquest apartat, una referència a fideïcomissaris significa aquells fideïcomissaris que actuen en la seua capacitat com a fideïcomissaris.
- (3) En aquest apartat i en l'apartat 2, llevat que en cas contrari ho requerisca els termes utilitzats i no definits en aquests apartats, però definits en— 10
 - (a) La Llei de pesca maori de 2004, tenen el significat donats en aquesta llei;
 - (b) Les lleis d'impostos estatals tenen els significats donats en aquestes lleis.

Dissolució de la junta directiva del Fons fiduciari maori

93. Dissolució de la junta directiva del Fons fiduciari maori 15

- (1) Amb l'entrada en vigor de la Llei, --
 - (a) La junta directiva del Fons fiduciari maori es dissol; i
 - (b) la duració del mandat de cada fideïcomissari de la junta directiva del Fons fiduciari maori caduca; i
 - (c) els procediments per o contra la junta directiva del Fons fiduciari maori poden continuar, finalitzar i ser aplicats per o contra els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui com si foren la junta directiva del Fons fiduciari maori (sense que es modifiquen els procediments). 20
- (2) Una persona que exerceix un mandat com a membre de la junta directiva del Fons fiduciari maori immediatament abans de l'entrada en vigor de la Llei no té dret de compensació com a resultat de l'expiració del seu mandat, d'ell o d'ella, d'acord amb aquest article. 25

94. Concessió dels actius i els passius de la junta directiva del Fons fiduciari maori

- (1) Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, els actius i els passius de la junta directiva del Fons fiduciari maori del Riu Whanganui es concedeixen als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui i esdevenen els actius i els passius dels fideïcomissaris. 30
- (2) Amb la concessió, els actius i els passius queden—
 - (a) alliberats de qualssevol fideïcomissos benèfics als quals estaven subjectes, que eren propietat o estaven en possessió de la junta directiva del Fons fiduciari maori; i 35
 - (b) subjectes als fideïcomissos expressats en l'acta del fideïcomís de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.
- (3) En aquest article, els **actius** i els **passius** signifiquen els actius i els passius en propietat, controlats o posseïts, en tot o en part, per la junta directiva del Fons 40

La Llei (liquidació de reclamacions sobre el riu Whanganui) Te Awa Tupua

fiduciari maori immediatament abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

95. Informe final de la junta directiva del Fons fiduciari maori

- (1) Tan prompte com es pugui posar en pràctica després de l'entrada en vigor d'aquesta llei, els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui han de redactar un informe final com si fora un informe final requerit per l'article 31 de la Llei de la junta directiva del Fons fiduciari de 1955 per a la junta directiva del Fons fiduciari maori del Riu Whanganui. 5
- (2) L'informe final ha de mostrar els resultats financers dels assumptes de la junta directiva del Fons fiduciari maori durant el període que comença el dia després de l'últim dia cobert per l'informe final anual previ i que acaba el dia anterior a l'entrada en vigor d'aquesta llei. 10
- (3) Tan prompte com es pugui posar en pràctica una vegada que haja finalitzat l'informe final, els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui han de lliurar-lo al ministre de Desenvolupament maori, el qual l'ha de presentar a la Cambra de Representants tan prompte com siga possible una vegada l'haja rebut. 15

Dissolució del Fons fiduciari Te Whiringa Muka

96. Dissolució del Fons fiduciari Te Whiringa Muka

Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, el Fons fiduciari Te Whiringa Muka es dissol.

97. Concessió dels actius i dels passius del Fons fiduciari Te Whiringa Muka 20

- (1) Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, els actius i els passius dels fideïcomissaris de la Junta directiva Te Whiringa Muka concedeix als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui i es converteixen en els actius i els passius dels fideïcomissaris.
- (2) Amb la concessió, els actius i els passius queden—
 - (a) alliberats de qualssevol fideïcomissos benèfics als quals estaven subjectes, eren propietat o estaven en possessió de la junta directiva del Fons fiduciari Te Whiringa Muka; i 25
 - (b) subjectes als fideïcomissos expressats en l'acta del fideïcomís de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.
- (3) En aquest article, **els actius i els passius** signifiquen els actius i els passius en propietat, controlats, posseïts, en tot i en part, pels fideïcomissaris del Fons fiduciari Te Whiringa Muka immediatament abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei. 30
- (4) Per a evitar qualsevol dubte, els actius i els passius de la filial continuen sent els actius i els passius de la filial.

98. Actius i passius de la filial alliberats de fins benèfics 35

- (1) El punt (2) s'aplica a qualsevol dels actius i els passius de la filial que, immediatament abans a l'entrada en vigor d'aquesta llei, són posseïts subjectes a fins benèfics.

- (2) Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, --
- (a) l'actiu o el passiu és alliberat d'aquests fins benèfics; i
 - (b) la constitució de la filial es considera que ha sigut modificada en tot allò que siga necessari per a donar efecte al **paràgraf (a)**.
- (3) Si, amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, la filial és una entitat lliure d'impostos 5
per a les finalitats de les lleis dels impostos estatals, la filial deixa de ser una entitat lliure d'impostos en aquest moment.
- (4) Per a evitar qualsevol dubte, res en aquest article té l'efecte, en si mateix, de fer que la filial siga una persona diferent respecte dels fins dels impostos estatals.

Dissolució del Fons fiduciari Pakaitore 10

99. Dissolució del Fons fiduciari Pakaitore

Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, el Fons fiduciari Pakaitore es dissol com si haguera sigut liquidat segons l'article 241 de la Llei de Te Ture Whenua maori de 1993.

100. Concessió dels actius i els passius del Fons fiduciari Pakaitore

- (1) Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, els actius i els passius dels fideïcomissaris 15
del Fons fiduciari Pakaitore es concedeixen als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui i es converteixen en els actius i els passius dels fideïcomissaris.
- (2) Amb la concessió, els actius i els passius queden—
- (a) alliberats de qualssevol fideïcomissos benèfics als quals estaven que subjectes, 20
eren propietat o estaven en possessió de la junta directiva del Fons fiduciari Pakaitore; i
 - (b) subjectes als fideïcomissos expressats en l'acta del fideïcomís Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.
- (3) En aquest article, els **actius** i els **passius** signifiquen els actius i els passius en 25
propietat, controlats o posseïts, en tot o en part, pels fideïcomissaris del Fons fiduciari Pakaitore immediatament abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui es converteix en una organització sota mandat dels iwi

101. Reconeixement de la nova organització sota mandat dels iwi

- (1) A partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, --
- (a) Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui és l'organització sota mandat dels iwi de 30
Whanganui Iwi (enumerada com Te Atihaunui en l'apèndix 3 de la Llei de pesca maori del 2004), en lloc del Fons fiduciari Whiringa Muka, com si Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui foren reconegudes com l'organització iwi per mandat de l'article 13(1) d'aquesta llei; i
 - (b) la filial és la companyia en possessió dels actius de Ngā Tāngata Tiaki o 35
Whanganui.

- (2) No obstant això, qualsevol referència a la Llei de pesca maori de 2004, en la data en què l'organització iwi sota mandat és reconeguda, ha de ser tractada com una referència a la data en què la primera organització iwi va ser reconeguda per mandat.
- (3) Per a evitar dubtes, a partir de de l'entrada en vigor d'aquesta llei, Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui ha de—
- (a) complir amb el criteri de l'article 14 de la Llei de pes maori de 2004 per a 5
continuar reconeixent-la com una organització sota mandat dels iwi; i
- (b) complir amb l'article 12(1)(d) de la Llei de pesca maori de 2004.

102. Tractament temporal dels documents constitucionals

- (1) Aquest article s'aplica només si els documents constitucionals de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui o la filial no compleixen amb la Llei de pesca maori de 2004 10
immediatament abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei, i s'aplica únicament a aquells documents que no la compleixen.
- (2) **El punt (3)** s'aplica als documents constitucionals durant el període (**el període de transició**) que—
- (a) comença amb l'entrada en vigor d'aquesta llei; i 15
- (b) s'acaba dos anys després o quan els documents constitucionals hagen sigut modificats per a complir amb la Llei de pesca maori de 2004 (si és anterior a dos anys com a màxim).
- (3) Els documents constitucionals han de ser tractats com si compliren amb la Llei de pesca maori de 2004. 20
- (4) **El punt (5)** s'aplica a qualsevol aprovació o ratificació dels documents constitucionals que recull l'article 17(2) de la Llei de pesca maori de 2004 emesos abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei o durant el període de transició.
- (5) L'aprovació o la ratificació ha de ser tractada com si quan es van emetre els documents constitucionals complien amb la Llei de pesca maori de 2004. 25

103. Alguns efectes del reconeixement d'una nova organització sota mandat dels iwi

A partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei—

- (a) qualsevol dret registrat sobre una costa en possessió del Fons fiduciari Te Whiringa Muka immediatament abans l'entrada en vigor de la Llei ha de ser 30 tractat com un dret registrat sobre la costa en possessió de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui; i
- (b) qualsevol reclamació costera, acord o declaració escrita de la Fundació Te Whiringa Muka realitzada segons la part 1 de l'apèndix 6 de la Llei de pesca maori de 2004 abans a l'entrada en vigor d'aquesta llei, ha de ser tractada com a 35 una reclamació costera, acord o una declaració escrita de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.

104. Funcions dels fideïcomissaris limitats de Te Ohu Kai Moana

Els fideïcomissaris limitats de Te Ohu Kai Moana, d'acord amb la Llei de pesca maori de 2004 (amb totes les modificacions necessàries), han de dur a terme totes les accions requerides per a preveure administrativament tots els assumptes establits en els 40

articles 101(1) i 103, que inclou la realització dels canvis apropiats per al registre iwi.

Assumptes generals en relació amb la dissolució dels fons fiduciaris Whanganui iwi

105. Assumptes no afectats per la transferència

- Res que tinga efecte o autoritzat per aquest apartat — 5
- (a) que obligue una persona a trencar un contracte o una confiança, o el convertisca en culpable d'un delict civil; o
 - (b) done lloc a un dret per a qualsevol persona per a acabar o cancel·lar qualsevol contracte o arranament, per a accelerar la realització d'una obligació, imposar una multa o per a incrementar un càrrec; o 10
 - (c) que obligue una persona a violar una promulgació, estat de dret o contracte que prohibisca, restringisca o regule l'assignació o la transferència d'un actiu o d'un passiu o la revelació d'informació; o
 - (d) allibera un fideïcomissari del Fons fiduciari Whanganui Iwi de qualsevol responsabilitat personal, per la qual cosa el fideïcomissari no tindria dret a ser indemnitzat pels actius del Fons fiduciari de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui; o 15
 - (e) allibera un aval, en tot o en part, d'una obligació.
 - (f) invalida o acaba un contracte.

106. Estatus dels instruments existents 20

- (1) Els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui han de ser tractats com si foren del fons fiduciari Whanganui Iwi per qualsevol garantia existent—
 - (a) del qual Whanganui Iwi era part; o
 - (b) que un Fons fiduciari Whanganui Iwi done, reba o vulga a donar o rebre.
- (2) Una referència implícita i expressa al Fons fiduciari Whanganui Iwi en un instrument existent o en un registre ha de ser llegit com una referència als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui, llevat que el context en cas contrari ho requerisca. 25
- (3) En aquest article, l'**instrument existent** significa qualsevol acord, acta, compromís, notificació, instrument que registre un interès en la terra o qualsevol altre document que siga d'aplicació directa immediatament abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei. 30

107. Estatus de les garanties existents

- (1) Un aval posseït per un fons fiduciari Whanganui Iwi com un aval respecte a un deute o qualsevol altre passiu del Fons fiduciari Whanganui Iwi incorregut abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei—
 - (a) està disponible per als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui com un aval per a la liquidació d'aquest deute o passiu; i
 - (b) si l'aval s'estén als futurs o possibles deutes o passius, està disponible com un aval per a la liquidació dels deutes o els passius en què incorreguen els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei. 40

- (2) Els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui tenen dret als mateixos drets i les mateixes prioritats, i estan subjectes a les mateixes responsabilitats en relació amb l'aval, com el Fons fiduciari pertinent Whanganui Iwi ho haguera estat si aquesta llei no haguera sigut adoptada.

108. Llibres i documents admissibles com a proves

5

- (1) Un document, un assumpte o una cosa que haguera sigut admissible com a prova a favor o en contra d'un fons fiduciari Whanganui Iwi és a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, admissible com una prova a favor o en contra dels fideïcomissaris Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.

- (2) En aquest article, un **document** posseeix el significat que recull l'article 4(1) de la Llei de proves de 2006. 10

109. Retirada dels fons fiduciaris Whanganui Iwi i filials de registre d'entitats benèfiques

- (2) Els fons fiduciaris Whanganui Iwi i la filial han de ser retirats, segons l'article 31 de la Llei de les entitats benèfiques de 2005, del Registre de les entitats benèfiques amb efecte a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei. 15

- (2) Aquest article s'aplica malgrat qualsevol altra cosa que recull la Llei d'entitats benèfiques de 2005.

110. Altres registres

- (1) Al registrador general, o a qualsevol altra persona encarregada de portar els llibres o els registres, no se li requereix que canvie els noms del Fons fiduciari Whanganui Iwi pels noms dels fideïcomissaris del Fons fiduciari de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui en els llibres o en els registres o en un document únicament a causa de les altres disposicions d'aquest apartat.

- (2) Si els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui presenten un instrument a un registrador o una altra persona, la presentació d'aquest instrument és, si no hi ha proves en contra, prova suficient que la propietat és concedida als fideïcomissaris, tal com està especificat en l'instrument. 25

- (3) Per a les finalitats del **punt (2)**, l'instrument no ha de ser un instrument de transferència, però ha de— 30

(a) ser executat o pretendre ser executat pels fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui, o

(b) es relaciona amb els actius o els passius en propietat, controlats o en possessió, en tot o en part, d'un fons fiduciari Whanganui Iwi immediatament abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei; i 35

(c) ha d'anar acompanyat d'un certificat signat pels fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui o del seu advocat, que declare que la propietat va ser concedida als fideïcomissaris d'acord amb aquesta llei.

Els empleats dels fons fiduciaris Whanganui Iwi

111. Trasllat d'empleats

Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, cada empleat del Fons fiduciari Whanganui Iwi deixa de ser un empleat d'aquest fons i passa a ser un empleat dels fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.

112. Protecció de la duració i de les condicions de l'ocupació 5

(1) L'ocupació d'un empleat traslladat ha de realitzar-se en els termes i les condicions no menys favorables que les que s'aplicava, a ell o a ella, immediatament abans a l'entrada en vigor d'aquesta llei.

(2) **El punt (1)**—

- (a) continua aplicant-se als termes i condicions d'ús d'un empleat traslladat fins que els termes i les condicions hagen canviat per acord entre l'empleat traslladat i els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui; i 10
- (b) no s'aplica a un empleat traslladat que accepta qualsevol designació posterior amb els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui. 15

113. Continuïtat en l'ocupació

Per a les finalitats de qualsevol promulgació, estat de dret, determinació, contracte o acord en relació amb l'ús de l'empleat traslladat, la transferència de l'ocupació d'una persona des del Fons fiduciari Whanganui als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui no interromp, en si mateix, l'ocupació d'aquesta 20 persona, i la duració de l'ocupació amb el Fons fiduciari Whanganui Iwi ha de ser entesa com un període de servei amb els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui.

114. No compensació per acomiadament tècnic

Un empleat traslladat no té dret a rebre una indemnització o un altre benefici únicament sobre la base que — 25

- (a) el lloc que tenia l'empleat amb el Fons fiduciari Whanganui Iwi ha deixat d'existir; o
- (b) l'empleat, com a resultat del seu trasllat amb els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui, ha deixat de ser un empleat del Fons fiduciari Whanganui Iwi. 30

Apartat 2—Disposicions fiscals transitòries per a la reorganització del govern

115. Aplicació d'aquest apartat

Aquest apartat s'aplica, en virtut de la reorganització del govern de Whanganui Iwi d'acord amb l'**apartat 1**, per a les finalitats de les lleis d'impostos estatals. 35

116. Impostos relacionats amb la transferència d'actius i passius dels fons fiduciaris Whanganui Iwi

- (1) A partir de la data en la qual els actius i els passius del Fons fiduciari Whanganui Iwi es concedeixen als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whnaganui segons l'**apartat 1**,--
- (a) els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui són considerats la mateixa persona per a cada Fons fiduciari Whanganui Iwi; i 5
- (b) tot allò que ha realitzat un Fons fiduciari Whanganui Iwi abans d'aquesta data ha de ser considerat com si fora realitzat pels fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whnaganui en la data en què va ser realitzat pel Fons fiduciari Whanganui Iwi.
- (2) L'ingrés derivat o la despesa en què incórrega un fons fiduciari Whanganui Iwi abans que els actius i els passius concedits als fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui no es converteix en un ingrés derivat o en una despesa incorreguda pels fideïcomissaris només perquè eren els actius i els passius concedits als fideïcomissaris d'acord amb l'**apartat 1**. 10
- (3) Si l'ingrés del Fons fiduciari Whanganui Iwi deriva d'un acord financer, dels valors comercials, el compte d'ingressos per la propietat o la propietat amortitzable i siguen ingressos lliures d'impostos del Fons fiduciari Whanganui Iwi, però no siguen beneficis lliures d'impostos dels fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whnaganui, els fideïcomissaris han de ser tractats com si hagueren adquirit els acords financers, els valors comercials, el compte d'ingressos per la propietat o la propietat amortitzable — 15
- (a) en el mateix dia en què es converteix en una propietat dels fideïcomissaris; i
- (b) per un pagament que és el seu valor de mercat en aquest mateix dia. 20
- (4) Els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui han d'identificar la quantitat benèfica no distribuïda, que significa la suma de tres quantitats calculades en aplicar la següent fórmula a cadascun dels fons fiduciaris de Whanganui Iwi: 25
- a-b
- en què—
- a és el total de les quantitats derivades d'un fons fiduciari Whanganui Iwi, però per a l'aplicació dels articles CW 41 i CW 42 de la Llei de declaració d'impostos sobre la renda de 2007, ha sigut un ingrés imposable derivat del Fons fiduciari Whanganui Iwi abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei. 30
- b és el total de les quantitats descrites en el punt a què han sigut distribuïdes abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei.
- (5) La quantitat benèfica restant descrita en el **punt (4)** és exclosa del corpus de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui per a les finalitats de la Llei de declaració d'impostos sobre la renda de 2007, en la mesura en què hauria sigut inclosa per a aquest punt. 35
- (6) Si els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui distribueixen una part de la quantitat benèfica no distribuïda a una persona, aquesta quantitat és tractada com a ingrés benèfic per a les finalitats de la Llei de declaració d'impostos sobre la renda de 2007, llevat que el **punt (7)** s'aplique. 40

- (7) Si els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui distribueixen part d'una quantitat benèfica no distribuïda amb finalitats benèfiques, la distribució és un ingrés exempt d'impostos per al receptor.

Elecció d'autoritat maori pels fideïcomissaris

117. Elecció d'autoritat maori pels fideïcomissaris 5

- (1) Si els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui són una autoritat maori (elegida d'acord amb l'article HF 11 de la Llei de la declaració d'impostos sobre la renda de 2007), en la mesura en què la quantitat benèfica no distribuïda referida en l'**article 116(4)** és distribuïda en l'any fiscal, aquesta distribució estarà— 10
- (a) exempta d'impostos si la distribució s'aplica amb finalitats benèfiques; o
- (b) una distribució de l'autoritat maori gravable.
- (2) Si aquest article s'aplica, la distribució ha de ser ignorada per als de l'article HF 8 de la Llei de declaració d'impostos sobre la renda 2007.

Filial 15

118. Impostos sobre els actius i els passius de la filial

- (2) Aquest article s'aplica si l'ingrés de la filial deriva d'un acord financer, un valor comercial, el compte d'ingressos propis o béns amortitzables i és un imprés exempt d'impostos de la filial abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei, i deixa de ser un ingrés exempt d'impostos com a resultat de l'aplicació de l'**article 98**. 20
- (3) La filial ha de ser tractada com si haguera adquirit l'acord financer, el valor comercial, el compte d'ingressos propis, els béns amortitzables per un pagament que és el seu valor de mercat amb l'entrada en vigor d'aquesta llei.

119. Elecció de l'autoritat maori per la filial

- (1) Aquest article s'aplica si la filial— 25
- (a) és una autoritat maori (elegida d'acord amb l'article HF 11 de la Llei de la declaració dels impostos sobre la renda de 2007); i
- (b) quan es va realitzar l'elecció tenia una quantitat amb finalitats benèfiques no distribuïda provinent d'ingressos que eren considerats exempts d'impostos segons els articles CW 41 i CW 42 d'aquesta llei quan els ingressos van ser obtinguts. 30
- (2) La quantitat benèfica no distribuïda ha de ser calculada en la data que la filial deixa de ser un ens benèfic exempt d'impostos segons l'**article 98(3)**.
- (3) Una distribució de la quantitat benèfica no distribuïda per la filial després de la seua elecció per a ser una autoritat maori és— 35

- (a) una distribució d'ingressos exempts de la filial si la distribució és amb finalitats benèfiques; o
 - (b) si el **paràgraf (a)** no s'aplica, una distribució de l'autoritat maori gravable.
- (4) Una distribució que és una distribució de l'autoritat maori que és gravable segons el **punt (3)(b)** no ha de ser presa en consideració per a les finalitats de l'article HF 8 de la Llei de la declaració d'impostos sobre la renda de 2007. 5

Apartat 3—Conseqüències de la derogació resultant, les revocacions i les esmenes

120. Derogació de la Llei de la junta directiva del Fons fiduciari maori del Riu Whanganui de 1988

La Llei de la junta directiva del Fons fiduciari maori del Riu Whanganui de 1988 (230/1988) queda derogada. 10

121. Revocació de les ordres

Queden revocades les ordres següents:

- (a) L'Ordre de la junta directiva del Fons fiduciari Maori del Riu Whanganui de 2009 (SR 2009/13): 15
- (b) L'Ordre de la junta directiva del Fons fiduciari Maori del Riu Whanganui de 2012 (SR 2012/169).

122. Modificació de la Llei de conservació de 1987

- (1) Aquest article, per consegüent, esmena la Llei de conservació de 1987.
- (2) En l'article 6P(7)(b), reemplaça la “junta directiva del Fons fiduciari Maori del Riu Whanganui” per “els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui (tal com queda definit per l'article 7 de la Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) de 2016”. 20

123. Modificació de la Llei de parcs nacionals de 1980

- (1) Aquest article, consegüentment, esmena la Llei de parcs nacionals de 1980. 25
- (2) En l'article 30(2)(b), reemplaça “la junta directiva del Fons fiduciari maori del Riu Whanganui” per “els fideïcomissaris de Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui (tal com queda definit en l'article 7 de la Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) de 2016”. 25

124. Modificació de la Llei d'auditoria pública de 2001 30

- (1) Aquest article, per consegüent, esmena la Llei d'auditoria pública de 2001.
- (2) En l'apèndix 2, inserida en l'ordre alfabètic apropiat:
Te Pou Tupua, tal com queda definit en l'**article 7** de la Llei (liquidació de reclamacions sobre el Riu Whanganui) de 2016.

- 125. Modificació de la legislació electoral de 2012 (Organització Iwi i altres organitzacions maoris)**
- (1) Aquest article, per consegüent, esmena les normes electorals (Organització Iwi i altres organitzacions maoris) de 2012.
 - (2) En l'apèndix 2, es revoquen els punts relacionats amb-- 5
 - (a) el Fons fiduciari Te Whiringa Muka:
 - (b) la junta directiva del Fons fiduciari maori del Riu Whanganui.
 - (3) En l'apèndix, inserit en el seu ordre alfabètic apropiat:
Ngā Tāngata Tiaki o Whanganui
- 126. Modificació de les normes de les juntes directives del Fons fiduciari maori de 1985** 10
- (1) Aquest article, per consegüent, modifica de les juntes directives del Fons fiduciari maori de 1985.
 - (3) En l'apèndix 2, es revoca l'article en relació amb la junta directiva del Fons fiduciari Maori del Riu Whanganui. 15

Apèndix 1

Whanganui hapū Iwi

ss 7, 8

1 Hapū de Whanganui Iwi

Els hapū of Whanganui Iwi inclouen—

(a)	Ngā Paerangi:	5
(b)	Ngā Poutama:	
(c)	Ngāti Hau:	
(d)	Ngāti Hāua:	
(e)	Ngāti Kura:	
(f)	Ngāti Pāmoana:	10
(g)	Ngāti Patutokotoko/Ngāti Peketuroa:	
(h)	Ngāti Rangi:	
(i)	Ngāti Ruakā:	
(j)	Ngāti Tuera:	
(k)	Ngāti Tupoho:	15
(l)	Ngāti Uenuku.	

2 Grups de Tūpuna rohe de Whanganui Iwi

Els grups tūpuna rohe de Whanganui Iwi inclouen —

(a)	Hinengakau:	
(b)	Tamaupoko:	20
(c)	Tupoho:	
(d)	Tamahaki:	
(e)	Uenuku.	

3 Els iwi que no són Whanganui Iwi

Whanganui Iwi no inclou —

(a)	Ngā Rauru Kītahi:	
(b)	Ngāti Apa (Nord de l'Illa):	
(c)	Ngāti Tuwharetoa (incloent-hi Ngāti Hikairo, Ngāti Manunui, i Ngāti Hinemihi):	
(d)	Ngāti Maniapoto:	30
(e)	Ngāti Maru (Taranaki):	
(f)	Ngāti Rereahu:	
(g)	Ngāti Ruanui.	

4 Nota explicativa

(1AA) Aquest apèndix identifica els grups que s'inclouen dins del terme Whanganui Iwi per a les finalitats d'aquesta llei.

- (1) ~~Els hapū esmentats en la **clàusula 1** són els hapū inclosos en la llista que va ser presentada per Hekenui Wharake a la Comissió Reial d'Investigació sobre el llit del Riu Whanganui el 1950.~~ 5
- (2) ~~Els hapū esmentats en la **clàusula 1** són aquells que estaven inclosos en la llista que va ser presentada per Hekenui Whakarake a la Comissió Reial d'Investigació sobre del llit del Riu Whanganui el 1950. Mentre que el terme *hapū* va ser utilitzat per Hekenui Whakarake, els grups enumerats poden considerar-se a si mateixos com a iwi.~~ 10
- (3) La llista no és exhaustiva; només reflecteix els hapū que van ser actius en aquests procediments i subratlla les connexions entre els hapū i els tūpuna rohe entre els hapū que van estar afiliats a Whanganui Iwi. Altres hapū de Whanganui dels grups no estan exclosos però no estan expressament identificats en els procediments, com a Ngāti Tamahaki, entren dins del significat de Whanganui iwi per a les finalitats d'aquesta llei. 15

Apèndix 2

Lleis a les quals es refereixen els articles 15 i 37

ss 15, 37

1. Lleis a les quals es refereix l'article 15 (2)

L'article 15(2) s'aplica a les lleis següents:

(a)	Llei de bioseguretat de 1993:	5
(b)	Llei de conservació de 1987:	
(c)	Llei de pesca de 1996:	
(d)	Llei forestal de 1949:	
(e)	Llei de campanya electoral de 2011:	
(f)	Llei de dotacions per a les juntes directives dels ports de terra ferma de 1991:	10
(g)	Llei de drenatge de terres de 1908:	
(h)	Llei de governs locals de 1974:	
(i)	Llei de governs locals de 2002:	
(j)	Llei de les àrees marítimes i costeres (Takutai Moana) de 2011:	15
(k)	Llei de protecció dels mamífers marins de 1978:	
(l)	Llei de reserves marines de 1971:	
(m)	Llei de transport marítim de 1994:	
(n)	Llei de parcs nacionals de 1980:	
(o)	Llei de protecció de les plantes natives de 1934:	20
(p)	Llei del Consell Geogràfic de Nova Zelanda (Ngā Pou Taunaha o Aotearoa) de 2008:	
(q)	Llei del Fons fiduciari nacional Reina Isabel II de 1977:	
(r)	Llei de reserves de 1977:	
(s)	Llei de gestió de recursos de 1991 (en relació amb la preparació o el canvi d'una declaració política regional, un pla regional o un pla de districte):	25
(t)	Llei de les juntes directives fluvials de 1908:	
(u)	Llei de conservació del sòl i de control dels rius de 1941:	
(v)	Llei de comerç d'espècies en perill d'extinció de 1989:	30
(w)	Llei d'accés públic de 2008:	
(x)	Llei de control d'animals salvatges de 1977:	
(y)	Llei de la vida salvatge de 1953.	

2. Lleis a les quals es refereix l'article 15 (3)

L'article 15 (3) s'aplica a les lleis següents:

(a)	Llei del patrimoni Pouhere Taonga de Nova Zelanda de 2014:	35
(b)	Llei d'obres públiques de 1981:	
(c)	Llei de gestió de recursos de 1991, mentre no estiga dins de la clàusula 1(s) .	

Apèndix 3
Assumpes administratius relacionats amb Te Pou Tupua i Te Karewao
ss 20, 27

Part 1
Te Pou Tupua
Nomenaments

1. Duració del nomenament i la seua terminació

- (1) Les persones nomenades a Te Pou Tupua són nomenades per un període de tres anys. 5
- (2) Una persona nomenada a Te Pou Tupua—
- (a) pot ser destituïda per l'acord dels nominadors i per notificació escrita a la persona:
 - (b) pot dimitir mitjançant una notificació escrita als nominadors: 10
 - (c) pot tornar a ser nomenada.

2. Vacants

- (1) Si un membre de Te Pou Tupua dimiteix o és destituït, o una vacant sorgeix per qualsevol altra raó, els nominadors, tan prompte com raonablement es puga, han de nomenar una altra persona que reemplace aquest membre pel temps que reste del mandat del membre que està sent reemplaçat d'acord amb els requisits de l'article 20. 15
- (2) Si es produeix una vacant, i queda una persona com a membre de Te Pou Tupua, aquest membre pot, en circumstàncies excepcionals, actuar com a Te Pou Tupua fins que la vacant siga ocupada. 20
- (3) Si la **subclàusula (2)** s'aplica, els membres restants han de, --
- (a) si és possible fer-ho de manera raonable, informar els nominadors que la persona pretén actuar com a Te Pou Tupua; i
 - (b) tan prompte com siga possible de manera raonable després d'actuar, informar els nominadors de les circumstàncies i la naturalesa de les mesures adoptades. 25
- (4) Si un membre no pot actuar en relació amb un assumpte especial o durant un temps limitat, l'altre membre—
- (a) pot actuar com a Te Pou Tupua; i,
 - (b) si és possible fer-ho de manera raonable, ha d'informar els nominadors de la intenció d'actuar; i, 30
 - (c) tan prompte com siga possible de manera raonable, després d'actuar, ha d'informar els nominadors de les circumstàncies i de la naturalesa de les mesures adoptades d'acord amb aquesta subclàusula.

3. Honoraris

Els nominadors han d'acordar i establir els honoraris (si escau) a cada un dels membres de Te Pou Tupua. 35

Requisits d'informació i rendició de comptes

4. Informe anual

- (1) Cada any Te Pou Tupua ha d'adoptar i publicar un informe anual.
- (2) L'informe anual ha de contindre la següent informació per a l'exercici financer amb el qual es relaciona: 5
- (a) un informe sobre l'exercici de Te Pou Tupua de les seues funcions i poders i el seu progrés per a aconseguir les seues finalitats; i
 - (b) les declaracions financeres respecte a Te Pou Tupua i Te Awa Tupua (que inclou Te Korotete) preparat d'acord amb la pràctica de comptabilitat generalment acceptada; i 10
 - (c) una declaració de responsabilitat per a les declaracions financeres; i
 - (d) un informe d'auditoria—
 - (i) per l'auditor general respecte a Te Pou Tupua; i
 - (ii) per l'auditor nomenat de Te Pou Tupua respecte a Te Awa Tupua (incloent-hi Te Korotete). 15
- (3) Te Pou Tupua, el ministre del Tractat de les Negociacions Waitangi i el ministre de Finances poden acordar, respecte a qualssevol requisits comptables addicionals, reflectir i canviar la relació financera entre la Corona i Te Pou Tupua.
- (4) En aquesta clàusula, --
- declaracions financeres** tenen el significat que recull l'article 6 de la Llei d'informes financers de 2013. 20
- pràctica de comptabilitat generalment acceptada** té el significat que recull l'article 8 de la Llei d'informes financers de 2013.

5. Divulgació de l'informe anual

- (1) Te Pou Tupua ha de proporcionar l'informe anual al— 25
- (a) president de les fideocomisos; i
 - (b) al ministre del Tractat de les Negociacions Waitangi.
- (2) El ministre del Tractat de les Negociacions Waitangi ha de presentar l'informe anual al Congrés dels Diputats tan prompte com es pugua posar en pràctica, una vegada que l'haja rebut el ministre. 30
- (3) Després de l'informe que ha sigut proporcionat segons la **subclàusula (1)**, un nominador pot obtindre informació addicional del Te Pou Tupua, i fer comentaris a Te Pou Tupua, de qualsevol assumpte pertinent que sorgisca de l'informe.

Part 2

Te Karewao

35

6.

Reunions de Te Karewao

Te Karewao ha de reunir-se, si ho considera necessari per a dur a terme la seua finalitat d'acord amb l'article 27 i quan siga requerit per a aconsellar i donar suport a Te Pou Tupua en l'exercici de les seues funcions.

7. Poder per a requerir informació o consell

- (1) Te Pou Tupua o Te Karewao poden requerir informació o consell tècnic de qualsevol departament de l'Estat, si la informació o el consell requerit es relaciona amb les funcions d'aquest departament. 5
- (2) Un departament d'Estat que rep una petició segons la **subclàusula (1)** ha de proporcionar informació o consell a Te Pou Tupua o a Te Karewao, quan es puga posar en pràctica i siga apropiat fer-ho, tenint en compte (entre altres assumptes pertinents) l'habilitat del departament perquè els seus recursos estiguen disponibles per a aquesta finalitat segons les prioritats que tinga el departament. 10
- (3) En aquesta clàusula, el **departament d'Estat** té el significat donat al **departament** en l'article 27A de la Llei del sector estatal de 1988.

8. Delegació

- (1) Te Pou Tupua pot—
 - (a) delegar funcions en Te Karewao; i 15
 - (b) referir-se a assumptes de Te Karewao per a la seua consideració i consell a Te Pou Tupua.
- (2) Te Pou Tupua no ha de delegar qualsevol funció de presa de decisions de Te Karewao.

9. Responsabilitat 20

Les persones nomenades per Te Karewao no són personalment responsables per qualsevol acció exercida o omesa en la seua capacitat de membres de Te Karewao, però només si l'acció o l'omissió es relaciona amb les seues funcions i els seus poders a l'empara d'aquesta llei i han actuat amb bona fe.

Apèndix 4

Te Kōpuka nā Te Awa Tupua i Te Heke Ngahuru ki Te Awa Tupua

ss 29, 36

Part 1

Te Kōpuka

Assumptes administratius

5

1. Termes i condicions per als nomenaments dels membres de Te Kōpuka

- (1) Els membres de Te Kōpuka són nomenats per un període de tres anys, llevat que un membre dimitisca o siga destituït per un nominador durant aquest període.
- (2) Els membres poden ser destituïts o tornats a nomenar o pel nominador pertinent a discreció d'aquest. 10
- (3) Si sorgeix una vacant entre la filiació de Te Kōpuka, el nominador pertinent ha de cobrir la vacant per la duració restant del mandat del membre pertinent, tan prompte com siga raonablement possible.
- (4) Una vacant no impedeix que Te Kōpuka continue exercint les seues funcions. 15
- (5) Per a evitar dubtes, els membres de Te Kōpuka no són membres d'una autoritat local per raó del seu nomenament com a membre de Te Kōpuka.

2. Participació de Te Kōpuka

- (1) Els membres de Te Kōpuka han d'actuar de manera que promoguen l'efectiva realització de les funcions de Te Kōpuka (vegeu l'**article 30**). 20
- (2) Te Kōpuka ha de convocar sessions plenàries amb regularitat amb la finalitat de—
- (a) informar—
- (i) grups i organitzacions (que inclou els iwi i els hapū amb interessos en el Riu Whanganui) que estan representats pels membres nomenats d'acord amb l'**article 32 (1)**; i
- (ii) els departaments d'Estat pertinents; i 25
- (iii) qualsevol altra agència pertinent; i
- (b) oferir una oportunitat per als grups i les organitzacions a què es refereix l'**article (a)** per a proporcionar informació a Te Kōpuka.
- (3) Te Kōpuka pot invitar altres persones i organitzacions (incloent-hi departaments d'Estat i altres agències) a participar en reunions i contribuir al treball de Te Kōpuka. 30
- (4) Excepte acord en contra, els membres de Te Kōpuka no estan pagats o són remunerats per la seua participació en Te Kōpuka amb els fons.

3. Nomenament del president i del vicepresident

- (1) En la primera reunió de cada mandat de Te Kōpuka, Te Kōpuka ha de nomenar –
 - (a) un dels seus membres per a ser president; i
 - (b) un dels seus membres per a ser vicepresident.
- (2) El president i el vicepresident són nomenats pel mateix període de tres anys 5
com a membres de Te Kōpuka, excepte si el president o el vicepresident renuncia o és destituït.
- (3) El president i el vicepresident poden ser tornats a nomenar.
- (4) El vicepresident ha d'actuar en nom del president en qualsevol reunió de Te Kōpuka, en absència del vicepresident. 10
- (5) Si el president o el vicepresident està absent durant tres reunions consecutives de Te Kōpuka, el president o el vicepresident, si escau, ha de ser destituït de qualsevol mandat pertinent, excepte si Te Kōpuka decideix el contrari.

4. Calendari anual de les reunions

- En la primera reunió de cada any de mandat, Te Kōpuka ha de— 15
- (a) acordar un calendari de les reunions per a l'any, que permetrà a Te Kōpuka aconseguir els seus fins i realitzar les seues funcions; i
 - (b) revisar regularment aquest calendari de reunions per a assegurar que siga adequat per a permetre que Te Kōpuka aconseguisca els seus fins i realitzar les seues funcions.

5. Quòrum 20

El quòrum per a una reunió de Te Kōpuka no és inferior al 50% dels membres, incloent-hi el president o el vicepresident.

6. Presa de decisions

- (1) Totes les decisions de Te Kōpuka han de ser preses en les reunions de Te Kōpuka. 25
- (2) En prendre les decisions, els membres de Te Kōpuka han de—
 - (a) esforçar-se per aconseguir un consens; i
 - (b) enfocar la presa de decisions de manera que--
 - (i) siga coherent amb la naturalesa i els fins col·laboratius de Te Kōpuka (no per a altres fins); i 30
 - (ii) promoga el consens en la presa de decisions.
- (3) No obstant això, si, segons l'opinió del president, el consens no és factible després d'un debat raonable, una decisió de Te Kōpuka s'ha de prendre per una majoria d'almenys un 75% dels membres amb capacitat per a votar i poder votar en les reunions.
- (4) El president pot votar sobre qualsevol assumpte però no té vot decisiu. 35

7. Membres tant de Te Kōpuka com de l'autoritat local

Els membres de Te Kōpuka que també són membres d'una autoritat local no estan,--

- (a) en virtut de ser membre de Te Kōpuka, desqualificat per a participar en la presa de decisions d'una autoritat local; o
- (b) en virtut de ser membre d'una autoritat local, desqualificat per a participar en la presa de decisions de Te Kōpuka; o 5
- (c) vinculat per la legislació pertinent del govern local quan actuen com a membres de Te Kōpuka; o
- (d) requerit per a consultar amb, o seguir una direcció des de, una autoritat local en relació amb la seua participació en Te Kōpuka. 10

8. Responsabilitats dels membres de Te Kōpuka

Els membres de Te Kōpuka no són personalment responsables d'una acció o una omisió realitzada en les seues capacitats com a membres de Te Kōpuka, però només si l'acció o l'omisió es relaciona amb les seues funcions i els seus poders a l'empara d'aquesta llei i han actuat de bona fe. 15

9. Suport administratiu i tècnic

- (1) El Consell Regional de Manawatu-Whanganui ha de proporcionar suport administratiu a Te Kōpuka.
- (2) En qualsevol reunió, els membres de Te Kōpuka poden ser assessorats per assessors tècnics. 20
- (3) Te Kōpuka pot determinar si el suport tècnic addicional és requerit i la naturalesa, l'abast i la font d'aquest suport.
- (4) El fons requerit segons l'article 5.45 de Ruruku Whakatupua—Te Mana O Te Awa Tupua ha de ser pagat al Consell Regional de Manawatu-Whanganui per la Corona com a una contribució, juntament amb tots els altres fons que puguen ser proporcionats a Te Kōpuka de tant en tant, per a ser gastats pel Consell,- 25
 - (a) per a fer front a les despeses d'establir Te Kōpuka i desenvolupar Te Here Ngahuru; i
 - (b) després que el Consell i el Te Kōpuka hagen considerat conjuntament com s'ha de gastar el fons.

Procediments de funcionament de Te Kōpuka 30

10. Procediments

- (1) Te Kōpuka, en la primera reunió, ha d'adoptar procediments per al seu funcionament que reflectisquen—
 - (a) els fins i les funcions de Te Kōpuka; i
 - (b) el principi del consens en la presa de decisions; i 35
 - (c) el rang dels interessos representats per la filiació de Te Kōpuka; i
 - (d) tikanga Māori.
- (2) Els procediments per a Te Kōpuka—

- (a) han de preveure els requisits de la regulació d'un govern local pertinent en la mesura que aquests requisits són considerat pertinents per a Te Kōpuka per Whanganui Iwi, la Corona i les autoritats locals pertinents;
- (b) s'apliquen a partir de la primera reunió de Te Kōpuka; i
- (c) poden ser modificats de tant en tant per Te Kōpuka.

Grup directiu i comissions

11. Altres nomenaments 5

- (1) Te Kōpuka pot nomenar un grup directiu per a assegurar que, per a aconseguir els seus fins, Te Kōpuka opere d'una manera col·laborativa, efectiva i eficient.
- (2) Te Kōpuka pot també nomenar les comissions per a considerar assumptes particulars en relació amb la realització de les funcions de Te Kōpuka.

Part 2 10
Te Heke Ngahuru

Desenvolupament i aprovació de Te Heke Ngahuru

12. Preparació i notificació de l'esborrany de Te Heke Ngahuru

- (1) No més de sis mesos després de la data de l'acord, Te Kōpuka ha de començar a preparar un esborrany de Te Heke Ngahuru. 15
- (2) Tan prompte com l'esborrany de Te Heke Ngahuru estiga preparat, però no més tard de díhuit mesos després de la data de l'acord, Te Kōpuka ha de—
 - (a) donar una notificació pública de l'esborrany de Te Heke Ngahuru; i
 - (b) assegurar que l'esborrany de Te Heke Ngahuru i altres documents que Te Kōpuka considera pertinents estiguen disponibles per a una inspecció pública. 20
- (3) Te Kōpuka pot fer qualsevol altra cosa que considere apropiada per a atraure l'atenció sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru a persones interessades i obtindre el seu punt de vista.
- (4) La notificació pública ha de— 25
 - (a) identificar on l'esborrany de Te Heke Ngahuru pot ser obtingut o inspeccionat; i
 - (b) declarar quines persones o organitzacions poden fer-hi al·legacions o donar els seus punts de vista sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru en la manera especificada en la notificació; i 30
 - (c) declarar la data de les al·legacions o els punts de vista sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru que ha de ser proporcionada a Te Kōpuka i no ha de ser abans de vint dies laborables a partir de la data de la publicació de la notificació.

13. Al·legats i opinions sobre Te Heke Ngahuru

- (1) Te Kōpuka— 35
 - (a) ha de considerar totes les al·legacions pertinents o les opinions que ha rebut sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru; i
 - (b) pot, a discreció seua, complir amb o oir les al·legacions, o oir les

opinions de, --

- (i) qualsevol persona o organització que proporcione una al·legació o opinions sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru; o
- (ii) qualsevol altra persona o organització que Te Kōpuka considere apropiada.

5

(2) Te Kōpuka ha de—

- (a) dur un registre de totes les al·legacions o punts de vista rebuts i de totes les reunions o discussions, sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru; i
- (b) fer que el registre estiga disponible per a qualsevol persona que en faci una petició prèvia.

10

14. Modificació i aprovació de Te Heke Ngahuru

(1) Te Kōpuka pot modificar l'esborrany de Te Heke Ngahuru perquè reflectisca—

- (a) qualsevol assumpte que sorgisca de les al·legacions o opinions que reba; i
- (b) qualsevol altre assumpte que sorgisca després d'una notificació pública sobre l'esborrany de Te Heke Ngahuru que siga efectuat segons la **clàusula 12**.

15

(2) Te Kōpuka, per tant, ha d'aprovar Te Heke Ngahuru.

15. Notificació d'aprovació de Te Heke Ngahuru

(1) Te Kōpuka ha de notificar públicament l'aprovació de Te Heke Ngahuru, amb detalls en què Te Heke Ngahuru es puga obtindre o inspeccionar.

(2) Te Kōpuka pot notificar l'aprovació de Te Heke Ngahuru per qualsevol altre mitjà que considere apropiat.

20

16. Revisió i esmena de Te Heke Ngahuru

(1) Te Kōpuka ha de començar a revisar Te Heke Ngahuru—

- (a) no més de deu anys després de la notificació d'acord amb la clàusula 15; i
- (b) no més de deu anys després de la finalització d'una revisió prèvia.

25

(2) Si Te Kōpuka considera, com a resultat d'una revisió, que Te Heke Ngahuru ha de ser modificat—

- (a) de manera material, ha de preparar, aprovar i notificar una esmena d'acord amb les **clàusules 12 a 15**; o
- (b) de manera que té un efecte menor, pot aprovar l'esmena d'acord amb la **clàusula 14** però ha d'emetre una notificació pública d'acord amb la **clàusula 15**.

30

(3) En aplicar les **clàusules 12 a 15** per a una revisió segons aquesta clàusula, totes aquestes referències en aquests articles per a l'esborrany de Te Heke Ngahuru han de ser llegides com unes referències a una esmena a Te Heke Ngahuru.

35

Apèndix 5
Disposicions addicionals relatives a les concessions de les parts del
llit del Riu Whanganui propietat de la Corona

ss 7, 39, 56

Obligacions i responsabilitats

1. Obligacions de Te Awa Tupua excloses 5

Les obligacions enumerades en l' **article 56** són les responsabilitats per a—

- (a) rehabilitació de qualsevol lloc històric contaminat sobre la terra pertinent, si la contaminació va ser causada durant un període en què la terra estava en possessió de la Corona:
- (b) una estructura existent del llit del Riu Whanganui, si l'estructura va ser creada abans a la data de la concessió en la terra pertinent: 10
- (c) una activitat existent (ja siga autoritzada amb un consentiment o una designació, com una activitat permesa, d'acord amb qualsevol legislació) si l'activitat va ser autoritzada abans de la data de la concessió en la terra pertinent: 15
- (d) accés públic al Riu Whanganui i utilització d'aquest, incloent-hi la navegació.

2. Algunes obligacions que manté la Corona

A partir de la data de la concessió en Te Awa Tupua segons l' **article 41(1)** o l' **article 53(3) o 53(3)(a)**, la Corona manté—

- (a) qualsevol obligació que pugui tindre relació amb la terra que sorgisca de— 20
 - (i) un lloc històric contaminat, si la contaminació va ser causada mentre la Corona posseïa la terra pertinent:
 - (ii) una estructura existent en el llit del Riu Whanganui, si l'estructura va ser creada abans de la data en què la terra pertinent va ser concedida:
 - (iii) una activitat existent, ja siga autoritzada per un consentiment, una designació, com una activitat permesa d'acord amb la legislació, si l'activitat va ser autoritzada abans de la data en què la terra pertinent va ser concedida: 25
 - (iv) les plantes que hi ha adherides al llit del Riu Whanganui, juntament amb els riscos de la bioseguretat associats a aquestes plantes; i
- (b) qualsevol altra obligació que sorgisca de l'exercici de les funcions del propietari o de les decisions que va prendre la Corona abans de la data en què les terres pertinents van ser concedides. 30

3. Costos de complir amb qualsevol responsabilitat

- (1) Aquesta clàusula s'aplica si Te Pou Tupua—
 - (a) té una responsabilitat que sorgeix de la seua actuació en nom de Te Awa Tupua en relació amb qualsevol terra concedida en Te Awa Tupua per l' **article 41(1)** o l' **article 53(3) o 55(3)(a)**; i 35
 - (b) no pot fer front als costos o obligacions imposades per aquesta responsabilitat.

- (2) Te Pou Tupua, com més prompte millor, ha de donar una notificació escrita de l'assumpte a—
- (a) els fideïcomissaris; i
 - (b) el ministre de Finances i el ministre d'Informació sobre les terres (**els ministres**).
- (3) En informar, Te Pou Tupua pot proposar altres opcions per a fer front als costos i altres obligacions associades amb la responsabilitat. 5
- (4) Te Pou Tupua, els fideïcomissaris i els ministres han de considerar qualsevol proposta que realitzen els fideïcomissaris o els ministres.
- (5) Els fideïcomissaris i els ministres poden—
- (a) proposar opcions o buscar propostes de Te Pou Tupua per a fer front a les responsabilitats; i 10
 - (b) acordar proporcionar assistència a Te Pou Tupua i especificar qualsevol condició d'aquesta assistència que consideren apropiades.
- 4. Responsabilitat de qualificar**
- (1) La terra que siga part del llit del Riu Whanganui i concedida o adquirida per Te Awa Tupua és completament no qualificada per la Llei de governs locals (qualificació) de 2002. 15
- (2) En aquesta clàusula, la terra **no qualificada** té el significat que recull l'article 8 de la Llei de governs locals (qualificació) de 2002.

Apèndix 6
Registre de les audiències dels comissaris de Te Awa Tupua
ss 61, 62

1. Interpretació

En aquest apèndix,--

aplicació pertinent significa una aplicació d'aprovació d'un recurs per a una activitat recollida en la clàusula 3. 5

autoritat pertinent significa—

- (a) El ministre responsable de nomenar una comissió d'investigació a l'empara de la Llei de gestió de recursos de 1991; o
- (b) una autoritat local que nomena un panel d'audiències per als fins de la part 6 de la Llei de gestió de recursos de 1991. 10

2. Manteniment del registre de Te Awa Tupua

- (1) Te Pou Tupua ha de revisar el registre de Te Awa Tupua per a assegurar que és coherent amb els requisits de l'article 62 (2).
- (2) El registre pot ser modificat en la forma requerida per al seu desenvolupament segons l'article 61. 15

3. Aplicació de les disposicions en relació amb els comissaris d'audiències

Les aplicacions rellevants per a aprovar els recursos per als quals s'aplica les clàusules 4 a 6 són aplicacions que—

- (a) són, o és possible que siguin notificades; i 20
- (b) es relacionen amb qualsevol dels punts següents:
 - (i) prendre, utilitzar, danyar o desviar l'aigua des de o en el Riu Whanganui;
 - (ii) crear un punt com a font de descàrrega en el Riu Whanganui;
 - (iii) dur a terme una activitat enumerada en l'article 13 de la Llei de gestió de recursos de 1991 en relació amb el Riu Whanganui; 25
 - (iv) dur a terme qualsevol altra activitat que l'autoritat pertinent considere que siga apropiada per a l'aplicació d'aquestes clàusules.

4. Te Pou Tupua ha de ser notificada de determinades aplicacions

Quan una autoritat pertinent rep una sol·licitud pertinent, l'autoritat ha d'informar Te Pou Tupua. 30

5. Consideracions pertinents quan es nomena els comissaris d'audiència

- (1) Quan una autoritat pertinent nomena els comissaris d'audiència per a un panel d'audiències per a una sol·licitud pertinent, l'autoritat pertinent—
 - (a) ha de tindre especial consideració amb— 35
 - (i) el registre de Te Awa Tupua; i
 - (ii) Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua;
 - (b) o pot fer nomenaments del Registre de Te Awa Tupua.

- (2) En fer els nomenaments del registre de Te Awa Tupua, l'autoritat pertinent ha de ser guiada per la necessitat que el panel d'audiència reflectisca un rang apropiat d'habilitats, coneixement i experiència, que incloguen—
- (a) coneixement del Riu Whanganui; i
 - (b) comprensió de Te Awa Tupua; i 5
 - (c) comprensió de Te Pā Auroa nā Te Awa Tupua:
- (3) L'autoritat pertinent ha de prendre la decisió final sobre els nomenaments dels comissaris d'audiències—
- (a) d'acord amb els procediments de nomenaments pertinents establits en la Llei de gestió de recursos de 1991; i 10
 - (b) amb la consulta prèvia a Te Pou Tupua.

6. Sense conflicte d'interessos

Les persones del Registre de Te Awa Tupua que són membres d'un iwi amb interessos en el Riu Whanganui no estan, només per aquest fet, desqualificats per a ser nomenats comissaris d'audiències.

Apèndix 7
Disposicions addicionals relatives a les activitats autoritzades segons el costum

ss 75, 77

Requisits de notificació

- 1. Requisits per a una notificació anual** 5
 - (1) No més tard del 30 de novembre de cada any, els fideïcomissaris han de donar una notificació escrita (**notificació anual**) a qualsevol autoritat pertinent de—
 - (a) les activitats autoritzades segons el costum que es duran a terme en el període de dotze mesos que comença l'1 de gener de l'any següent; i
 - (b) les dates possibles i les localitzacions d'aquestes activitats. 10
 - (2) Quan una autoritat pertinent rep una notificació anual, no ha de concedir l'aprovació del recurs, permís o autorització per a una activitat en les localitzacions i per a les dates especificades en la notificació anual.
 - (3) **Subclàusula (2)** s'aplica—
 - (a) si l'activitat per a la qual existeix l'aprovació d'un recurs, permís o autorització és concedida, tindria l'efecte d'evitar, o tindria un efecte advers significatiu en la realització l'activitat autoritzada segons el costum especificat en la notificació anual; o 15
 - (b) llevat que els fideïcomissaris hagen donat el seu consentiment per a aprovar un recurs, permís o autorització. 20
- 2. Requisits per a la confirmació de la notificació**
 - (1) No menys de vint dies laborables abans que una activitat autoritzada segons el costum siga realitzada, els fideïcomissaris han de notificar per escrit a l'autoritat pertinent la data exacta i la localització en la qual l'activitat autoritzada segons el costum es pretén dur a terme. 25
 - (2) Si una autoritat pertinent rep una notificació de confirmació, ha de donar una notificació pública de la data i la localització en què l'activitat proposada ha de dur-se a terme.
 - (3) La notificació pública requerida per la **subclàusula (2)** ha de ser donada no més tard de deu dies laborables abans de la data en què l'activitat autoritzada segons el costum es duga a terme. 30
- 3. Efectes adversos significatius sobre el medi ambient**
 - (1) Aquesta clàusula s'aplica si els fideïcomissaris o el ministre pertinent consideren que hi ha, o que és possible que hi haja, un efecte significatiu advers sobre el medi ambient— 35
 - (a) per la realització de l'activitat autoritzada segons el costum; o
 - (b) que afecte la capacitat dels membres de Whanganui Iwi per a dur a terme

una activitat autoritzada segons el costum.

- (2) Els fideïcomissaris o el ministre pertinent ha de donar una notificació per escrit als altres sobre l'efecte advers significatiu.
- (3) Si una notificació per escrit es dona segons la **subclàusula (2)**, els fideïcomissaris i el ministre pertinent— 5
- (a) ha d'acordar un procediment per a investigar i, si escau, fer-se'n càrrec amb l'efecte advers significatiu; i
- (b) ha de treballar conjuntament de manera constructiva i oportuna per a fer-se càrrec de qualsevol efecte advers significatiu o possible efecte advers significatiu. 10
- (4) Els fideïcomissaris i el ministre pertinent poden sol·licitar i obtenir qualsevol informació que consideren pertinent per a avaluar la naturalesa i l'abast de l'efecte advers significatiu, incloent-hi l'elaboració d'informes.
- (5) En aquesta clàusula, **ministre** significa— 15
- (a) el ministre de Conservació en el cas d'un potencial efecte sobre les terres de conservació estatal gestionades d'acord amb—
- (i) la Llei de conservació de 1987:
- (ii) la Llei de parcs nacionals de 1980:
- (iii) la Llei de reserves de 1977: o 20
- (b) i en tots els altres casos, el ministre de Medi Ambient

4. Arranjaments amb les autoritats locals rellevants

Els fideïcomissaris i les autoritats locals rellevants han de considerar

- (a) si les activitats habituals diferents de les autoritzades segons el costum poden o, en qualsevol moment poden— 25
- (i) dur-se a terme pels membres de Whanganui Iwi sobre el Riu Whanganui sense la necessitat d'autorització legal d'una autoritat local:
- (ii) preveure's per a les activitats permeses en els plans regionals o els plans de districte rellevants; i 30
- (b) desenvolupar protocols per a la pràctica habitual d'imposar *rāhui* (restriccions) a, o en relació amb, qualsevol part del Riu Whanganui.

5. Excepcions a determinats requisits

- (1) En relació amb la realització d'una activitat *tangihanga*,-- 35
- (a) les **clàusules 1 i 2** no s'apliquen; però
- (b) tan prompte com siga raonablement possible, els fideïcomissaris han de donar una notificació per escrit a qualsevol autoritat pertinent de l'hora i de la localització en què l'activitat es durà a terme.
- (2) L'ocupació costera o altres càrrecs previstos en el pla regional coster no s'apliquen als fideïcomissaris de Whanganui Iwi que duguen a terme una activitat autoritzada segons el costum especificat en una notificació confirmada donada d'acord amb la **clàusula 2**.

**Apèndix 8
Ngā Ripo o Te Awa o Whanganui**

s82

Declaració d'intencions

- “(1) Ko ngā ripo, he pou whakamārama ki rō wai nō ia hapū. He matapihi hoki ki te ao wāirua, ma te tangata hei whakatika ngā ahuatanga tangata ki runga wai, ki roto wai, ki ngā tahataha, ngā ahuatanga katoa o te Awa, ngā ahuatanga katoa o te tangata, e rite ana rāua.
- (2) Existeixen més de 240 *ripo* (ràpids) identificats en el Riu Whanganui entre Taumarunui i la desembocadura del Riu. Aquests *ripo* tenen uns noms antics distintius, que són protegits i mantinguts pels hapū associats a cadascun d'aquests *ripo*. Aquests noms, i els seus *korero* associats, continuen sent un element central en la relació entre cada hapū de Whanganui Iwi i el Riu Whanganui i de la relació col·lectiva de Whanganui Iwi amb el Riu.
- (3) Els Whanganui hapū estableixen que cada *ripo* del Riu Whanganui és poblat per *kaitiaki* (esperit guardià), que és especial per a cada hapū. Cadascun d'aquests *kaitiaki* és un *mouri* i és responsable de mantindre la força de la vida i, per tant, la salut i el benestar del Riu Whanganui i la seua gent. Cada hapū i el *whānau* dins d'aquest hapū és responsable conjuntament de mantindre el *mouri* del *ripo* i, en fer-ho, del col·lectiu *mouri* de Te Awa Tupua. Aquests *kaitiaki* del *ripo* proporcionen percepció, guia i premonició en relació amb els assumptes que afecten el Riu Whanganui, els seus recursos i la seua vida en general. Whanganui Iwi i els hapū i el *whānau* de Whanganui es dirigeixen a aquests *kaitiaki* per a orientació en temps d'alegria, de desesperació o d'incertesa per a la guia i la comprensió que puguen proporcionar.
- (3) *Ripo* també té una importància pràctica per a Whanganui Iwi i els hapū de Whanganui. Cada *ripo* posseeix unes característiques físiques úniques i és valorat per això. La majoria van ser llocs pesquers valuosos, on es van construir *pā tuna* sobre els torrents que corrien més ràpids per a pescar la tonyina que emigrava riu avall i els *utu piharau* es van construir sobre les aigües més tranquil·les per a pescar *piharau* que emigrava riu amunt. El lloc apropiat, la construcció i el manteniment d'aquests *pā* requereix un coneixement especialitzat i està imbuït de *kawa* i *tikanga*. L'exercici de drets i obligacions pels hapū i els whānau respecte a aquests *pā* és una expressió de *mana* i un reconeixement als drets i les obligacions d'aquests hapū i aquests whānau tant al *ripo* com el Riu Whanganui com un tot.”.

Història legislativa

2 maig de 2016
24 maig de 2016

Introducció (Llei 129-1)
Primera lectura i remissió a la Comissió d'Assumptes Maoris